

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XVII Broj 168-169

2019. ISSN 1800-5179

13. srpnja

25. lipnja

Sadržaj:

- 3** Hrvatska nakon 28 godina od samostalnosti
- 8** Svečano obilježen Dan državnosti i Dan ustanka
- 11** Ambiciozno i u novom sazivu
- 15** Predstavljen Kotorski misal iz XII. Stoljeća
- 19** Proslavljen Dan Bokeljske mornarice
- 23** Biskup Janjić proslavio zlatni svećenički jubilej
- 26** VI. revija tradicijske odjeće
- 30** Klapska pjesma u bajkovitom Perastu
- 34** „Kotor, Kotor, brod ljubavi, djeca na njem kormilari“
- 38** Miris i ukus Kotoske pašte
- 42** X. jubilarni festival gudača
- 46** Njegovanje kulturne baštine, tradicije i identiteta
- 49** Gimnastika u genima
- 51** 8. mali festival folklor i baštine u Osojniku
- 53** Tivatske mediteranske note
- 56** Bokeljski mornari, adio!
- 58** Škrinjica nostalgije – Čestitke u očima prošlosti
- 61** Aktualnosti
- 68** Kronika Društva
- 72** Antiki fagot
- 74** Po bokeški
- 76** Ostavština obitelji Visković u Perastu - Pokretna ostavština Viskovića
- 81** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: HAMBURG & NEW YORK
- 84** Grbovi kotorske vlastele XIV vijeka
- 86** In memoriam: Maja Perfiljeva
- 90** In memoriam: Beba Marušić

Poštovani čitatelji!

Iako nismo planirali da ovoga puta radimo dvobroj – ipak je nekako došlo do toga. Počelo je ljeto, a s njim veliki broj aktivnosti, manifestacija, festivala, događaja koje smo organizirali, posjetili ili propratili te bismo željeli barem dio toga prenijeti na stranice našeg časopisa.

Republika Hrvatska i Crna Gora proslavile su 25. lipnja i 13. srpnja velike i značajne datume u svojoj povijesti, a tome smo posvetili i naslovnicu ovog broja.

Hrvatsko građansko društvo u lipnju je, na izornoj skupštini, izabralo novo rukovodstvo koje će novom svježinom i energijom voditi Društvo u sljedećem četverogodišnjem razdoblju.

U katedrali sv. Tripuna predstavljen je *Kotorski misal* iz XII. stoljeća što je „izniman kulturni događaj ne samo za Kotor i Boku, nego i za cijeli povijesni dalmatinsko-dukuljanski geografski kontekst...“.

Pisali smo o našim aktivnostima, velikom broju kulturnih manifestacija i festivala, proslavama i promocijama, pa i o ispraćajima i tužnim odlascima...

Ono što nije našlo mjesta na stranicama ovog broja bit će objavljeno u sljedećem broju Hrvatskoga glasnika.

Do tada vam šaljem lijepe pozdrave i želim vam da uživajte u ostatku ljeta!

Vaša urednica
Tijana Petrović

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Pjaca od muzeja 361, Stari grad, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Joško Katelan, Marina Dulović i Danijela Vulović**
Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Radio Dux, Boka News, TO Kotor, Radio Kotor, Marija Mihaliček, KotorArt, arhiva HGD CG**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 500 primjeraka

**PRIJEMOM U PODGORICI I IZLOŽBOM
U KOTORU OBILJEŽEN JE DAN
DRŽAVNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE**

Hrvatska nakon 28 godina od samostalnosti

Priradio:
Tripo Schubert

Hrvatska je proslavila Dan državnosti, 28. obljetnicu od proglašenja državne nezavisnosti i suverenosti, u spomen na 25. lipnja 1991. godine kada je Hrvatski sabor donio povijesnu odluku o pokretanju postupka razduživanja od ostalih republika tadašnje SFRJ.

Povijesnoj odluci Hrvatskoga sabora o pokretanju postupka razduživanja od ostalih jugoslavenskih republika prethodila je takva odluka građana Hrvatske iskazana na referendumu održanom 19. svibnja 1991. godine.

Dan državnosti obilježen je i na prijemu u Podgorici koji je priredio veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori, Njegova Ekselencija Veselko Grubišić sa suprugom Martom.

U svom obraćanju velikom broju uzvanika zahvalio je svima na dolasku i podsjetio:

„Prije desetak dana obilježili smo 1.140 godina od kada

Ove godine obilježava se 28. obljetnica od obnove hrvatske državnosti te 10. obljetnica članstva u NATO-u i šesta godišnjica članstva Hrvatske u Europskoj uniji.

je Sveta Stolica priznala Kneževinu Hrvatsku. U to doba, pa i nešto ranije, hrvatskoga kneza se na latinskom naziva Dux Croatorum, a Kneževinu Hrvatsku - Regnum Croatorum. Dakle, jedan smo od rijetkih europskih naroda koji u barem posljednjih 1.500 godina nije mijenjao ime iako smo prolazili razne državne okvire. Za samo šest godina slaviti ćemo veliku 1.100-tu obljetnicu od utemeljenja Hrvatskoga kraljevstva i krunidbe kralja Tomislava.

Danas obilježavamo 28. obljetnicu od obnove samostalnosti hrvatske državnosti te 10. obljetnicu članstva u NATO-u i šestu godišnjicu članstva Hrvatske u Europskoj uniji.

Isto tako, gradimo prijateljske odnose sa svim državama svijeta. Nedavno smo bili domaćin iznimno uspješnog summita Kina +17. Napose nam je važna izgradnja dobrosusjedskih odnosa s državama

našeg okruženja. Puni prosperitet našega društva možemo postići samo ako su i oni prosperitetni.

Od prošlogodišnjeg obilježavanja Dana državnosti Hrvatske učinili smo mnoga lijepa postignuća. Postali smo srebrni na besprijekorno organiziranome Svjetskom nogometnom prvenstvu u Rusiji. I drugi put Hrvatska je, u Francuskoj, osvojila ovaj put posljednji Davis cup, što je svojevršno svjetsko prvenstvo u tenisu.

U šahu smo prošle godine postali četvrti u Europi, a sad ponovno imamo europskog prvaka u šahu jer je mladi hrvatski 27-godišnji šahovski velemaistor Ivan Šarić postao 2018. šahovski prvak Europe.

Prvi smo u svijetu po glavi stanovnika kada je u pitanju transplantacija ljudskih organa. Bolje rečeno, prvi smo po presađivanju bubrega i jetara, a drugi po presađivanju srca, ovaj put naša susjedna i bli-

ska Slovenija je prva po presađivanju srca.

Na jednoj od najpoznatijih američkih rang-lista Hrvatska je u ukupnome poretku (overall ranking) zauzela visoko 36. mjesto na svijetu. Pa ipak, doživljavamo iseljavanja iz Hrvatske. S obzirom na to da imamo slobodu kretanja rada, naši građani sele se upravo u one države koje su rangirane među prvih dvadeset, posebice one koje su među prvih deset na svijetu.

Bruto domaći proizvod Hrvatske je gotovo jednak zbroju bruto domaćih proizvoda pet država tzv. Zapadnog Balkana: Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Albanije, Sjeverne Makedonije i Kosova. Podsjetit ću vas da je glavni uvjet Londonskog i Pariškog kluba 1991. godine za međunarodno priznanje Hrvatske i Slovenije bilo preuzimanje 45% duga bivše države (Hrvatska 28,5%, Slovenija 16,5%), što je odgo-

varalo i postotnom udjelu u BDP-u bivše države.

Danas je još veća razlika u korist BDP-a Hrvatske i Slovenije. Mislim da je odnos Hrvatska + Slovenija nasuprot ostalih pet država nastalih iz bivše države (BiH, CG, Kosovo, RSM i Srbija) 56 : 44. Budite sigurni da je i članstvo u EU u tome igralo vrlo važnu ulogu.

Hrvatska će predsjedavati Europskim vijećem u prvom polugodištu 2020. godine. Organizirat ćemo summit EU - Zapadni Balkan. Osim drugih važnih i velikih ciljeva, zalagat ćemo se kod svojih prijatelja u EU da se proširenje nikako ne izgubi iz fokusa jer to je jedna od najuspješnijih politika Unije. Između ostalog, želimo da se sve države našeg okruženja značajnije pomaknu na svom putu prema članstvu u EU. Ovo ćemo smatrati našim vlastitim uspjehom. Europska unija nije cjelovita sve dok u nju ne uđu: Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Srbija, S. Makedonija, Albanija i Kosovo. Naravno, ovo ne isključuje niti druge države koje žele biti u članstvu.

Crna Gora obiluje prirodnim ljepotama, posjetitelji iz Hrvatske opisuju je biranim riječima, tako lijepo i živopisno. Vidio sam dobar dio Crne Gore. Osim prirodnih ljepota izgradili ste iznimne turističke kapacitete. U ove posljednje dvije godine izgradili ste tako puno lijepih cesta, recimo Podgorica-Cetinje-Budva, izlaz prema Baru, Cetinje-Njeguši-Lovćen, sve to je vrlo impresivno.

S obzirom na to da je Crnoj Gori cilj postati članica EU-a 2025. godine, Hrvatska je spremna pomoći da izvršite tražene reforme i riješite otvorena pitanja kako biste što prije mogli započeti zatvaranje većeg broja poglavlja. Doduše, vi ćete sami odlučiti o brzini procesa.

Kako bih dočarao značaj članstva u EU, dopustite mi reći samo nekoliko riječi o summitu premijera Europske unije koji se održao početkom svibnja u Varšavi. Premijeri tzv. novih članica iznijeli su usporedbe svojih država u 2019. godini i prije članstva u Europskoj uniji. Kažu da je bilo impresivno i gotovo nestvarno slušati što se sve lijepo dogodilo u ovih 15 ili 13 godina u njihovim državama. Dogodila se tako velika i pozitivna preobrazba, puno je članica gotovo udvostručilo svoja gospodarstva. Svi su se složili u zaključku kako ne postoji nijedna zajednica na svijetu u kojoj bi ove države doživjele i približan procvat i međunarodnu afirmaciju kao u Europskoj uniji.

Članstvo u Europskoj uniji znatno će nam olakšati barem približavanje ideje izgradnje društva jednakih prilika. Elite trebaju težiti izgradnji društava u kojima će svatko moći iskazati najbolje od sebe, a nikako društvo najbolje za sebe. Dug je to proces, ali i maraton ima prvi korak.

Bilateralni odnosi između Hrvatske i Crne Gore vrlo su sadržajni i intenzivni i to na svim područjima i razinama države i društva. To su prije desetak dana potvrdili potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske Pejčinović Burić i ministar vanjskih poslova Crne Gore Darmanović tijekom njegova službenog posjeta Hrvatskoj.

Crnu Goru nedavno je posjetio predsjednik Hrvatskog sabora Jandroković, potpredsjednik Vlade i ministar obrane Krstičević, nekoliko puta je ovdje boravila ministrica vanjskih i europskih poslova. Za nekoliko tjedana ovdje će stići ministar unutarnjih poslova Božinović, a nedavno je ministar unutarnjih poslova

Crne Gore Nuhodžić boravio u Hrvatskoj. Veselimo se službenom posjetu predsjednika Vlade Republike Hrvatske gospodina Plenkovića Crnoj Gori koji je planiran za studeni ove godine.

Još jednom želim uputiti zdrave Crnogorcima u Hrvatskoj i svim Hrvatima diljem svijeta koji svoje podrijetlo vuku iz Crne Gore. Posebna mi je čast što je ovdje s nama jedan od najvećih živućih umjetnika našega vremena gospodin Dimitrije Popović. Privilegirani smo što ste ovdje među nama!

Predstavljajući gospodinu Jandrokoviću te časne ljude, rekao sam mu: 'Zamislite da imate jednu veliku dijamantu ogrlicu i da vam se ona raspe na stolu u stotine dijamantata. Kada biste pokupili one najkrupnije i najbolje izbrušene to su vam, bez pretjerivanja, upravo ove direktorice i direktori hrvatskih tvrtki u Crnoj Gori. Oni su i veliki promicatelji Crne Gore u Hrvatskoj. Sve su tvrtke izvrsne i sve zaslužuju nagradu', ovim riječima veleposlanik Grubišić završio je svoje obraćanje.

U glazbenom dijelu programa sudjelovala je dubrovačka klapa „Kaše“, a nakon njihova nastupa veleposlanik je prokomentirao: „Klapsko pjevanje uistinu je dio hrvatskog identiteta, kulture, povijesti i tradicije. Jedan član klape je kao dječak u ratnom vihoru morao otići iz Dubrovnika, jedan je rođen u izbjeglištvu, ali vratili su se u Dubrovnik. Vidjeli ste da su jednakim žarom pjevali Lijepu Našu, Majsku zoru i Odu radosti. Bravo dečki!

Neka Bog blagoslovi Hrvatsku i Crnu Goru! Živjela Hrvatska! Živjela Crna Gora!“

Na prijemu je bilo i izaslanstvo Hrvatskoga građanskog društva u sastavu: Tijana Petrović, Danijela Vulović i Tripo Schubert.

HRVATSKA BAŠTINA U TREĆOJ DIMENZIJI

Branka Bezić Filipović

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore Kotor, Hrvatska matica iseljenika - podružnica Split i Pomorski muzej Crne Gore Kotor organizirali su izložbu pod nazivom „Hrvatska baština u trećoj dimenziji“, kojom su Hrvati i prijatelji Hrvatske

obilježili Dan državnosti Republike Hrvatske. Izložba je otvorena u Galeriji Pomorskog muzeja Crne Gore.

Na otvorenju se nazočnima obratio Andro Radulović, direktor Pomorskog muzeja, te izrazio zadovoljstvo što je hrvatska baština predstavljena na moderan način u 3D tehnici, zbog čega su pu-

blici podijeljene 3D naočale. Istaknuo je da treba na ovaj način nastaviti i ići ukorak sa vremenom.

Zatim je nazočne pozdravila Rafaela Pina Lazarević, predsjednica Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore Kotor, a izložbu je otvorila Branka Bezić Filipović, voditeljica Hrvatske matice iseljenika - podružnice Split. Pri tome je zahvalila zagrebačkoj tvrtki „Astarta“ te njihovu direktoru Nedjeljku Tišleru, koji su nam izložbu ustupili, a bave se promocijom turizma i kulturne baštine Hrvatske.

Na izložbi su predstavljeni zanimljivi artefakti raznih hrvatskih muzeja. U smjeru kazaljke na satu mogao se pogledati dio hrvatske baštine od Dubrovnika, preko cijele obale Jadrana, Zagreba i sve do Iloka na sjeveru. Posjetitelji su u 3D tehnici, koristeći naočale, što je svima bilo zabavno, posebice djeci, mogli vidjeti dubrovačke zidine, skulpturu

cara Vespazijana iz Narone iz prvog stoljeća naše ere, čiju je glavu pronašao splitski arheolog i akademik Nenad Cambi.

Split je predstavljen fotografijama s Peristila i zvoničkom crkve svetog Duje, kao i radovima kipara Ivana Meštrovića. Uz to se moglo vidjeti i sarkofag kraljice Jelene, koji je pronađen u Solinu, a izložen u splitskome Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika, kao i romanički ciborij iz crkve svete Marije iz Biskupije pokraj Knina.

Na izložbi je predstavljen Šibenik, kao i hidrocentrala na rijeci Krki, koja je izgrađena 1895. godine i puštena u promet dva dana nakon one koju je Nikola Tesla izgradio na Niagari. To je zgodna poveznica s Kotorom koji je također imao svoju hidrocentralu.

Jedan od zanimljivih primjera s izložbe je brončano kucalo iz 16. stoljeća, poklon Venecijanske Republike članu korčulanske plemićke obitelji Arneri, a to je poželio imati i car Maksimilijan Habsburški.

Idući dalje prema sjeveru, izložen je Apoksiomen, odlično sačuvan kip mladog atleta koji je pronađen u blizini Malog Lošinja. U skulpturi je prilikom restauracije pronađeno gnijezdo poljskog miša, koji je tu ušao kroz stopalo i dovukao sjemenke, grančice i ostali materijal kako bi izgradio gnijezdo. To se pokazalo korisnim jer se, zahvaljujući tome, tijekom restauracije mogla datirati starost skulpture, koja je izrađena između 1. i 2. stoljeća naše ere.

Iz Muzeja grada Rijeke izložen je primjerak torpeda, izum njihova sugrađanina Ivana Vukića (Giovanni

Luppis), kao i prsluk s potonulog broda Titanika, jedini sačuvan u Europi i jedan od pet u svijetu.

Na izložbi se moglo vidjeti i 'Krapinskog pračovjeka', kao i 'Vjesnicu mira', skulpturu Antuna Augustinčića koja je 1954. godine postavljena pred zgradom Ujedinjenih

naroda u New Yorku, na postolju od bračkog kamena.

Izložba je izazvala veliko zanimanje nazočnih, a na otvorenju pridružili su nam se Veselko Grubišić, veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori, kao i Marijan Klasić, konzul u Generalnome konzulatu u Kotoru.

NA GLAVNOJ PROSLAVI U DANILOVGRADU CRNA GORA
OBILJEŽILA HISTORIJSKI DATUM

Svečano obilježen Dan državnosti i Dan ustanka

Priredila:
Tijana Petrović

Crna Gora je obilježila Dan državnosti, u znak sjećanja na 13. srpnja 1878. godine kada je na Berlinskom kongresu priznata kao samostalna država. Istog dana 1941. godine počeo je narodni ustanak protiv fašizma.

Dana 13. srpnja 1878. završen je Berlinski kongres, sazvan na inicijativu Austrije, uz iznuđeni pristanak Rusije i suglasnost Velike Britanije, Francuske, Italije, Njemačke i Turske, radi revizije Sanstefanskog ugovora. Premda je i Sanstefanskim mirom, zaključenim u ožujku iste godine, Crna Gora tretirana kao

„Današnja Crna Gora ne živi u davno prošlim vremenima, njih pamti, ponosna je na slobodarsku historiju i zauvijek zahvalna precima koji su vjekovima očuvali našu slobodu i identitet. Ali, današnja Crna Gora okrenuta je budućnosti. Pod našim zajedničkim krovom ima dovoljno mjesta za sve koji Crnu Goru vide kao svoju kuću: i za Crnogorce i Srbe i Albance i Muslimane i Bošnjake i Hrvate i sve ostale kako se god osjećali i izjašnjavali.”

samostalna država čiji se teritorij trebao uvećati znatnije nego što je to određeno Berlin-skim ugovorom, na Kongresu je definitivno međunarodno potvrđen njezin državni suverenitet, zahvaljujući dugoj oružanoj i političkoj borbi crnogorskog naroda za očuvanje nezavisnosti i slobode.

Na isti dan 1941. nakon odluke Pokrajinskog odbora KPJ za Crnu Goru o pružanju otpora okupatoru, koja je donesena u Stijeni Piperskoj, buknuo je u Crnoj Gori Trinaestojulski ustanak, koji je bio akt otpora i pobune crnogorskog naroda protiv fašizma.

Prema novom Zakonu o državnim praznicima, 13. srpnja u Crnoj Gori prvi put je slav-

ljen kao Dan državnosti 2005., za razliku od ranijih godina kada je to bio Dan ustanka crnogorskog naroda u Drugom svjetskom ratu.

Glavna proslava u povodu Dana državnosti Crne Gore i Dana ustanka crnogorskog naroda održana je na gradskom trgu u Danilovgradu, a na svečanosti su govorili premijer Duško Marković, predsjednica Općine Zorica Kovačević i predsjednik SUBNOR-a i antifašista Crne Gore Zuvdija Hodžić.

„Današnja Crna Gora ne živi u davno prošlim vremenima, njih pamti, ponosna je na slobodarsku historiju i zauvijek zahvalna precima koji su vjekovima očuvali našu slobodu

i identitet. Ali, današnja Crna Gora okrenuta je budućnosti. Pod našim zajedničkim krovom ima dovoljno mjesta za sve koji Crnu Goru vide kao svoju kuću: i za Crnogorce i Srbe i Albance i Muslimane i Bošnjake i Hrvate i sve ostale kako se god osjećali i izjašnjavali”, rekao je predsjednik Vlade Crne Gore Duško Marković.

Premijer je istaknuo da nikada u svojoj historiji Crna Gora nije bila stabilnija, prosperitetnija i cjenjenija među svjetskim narodima i državama. „S obnovljenom nezavisnošću, s ravnopravnim mjestom u vodećem političkom i sigurnosnom savezu današnjice, s nikada snažnijom ekonomijom – Crna Gora se izdignula

Centralna proslava u Danilovgradu

iz balkanskih tmina i uhvatila korak s najnaprednijim društvima 21. stoljeća“, rekao je predsjednik Vlade Crne Gore.

On je istaknuo da CG podržava svakog susjeda i njegovo suvereno pravo da uređuje odnose u svojoj kući te da se zalaže za mirno rješavanje svih nesporazuma i sukoba na Zapadnom Balkanu jer bez stabilnosti u cijeloj regiji nema ni stabilnosti ni napretka za bilo koju državu pojedinačno.

Premijer Marković izrazio je uvjerenje da će države EU-a nakon rješavanja vlastitih izazova odlučnije iskoristiti najsnažniju polugu svojih politika prema Zapadnom Balkanu – politiku proširenja. On je dodao da Crnu Goru nitko ne može obeshrabriti niti zaustaviti na putu ka EU te da će uvjeriti i skeptike i oponente da je Europi potrebna ovakva Crna Gora. „Neka to bude zajednički cilj, važniji od osobnih taština i političkih razilaženja; važniji od naših svakojakih podjela. Neka to bude točka budućeg kompromisa i društvene kohezije“, rekao je predsjednik Vlade.

Kroz historijsku prizmu premijer je govorio o uspjesima, ali i stradanjima predaka zbog pobjede antifašizma, zbog pobjede današnje Europe. On je također dodao da se, na Dan ustanka protiv okupatora, moramo podsjetiti historijskih činjenica: nije svaki crnogorski građanin bio na strani antifašističke koalicije. „Podsjećam na ovu neumoljivu istinu – ne da bismo otvarali stare rane, ne da bismo oživljavali stoljetne podjele. Neka sve žrtve bratoubilačkih stradanja počivaju u miru. Danas podsjećam na bolnu stranicu naše historije da se ona ne bi nikad više ponovila“, istaknuo je predsjednik Marković te dodao da i danas ima onih koji su spremni služiti tuđim interesima, onih koji vide cr-

nogorsku nezavisnost kao prolaznu epohu do povratka pod tuđe skute.

On se u govoru osvrnuo i na crkveno pitanje i rekao da će to pitanje biti riješeno demokratski, na osnovi Ustava i zakona, a ne nečijom voljom ili dekretima. „Nećemo ostavljati taj nepotrebn teret generacijama koje dolaze! Zato u današnjoj Crnoj Gori nijedna crkva neće pisati zakone, već će morati – kao i svi drugi – poštovati one koje donosi demokratski izabrana vlast, u skladu s najvišim europskim standardima. Dakle, crkvi Božji zakoni; Vladi i parlamentu – zemaljski.“

On je dodao da su danas najveći grijesi Crne Gore to što ne želi tutore i staratelje; što je naučila slijediti interese svojih građana, što je odlučna da obrani državni identitet i nacionalnu posebnost Crnogoraca u sklopu građanske države svih drugih koji s njima žive: „Na kraju, što je članstvom u Sjevernoatlantskoj alijansi osigurala nepovredivost svojih granica i trajni mir za svoje građane.“

Premijer je svim građanima čestitao Dan državnosti i Dan ustanka protiv fašističkog okupatora – i jedan i drugi kao datume crnogorske pobjede.

Prijem na Cetinju

Crnogorski predsjednik Milo Đukanović priredio je u četvrtak, 11. srpnja, u povodu Dana državnosti na Cetinju svečani prijem. On je tom prilikom poručio da je Crna Gora opet nezavisna država, ekonomski održiva i prosperitetna, koja već živi svoj europski život, s realnim optimizmom zagledana u svoju europsku budućnost.

Đukanović je rekao da 13. srpnja 1878. i 1941. godine svojim značenjem, rezultatima, vrijednostima i suvremenim porukama usmjeravaju veliki tijek suvremene crnogorske historije.

„Zahvaljujući tim historijskim međašima i postignućima današnjih generacija, Crna Gora je opet nezavisna, međunarodno priznata država, stabilna multinacionalna zajednica“, istaknuo je Đukanović.

Svečani prijem na Cetinju

**HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO
CRNE GORE ODRŽALO IZBORNU
SKUPŠTINU 7. 6. 2019. GODINE**

Ambiciozno i u novom sazivu

Dobrih rezultata ne bi bilo da nije bilo velikog entuzijazma, napora, truda i rada rukovodne strukture, mnogobrojnih članova i prijatelja Društva

Priredio:
Tripo Schubert

Izborna 18. skupština održana je u koncertnoj dvorani Muzičke škole „Vida Matijan“ - crkvi sv. Duha u Kotoru 7. 6. 2019. godine.

Na ulazu u dvoranu delegatima je uručen bedž s porukom „**Dajmo povjerenje novom sazivu**“, što je moto ovogodišnje Skupštine.

Uz intoniranje crnogorske i hrvatske himne, u izvođenju Dječjeg mandolinskog orkestra „Tripo Tomas“, kojim je dirigirala članica orkestra Una Pajić, započelo je zasjedanje Izborne skupštine.

Minutom šutnje odana je počast preminulim članovima Društva između dva zasjedanja Skupštine.

Skupštine se održavaju po delegatskom principu. Prema evidenciji, Društvo ima 1.420 članova od kojih je aktivno 620. Statutom je predviđeno da se na Skupštinu pozove 10% aktivnih članova, tj. 62 delegata. Verifikacijska komisija konstatirala je da se pozivu odazvao 51 delegat pa je Skupština mogla punopravno odlučivati.

Mandolinski orkestar Tripo Tomas

Izabrano je Radno predsjedništvo u sastavu: Danijela Vulović, Jasmina Bajo i Marijo Brguljan.

U uvodnom izlaganju predsjednik Društva, Marijo Brguljan, rekao je uz ostalo: „Kao što vam je poznato, naše Društvo redovito svake godine održava Skupštinu na kojoj Upravni i Nadzorni odbor podnose izvješća o poslovanju

u prethodnoj godini, kao i o aktivnostima u ovoj godini i planovima za sljedeću godinu. Koliko znam, to je rijetkost u radu nevladinih organizacija, ali mi smo ponosni na činjenicu da je naš rad transparentan i javno dostupan.

Od prethodne Skupštine, koja je održana u Kotoru 27. 11. 2018. godine, pa do danas realizirane su mnogobrojne

aktivnosti, koje su vam predložene u dostavljenome materijalu. Dopustite mi da neke najznačajnije spomenem:

- Uspješno je organizirana tradicionalna manifestacija „Tripundanski bal“ u najelitnijem crnogorskom hotelu „Splendid“ u Budvi.
- Nastavili smo s dodjelom Povelje zaslužnim pojedincima za doprinos radu Društva i razvoju prijateljskih odnosa između crnogorskog i hrvatskog naroda.
- Nastavljen je rad na izdavačkoj djelatnosti, posebno na kontinuitetu tiskanja jedinoga pisanog medija na hrvatskome jeziku u Crnoj Gori Hrvatskoga glasnika.
- Ono na što smo posebno ponosni je rad Dječjega mandolinskog orkestra „Tripo Tomas“, koji je značajno pomlađen i trenutno ima više od 30 članova. Orkestar sudjeluje na mnogim manifestacijama u Kotoru, Crnoj Gori i Hrvatskoj.

Društvo se uglavnom financira kandidiranjem projekata na natječajima u Crnoj Gori i javnim natječajima u Hrvatskoj, kao i putem donacija i sponzorstava. To je mukotrpan rad i iziskuje veliko angažiranje administracije Društva i pojedinaca. Uvjeti natječaja su sve zahtjevniji i rigorozniji u ocjenjivanju, a često se događa da jako važni projekti budu odbijeni zbog nekih banalnih formalno-pravnih nedostataka.

Koristim ovu priliku da zahvalim svima onima koji su nam financijski pomogli da realiziramo mnogobrojne aktivnosti. Posebno bih istaknuo Dubrovačko-neretvansku županiju, Grad Dubrovnik, Turističku zajednicu grada Zagreba, Adris zakladu, Središnji

Marijo Brguljan, Danijela Vulović, Jasmina Bajo

ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Općinu Kotor, kao i Turističku organizaciju, koji nam redovito izlaze u susret, kao i mnogim donatorima iz Kotora, Tivta i našim dragim Bokeljima iz Sydneya.

Poštovani sudionici Izborne skupštine, za ove četiri godine koliko sam na čelu Hrvatskoga građanskog društva, zadovoljan sam učinjenim, što ne znači da se nije moglo i više. Ovo je jedan mukotrpan posao koji traži ponekad cjelodnevno angažiranje. Svi mi ovaj posao radimo od srca i volonterski i ne bi bilo ništa čudno da se ponekad i nešto propusti ili ne posveti dovoljna pažnja. Nadam se da se jedna ovako teška godina neće više ponoviti te da će institucije koje su odgovorne za rad nacionalnih manjina imati više razumijevanja i biti bolji servis.

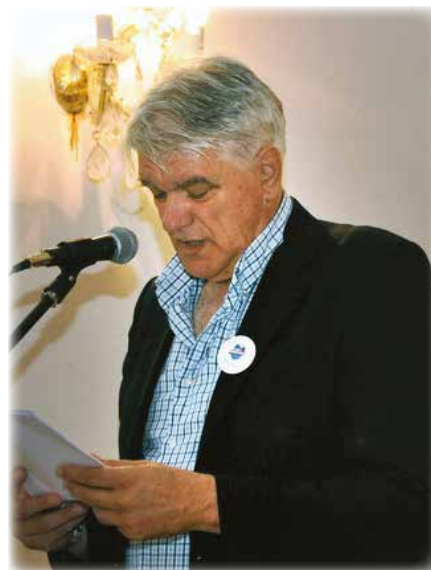
Ovakav status Društva je veliko bogatstvo i za grad Kotor, ali i za državu Crnu Goru, zato treba nastaviti davati maksimum, jasno pokazujući tko smo i što smo i da nikad ne zatvaramo vrata prijateljima i svima koji su u nama prepoznali partnere.“ Predsjednik je posebno zahvalio Općini Kotor, predsjedniku Vladimiru Jokiću, zahvaljujući kojem je riješen dugogodišnji problem prostorija u Starome gradu koje smo dobili na korištenje. Na kraju izlaganja Brguljan je čestitao novim članovima Upravnog i Nadzornog odbora koje će delegati Skupštine tajnim glasovanjem izabrati i poželio im uspješan rad, za što će im trebati dosta mudrosti i strpljenja. Također je zahvalio najbližim suradnicima na pomoći i potpori, bez kojih ne bi mogao sve navedeno realizirati.

Delegati Skupštine usvojili su zapisnik s XVII. skupštine, financijsko izvješće za 2018.

godinu s nalazom Nadzornog odbora, plan aktivnosti za 2020. godinu i kandidacijsku listu članova za novi Upravni i Nadzorni odbor.

Nakon glasovanja Izborna komisija objavila je rezultate. Za novi Upravni odbor HGD CG izabrani su: Danijela Vučević, Rafaela Pina Lazarević, Andrea Marić, Branko Ivardić, Jasmina Bajo, Joško Katelan i Jovo Miajlović.

Izabran je i novi sastav Nadzornog odbora: Slavko Marović, Ivica Biskupović i Slavko Dabinović.

Marijo Brguljan, dosadašnji predsjednik HGDCG

Upravni odbor

KONSTITUTIVNA SJEDNICA UPRAVNOG ODBORA

Na temelju članka 28. Statuta HGD CG, predsjednik Brguljan zakazao je sjednicu novoformiranog sastava Upravnog odbora sa sljedećim dnevnim redom:

1. Verifikacija izabranih članova Upravnog i Nadzornog odbora na XVIII. skupštini
2. Izbor predsjednika i dopredsjednika Društva i predsjednika Nadzornog odbora
3. Oproštaj od dosadašnjeg predsjednika.

Sastanak je održan 21. srpnja 2019. godine u prostorijama Društva.

Nakon obavljenih konzultacija i razgovora s potencijalnim kandidatima, odlučeno je da se nakon 18 godina postojanja Društva za predsjednika izabere žena. Jednoglasno je izabrana Rafaela Pina Lazarević iz Kotora, a za dopredsjednika Jovo Miajlović iz Bijele, suosnivač BCM pomorske agencije, predsjednik Skupštine Udruženja pomorskih agenata Crne Gore.

Za predsjednika Nadzornog odbora iskazano je ponovno povjerenje Slavku Maroviću iz Tivta.

Uobičajena je praksa da se odlazećem predsjedniku u znak zahvalnosti i za uspomenu dodijeli prigodan poklon. U ime Upravnog odbora prvi predsjednik Društva Tripo Schubert uručio je Brguljanu Zahvalnicu za obnašanje funkcije predsjednika u razdoblju od 26. 4. 2015. do 7. 6. 2019. godine i doprinos u provedbi ciljeva i zadataka Društva.

PROGRAM AKTIVNOSTI DRUŠTVA U 2020. GODINI

- Organiziranje Tripundanskog bala
- Kandidiranje projekata na raspisane natječaje
- Sudjelovanje na proslavi Dana Dubrovačko-neretvanske županije
- Organiziranje redovite Skupštine i Dana HGD CG
- Sudjelovanje na Reviji tradicijske odjeće u Tomislavgradu
- Sudjelovanje na manifestaciji „Do budućnosti tragovima vlastite prošlosti“ u Sv. Filipu i Jakovu
- Sudjelovanje na 18. festivalu folklora u Mirlović Zagori
- Nastupi mandolinskog orkestra na raznim manifestacijama
- Organiziranje Božićnog koncerta
- Tiskanje pjesmarice Gracije Gaša Marovića
- Tiskanje četvrtog toma „Bokeški ljetopis“ u zajednici s Maticom hrvatskom za Boku kotorsku
- Tiskanje 10 bojeva časopisa „Hrvatski glasnik“.

Rafaela Pina Lazarević,

rođena 19. 6. 1952. godine u Kotoru, turizmolog po struci, poznata je kotorska aktivistkinja, bivša potpredsjednica Općine Kotor i matičarka, danas umirovljenica, funkciju predsjednice HGD obavljaće u sljedećem četverogodišnjem razdoblju.

Prihvaćajući funkciju predsjednice, Rafaela

Pina Lazarević je rekla: „Želim zahvaliti na iskazanom povjerenju. Kao Društvo nastavit ćemo razvijati suradnju između crnogorskog i hrvatskog naroda, zastupati na pravi način Hrvate u Crnoj Gori, a kao predsjednica potruditi ću se nastaviti raditi sve ono što su radili dosadašnji predsjednici, učiniti sve da se ovo Društvo ne ugasi i da nastavi svoju uspješnu misiju koja traje već osamnaest godina. Opstanak HGD-a ovisi o financijskoj konstrukciji te ćemo u tom smislu pokušati osigurati sredstva kako bi Društvo nesmetano radilo, Hrvatski glasnik nastavio redovito izlaziti, a Mandolinski orkestar normalno funkcionirao. Ovaj Upravni odbor nastojat će opravdati povjerenje te svojim radom privući što više mladih, a radit ćemo u interesu očuvanja identiteta Hrvata te artikulirati interese Hrvata u Kotoru, Boki kotorskoj i Crnoj Gori.“

U PREPUNOJ KATEDRALI SV. TRIPUNA U KOTORU PREDSTAVLJENO
JE 6. SRPNJA FOTOTIPSKO IZDANJE KOTORSKOGA MISALA
SV. JAKOVA OD LOĐE.

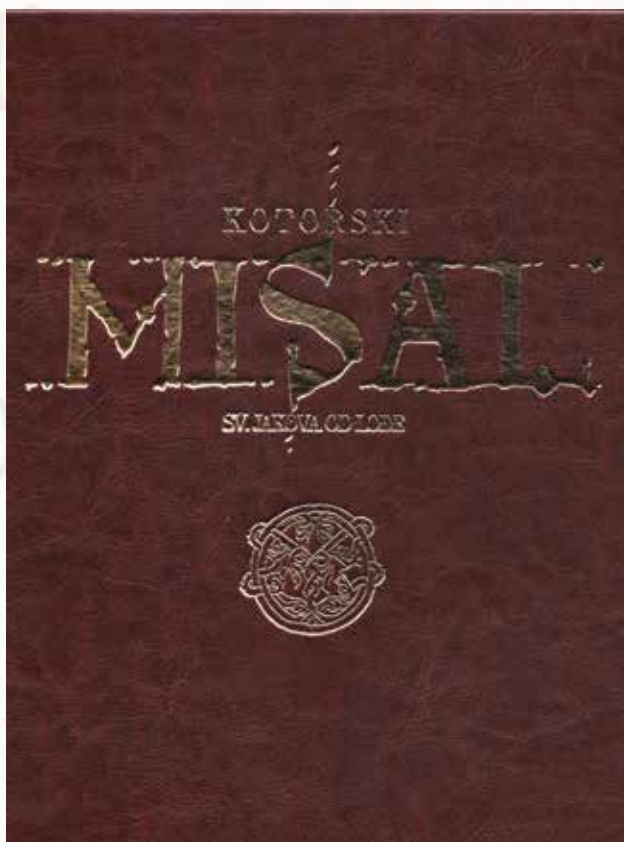
Predstavljen *Kotorski misal* iz XII. stoljeća

„Izniman kulturni događaj ne samo za Kotor i Boku, nego i za cijeli povijesno-dalmatinsko - dukljanski geografski kontekst...”

Izvor:
Radio Dux
i don Anton Belan

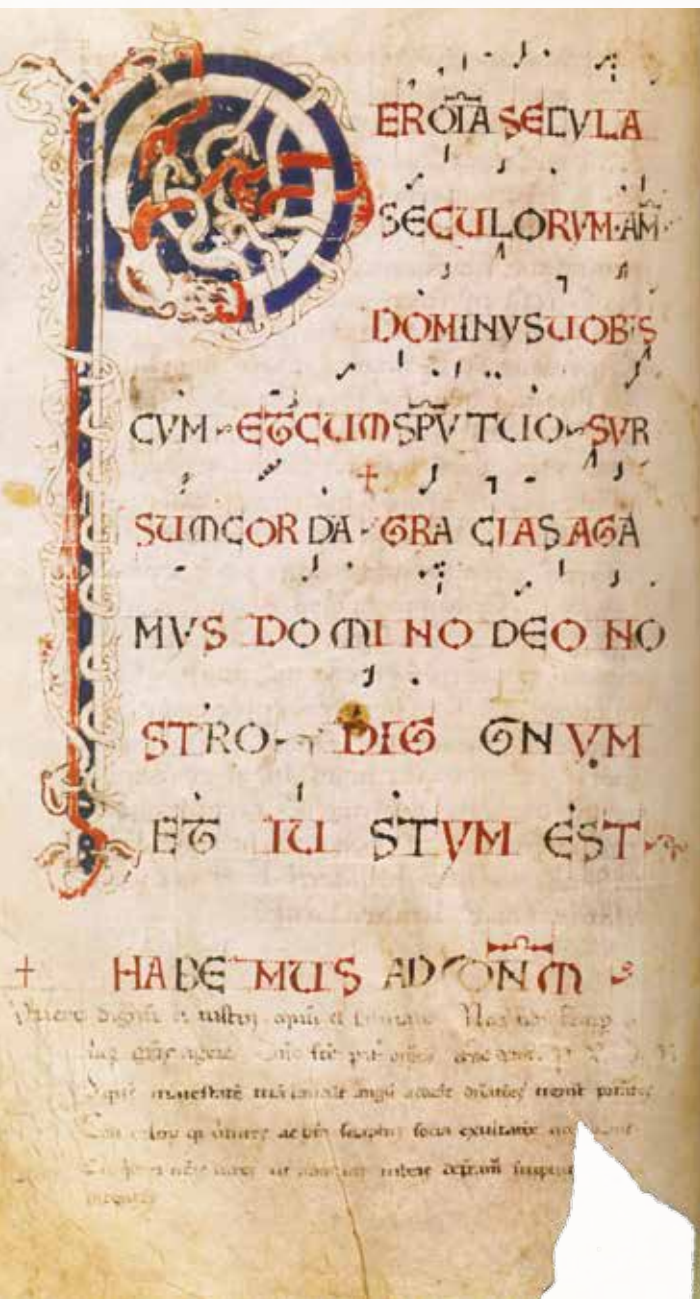
Večer je započela napjevom iz Kotorskoga pontifikala pod nazivom *Tollite portas* - Otvorite vrata, koji je priredio i izdao Muzički centar Crne Gore 2002. godine. Taj crkveni napjev datira s kraja XI. i početka XII. stoljeća, a pjevao se na ovome mjestu u katedrali i prigodom njezine posvete 1166. godine.

Prisutne je, na početku večeri, pozdravio predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Zvonimir Deković. „Iznimnu zahvalnost dugujemo dr. sc. Lenki Blehovoju Čelebić, koja

Korice fototipskog izdanja misala

je radom na ovome misalu samo nastavila jedan izvrstan slijed svoje znanstvene ostavštine, vrijedne za Boku kotorsku i Crnu Goru u cjelini, koju čine djela kao što su 'Kršćanstvo u Boki od 1200. do 1500.' i 'Žene srednjovjekovnog Kotora'. Nadam se da će gospođa Lenka zaokružiti svoj rad na najznačajnijim djelima Boke tek onda kad, ako Bog da, na jednom od naših budućih skupova budemo predstavljali Kotorski lekcionar i pontifikal koji se danas čuvaju u Sankt Petersburgu. Moram ovdje u ime HNV-a kao izdavača ovoga monografsko-fototipskog izdanja zahvaliti javno uredniku,

Iluminirano slovo P iz misala

gospodinu Nevenu Staničiću, recenzentu akademiku Stjepanu Damjanoviću i akademiku Josipu Bratuliću“, istaknuo je Deković. On je izrazio posebnu zahvalnost don Antonu Belanu na strpljenju i potrebnim konzultacijama.

Nakon obraćanja gospodina Dekovića, koordinatori- ca projekta Ana Vuksanović pročitala je pismo potpore Nj. E. predsjednika Crne Gore,

Lenka Blehova Čelebić i Josip Bratulić

gospodina Mila Đukanovića. Potom se prisutnima obratio monsijor Ilija Janjić, kotorski biskup, koji je istaknuo da je ovo predstavljanje Misala „izniman kulturni događaj ne samo za Kotor i Boku, nego i za cijeli povijesno-dalmatinsko - dukljanski geografski kontekst i to ne samo ove godine jer nije riječ o znanstveno-izdavačkom pothvatu koji će popuniti prazninu minulih desetljeća, a budućim naraštajima otvoriti novo i široko polje za znanstveno istraživanje i interes“.

On je također rekao da je predstavljanje Misala u kotorskoj katedrali simbolično jer su se upravo u toj katedrali pjevale i recitirale svete mise iz Misala. „Stoga nas ne čudi što su upravo najveća ostvarenja ljudskoga duha vezana za kršćansko bogoslužje, kao što je to i ovaj misal“, rekao je na kraju svog obraćanja kotorski biskup Janjić.

Ministar kulture Aleksandar Bogdanović istaknuo je posebnu vrijednost ovog rukopisa te izrazio zahvalnost svima koji su omogućili da Misal bude predstavljen jer predstavlja dokaz o bogatom, duhovnom i kulturnom životu ovih prostora.

Akademik Josip Bratulić govorio je o vrijednosti knjige i pisane riječi: „Kao što su neke druge knjige isto napisane u 12. stoljeću, one su bile vjesnici nečega što je bilo važno; došla je knjiga kao vrijednost koja se čita, koja se nasljeđuje, koja se nosi kroz cijelu crkvu, visoko gore da se vidi kao neka velika svečanost, kao svete moći.“ Osvrnuo se na problem nepismenosti toga vremena; ljudi su se trudili pamtiti i samim time prenositi znanje na ostale naraštaje i time sačuvati od zaborava kulturno bogatstvo, bez kojeg sadašnja povijest ne bi bila potpuna.

Dr. sc. Lenka Blehova Čelebić naglasila je važnost Katorskog misala za cijelu europsku kulturu. Ona je govorila o načinima na koji je Misal pisan, njegovom sadržaju, citatima,

zapisima, kao i jeziku na kojem je pisan.

Kotorski misal objavljen je i predstavljen uz financijsku potporu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore, a predstavljanje je realizirano uz potporu Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, Kotorske biskupije i Središnjega ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Na predstavljanju Misala bili su prisutni: barski nadbiskup Rok Đonlešaj sa svećenstvom i časnim sestrama; mons. Ratko Perić, mostarsko-duvanjski biskup; Aleksandar Bogdanović, kao ministar kulture Crne Gore i kao posebni izaslanik predsjednika Vlade Crne Gore gospodina Duška Markovića; NJ. E. veleposlanik RH u Crnoj Gori gospodin Veselko Grubišić; konzul Republike Hrvatske u Kotoru gospodin Marijan Klasić; gospodin Filip Vujanović sa suprugom; specijalni državni tužitelj gospodin Milivoj Katnić; Željka Kubiček Raščanin u ime Fonda za zaštitu i

Ministar kulture CG, Aleksandar Bogdanović

ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore; generalna direktorica Direktorata za unaprjeđenje ljudskih prava gospođa Blanka Radošević Marović; zastupnik u Skupštini Crne Gore gospodin Adrijan Vuksanović; v.d. predsjednika HGI-ja Josip Gržetić; potpredsjednik Općine Tivat Ilija Janović;

predsjednica Matice hrvatske - ogranak Boka kotorska Marija Mihaliček, kao i predsjednica Ogranka Matice crnogorske - Kotor Mileva Pejaković Vujošević; predstavnik Hrvatskoga građanskog društva CG gospodin Tripo Schubert.

KOTORSKI MISAL SPOMENIK NULTE KATEGORIJE DALMATINSKO-DUKLJANSKE KATOLIČKE TRADICIJE

Kotorski misal sv. Jakova od Lođe nastao je u prvoj polovici XII. stoljeća, spomenik je nulte kategorije dalmatinsko-dukljanske katoličke tradicije i suvremenik je kotorske katedrale, kojoj smo proslavili 850 godina posvete - 19. lipnja 2016. godine. Značaj svakog misala je u tome što on na jednome mjestu (missale plenum - potpuni misal) sadrži sve ono što je svećeniku potrebno za služenje/slavljenje mise. Ovakvi misali nastaju u vremenskom razdoblju

od X. do XII. stoljeća. Ovaj kotorski misal pisan je na pergamentu latinskim beneventanskim pismom, koje je *par excellence* benediktinskog porijekla. Kurzivnom beneventanskom notacijom u njemu je zabilježena srednjovjekovna monodijska glazba, koja se koristila u Kotoru u vrijeme njegove višestoljetne uporabe. U misalu je sačuvan i neumizirani tekst pohvale uskrsloj svijeci (exultet) koji potječe iz rane liturgijske prakse Jeruzalemske crkve.

Misal je urešen fitomorfnim, zoomorfnim i antropomorfnim iluminacijama romaničke provenijencije. Pisar se služio s četiri vrste tinte: crnom, crvenom, žutom i plavom. Lik sv. Tripuna u Misalu predstavlja njegov najstariji likovni prikaz u Kotorskoj biskupiji. Ljepotom iluminacija, kao i morfologijom slova, značajno nadmašuje Dubrovački istovremeni misal, koji je bio promoviran također u kotorskoj katedrali 2011. godine. Njegovo fototipsko i u jednom dijelu kritičko divot izdanje predstavlja prvorazredni i najznačajniji filološki, muzikološki i kulturološki događaj ove godine u Kotoru i Crnoj Gori. Popis svih spomenika beneventanskog pisma u svijetu, koji danas ima oko 2.500 poznatih sačuvanih rukopisa, dovoljno nam govori o značaju takvih spomenika. Za napisane liturgijske napjeve u samome misalu možemo reći da su najstariji sačuvani napjevi danas u Crnoj Gori. Neume su bilježene bez notnih crta, na način *campo aperto*, što je služilo kao podsjetnik za onoga koji pjeva i koji je melodiju već znao. Najstarija godina u misalu komemorira smrt jednog svećenika čije je ime nečitljivo, a godina je 1145.

Ovim izdanjem Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore, koje je realiziralo projekt, omogućilo je njegovo multidisciplinarno istraživanje većem broju stručnjaka koji ne moraju putovati u Berlin, gdje se on danas čuva. Misal je paleografski obradila, s biblijskim knjigama sravnila i predgovor napisala dr. sc. Lenka Blehova Čelebić, koja ima najveću zaslugu za njegovu prezentaciju u Crnoj Gori. Uz Lenku Čelebić na prikazu Misala radila je i dr. sc. Sieghild Rehle. Ovim izdanjem Misala, a nadamo se uskoro i fototipskim izdanjem kotorskog lekcionara i pontifikala iz XI. i XII. stoljeća koji se čuvaju u Sankt Petersburgu, otkriva nam se najstarija liturgijska tradicija kršćanstva na prostorima današnje Crne Gore.

Don Anton Belan

Sv. Tripun

Proslavljen Dan Bokeljske mornarice

Bokeljska mornarica je, uz graditeljsku baštinu, jedna od najvrednijih ostavština koje su nam naši preci ostavili u naslijeđe.

Priredila:

Tijana Petrović

Izvor: www.bokeljskamornarica.com

Udvorani Muzičke škole „Vida Matjan“ – crkvi sv. Duha u Kotoru održana je 25. lipnja Svečana akademija Bokeljske mornarice Kotor. Na Akademiji, koja se tradicionalno održava svake godine uoči proslave Dana Bokeljske mornarice, ovoga puta glavna točka dnevnog reda bila je posvećena projektu prikupljanja i dokumentiranja arhivske građe koja se odnosi na 1210 godina dugu historiju ove drevne organizacije pomoraca.

Program Akademije započeo je intoniranjem kola Bokeljske mornarice (kola sv. Tripuna) u izvedbi mandolinskog orkestra Hrvatskoga građanskog društva „Trepo Tomas“, kojim je dirigirala Una Pajić. Orkestar

je zatim, na opće zadovoljstvo prisutnih, izveo i kompoziciju „Bokeška noć“, koja je već odavno muzički simbol Kotora i Boke.

Predsjednik UO Bokeljske mornarice Aleksandar Dender u pozdravnom govoru poželio je dobrodošlicu prisutnim gostima, zatim se osvrnuo na najbitnije momente iz historije Mornarice, posebno naglasivši da je njezin razvojni put rezultat generacija koje su je stvarale i gradile te da njezin budući razvoj umnogome ovisi o stupnju njezinog podmlađivanja i uvođenja u suvremene tokove i procese. „Bokeljska mornarica proslavlja 556. godinu od donošenja prvoga poznatog statuta iz 1463. godine i 1210 godina od donošenja moći sv. Tripuna iz Male Azije u Kotor. Prema legendi, u Kotor ih je 13. siječnja 809. donio odred kotorskih morna-

ra, preteča buduće bratovštine mornara koja se prvobitno zvala Pia soalitas noviculorum Catharensium (Pobožno društvo pomoraca Kotor), od 1463. godine Fraternies divi Nicolai marinari de Catharo (Bratovština sv. Nikole mornara u Kotoru), zatim Plemenito tijelo Bokeljske mornarice i na kraju Bokeljska mornarica Kotor. Ona je, uz graditeljsku baštinu, jedna od najvrednijih ostavština koje su nam naši preci ostavili u naslijeđe. Bokeljska mornarica Kotor zajedno s graditeljskom baštinom danas predstavlja jedan od identitetskih oslonaca grada Kotora i Boke kotorske i zato se mora raditi na širenju interesa, posebno mladih ljudi, kako za Mornaricu tako i za sve tradicije koje čine identitet grada, uključujući jezik i običaje“, poručio je Dender.

Admiral prof. dr. Antun Sbutega govorio je o aktualnom trenutku Bokeljske mornarice, stavljajući akcent na niz aktivnosti koje je Mornarica provela tijekom tekuće godine. Među njima je posebno istaknuo nedavnu izložbu „Bokeljska mornarica Kotor – 1210 godina istorije, duhovnosti i kulture“ na Cetinju, kao i aktivnosti usmjerene na suradnju sa školama i fakultetima u cilju edukacije mladih naraštaja o ulozi Mornarice u historijskom razvoju Kotora i Boke. Tom prilikom posebno je pohvalio mlade članove

Mornarice Denisa Vukašinovića i Miroslava Vukičevića, koji su se aktivno uključili u realizaciju ovoga edukativnog programa.

Načelnica Istorijskog arhiva Kotor, arhivistkinja Snežana Pejović, prisutne je podsjetila na prve tragove o postojanju Bokeljske mornarice: „Kada je riječ o najstarije sačuvanim zapisima koji se mogu smatrati relevantnim arhivskim i znanstvenim dokazima o osnivanju, to jest postojanju Bokeljske mornarice, prvo treba krenuti od zapisa koji su se sačuvali u kamenu, kao što je

to na primjer natpis iz 9. stoljeća na sarkofagu Andreacija Saracenisa (uz povelju koja mu se pripisuje), za čije se ime vezuje i dokaz o postojanju nekog oblika organizacije mornara.

Najstarija arhivska građa koja se sačuvala do danas na teritoriju Crne Gore nalazi se pohranjena u Istorijskom arhivu Kotor (najstariji dokument je iz 1309., ali dokumenti u kontinuitetu idu od 1326. godine).” Ona je detaljno informirala prisutne o trenutnoj fazi realizacije projekta prikupljanja i dokumentiranja građe iz historije Bokeljske mornarice, kao i o aktivnostima koje na tom planu tek predstoje. Prema njezinim predviđanjima, rad na realizaciji ovog projekta obuhvatit će dvogodišnje razdoblje u kojem će iz svih raspoloživih izvora biti prikupljena i katalogizirana kompletna dostupna dokumentacija o Bokeljskoj mornarici, što će omogućiti da se primjenom znanstvene metodologije utvrde sve relevantne činjenice vezane uz njezin historijski razvoj.

U muzičkom dijelu programa mlada gitaristkinja Nađa Janković, učenica Muzičke škole „Vida Matjan“ u klasi prof. Stefana Šmita, izvela je dvije kompozicije na gitari: „Grandsonata“ II. stavak Nikole Paganinija i „Toria“ Federika Morena Torobe. Program je vodila Slađana Vučetić.

Na Svečanoj akademiji bili su prisutni cijenjeni gosti: Milica Nikolić - predstavnica Ministarstva kulture Crne Gore; Dragica Perović - predsjednica Skupštine Općine Kotor; Jelena Vukasović - tajnica za kulturu Općine Kotor; kapetan bojnog broda Vesko Tomanović; komandant Mornarice Vojske Crne Gore, monsijor Anton Belan - generalni vikar Kotorske biskupije; Nj. E. Veselko Grubišić - veleposlanik Republike Hrvatske i Marijan Klasić - konzul Republike Hrvatske.

Nakon završetka Akademije upriličen je prigodan koktel u Domu Bokeljske mornarice na Pjaci od kina.

Proslavljen Dan Bokeljske mornarice

Dan nakon održavanja Akademije, 26. lipnja, Bokeljska mornarica svečano je proslavila svoj praznik – Dan Bokeljske mornarice. Prema već utvrđenom protokolu svečanost je započela u 20 sati smotrom Glavnog odreda ispred Doma Bokeljske mornarice na Pjaci od kina. Nakon predaje raporta zapovjednika Glavnog

Ceremonijalni čin predaje ključeva grada

odreda, prvog majora Gracije Abovića, viceadmiralu Iliji Radoviću, Glavni odred uputio se u pratnji Gradske muzike Kotora u upravnoj zgradi Općine, gdje je admiral Bokeljske mornarice Antun Sbutega primio iz ruku gradonačelnika Vladimira Jokića državnu zastavu i predao je barjaktaru Nenadu Milutinu.

Glavni odred zatim je krenuo u obilazak grada i nakon toga

se postrojio ispred glavnih gradskih vrata. Uslijedila je predaja raporta zapovjednika Abovića admiralu Sbutegi, koji je u pratnji ađutanta Grigorija Mihovića izvršio smotru.

Slijedio je ceremonijalni čin predaje ključeva grada, čime je Mornarica simbolično preuzela trodnevnu vlast u gradu. Primajući ključeve iz ruku gradonačelnika Jokića, admiral Sbutega obratio mu se

riječima: „Iznimna mi je čast primiti od Vas ključeve grada Kotora, koji simboliziraju neraskidivu vezu između Grada i Bokeljske mornarice.“

Glavni odred zatim je ušao u grad i nakon postrojavanja na Trgu od oružja i ispaljenoga počasnog plotuna zapovjednik Glavnog odreda mornarima je dao dozvolu da se pripreme za finalni čin ceremonije – izvođenje kola. Kolovođa Zlatko Mračević poveo je kolo Bokeljske mornarice sastavljeno od 17 mornara, u koje su prema drevnom običaju na kraju ušli admiral i časnici Mornarice, gradonačelnik Jokić, potpredsjednik Općine Kotor Milivoje Samardžić, kapetan bojnog broda Vesko Tomanović, komandant Mornarice VCG i predstavnica Ministarstva kulture Crne Gore Milica Nikolić.

Proslava Dana Bokeljske mornarice završena je prigodnim koktelom u Domu Mornarice na Pjaci od kina, gdje su prisutni u dobrom raspoloženju i uz akorde muzičkog sastava Poli & Lungo mare ostali do kasno u noć.

Biskup Janjić proslavio zlatni svećenički jubilej

Izvor:
Kotorska biskupija

Molitvom i pjesmom u svetištu Gospe od Škrpjela, kotorski biskup Ilija Janjić je zajedno s biskupima Splitsko-makarske metropolije, Bara i Skadra, svećenicima, redovnicama i vjernim

pukom, u subotu, 13. srpnja 2019., iskazao svoju zahvalu Bogu i Gospi za 50 godina svećeničke službe. Nakon zajedničkoga molitvenog programa, prigodnu riječ uputio je don Anton Belan, generalni vikar i kotorski župnik: „Ako je katedrala ‘mater et caput’ – majka i glava, škrpjelsko je

svetište srce naše biskupije.“ Podsjetivši kako se u ovo svetište dolazilo uvijek s darovima, don Anton je rekao kako je dar tog dana posebna milost koja nadilazi mnogobrojne druge materijalne darove – 50 godina svećeništva kotorskog biskupa. Ovom prilikom biskupu je uručen zajednički dar svećenika

Don Anton Belan

Kotorske biskupije – misnica i mitra, za koji je don Belan rekao da simbolizira sklad i jedinstvo: „Inter presbyteros et Deum, inter presbyteros et episcopum, et inter ipsos presbyteros. Tu milost pred Bogorodičinim oltarom prosimo, a Vama ad multos annos kličemo“. Umjetničku sliku,

prikaz svetišta Gospe od Škrpjela, poklonio je upravitelj svetišta, mons. Srećko Majić.

U kratkom obraćanju okupljenima mons. Janjić zahvalio je na darovima i prisjetio se svoga svećeničkog puta koji je započeo prije 50 godina: ređenja u splitskoj crkvi sv. Križa, mlade mise na otoku Gospe

od Škrpjela i svog boravka na otoku Gospe od Milosti koji je upravo tada, doduše devastiran, vraćen biskupiji.

Apostolski nuncij za Crnu Goru, mons. Luigi Pezzuto u svom obraćanju biskupu Janjiću govorio je o značaju svećeništva kao velikog otajstva te je naglasio kako proslava u krugu drugih biskupa, svećenika, redovnica i vjernika laika upravo ističe dvije dimenzije svećeništva: ministrijalno i opće svećeništvo svih krštenih i potvrđenih. „Prisjećajući se početaka, vaših prvih koraka, sigurno se sjećate i početnih teškoća s kojima ste se susretali. Sada, gledano s visine i s razmakom od 50 godina, možete prebrojati ne samo teškoće, već i požnjeti plodove tih 50 godina službe. Stoga je ovo poseban trenutak kada možete, zahvalni Gospodinu, reći zajedno s Marijom - Veliča duša moja Gospodina“, istaknuo je mons. Pezzuto.

Središnji događaj proslave zlatnog jubileja bila je sveta misa na otoku Gospe od Milosti. Uz kotorskog biskupa koncelebrirali su apostolski nuncij za Crnu Goru i Bosnu i Hercegovinu mons. Luigi Pezzuto; splitsko-makarski nadbiskup i metropolit mons. Marin Barišić; barski nadbiskup mons. Rrok Gjonlleshaj; skadarski nadbiskup mons. Angelo Massafra; dubrovački biskup mons. Mate Uzinić; hvarsko-bračko-viški biskup mons. Petar Palić; šibenski biskup mons. Tomislav Rogić; šibenski biskup u miru mons. Ante Ivask te svećenici Kotorske biskupije i drugih biskupija. Prije početka misnog slavlja pročitane su prigodne čestitke svetog oca Franje i zadarskog nadbiskupa te predsjednika HBK, mons. Željka Puljića.

Mons. Marin Barišić u svojoj homiliji govorio je o daru svećeništva i izazovu svećeničkog

poziva: „Mi smo svjesni da ovo blago Božje ljubavi nosimo u svom životu koji je obilježen slabostima. I sv. Pavao kaže da se baš milost Gospodinova očituje u našoj slabosti. I to je dobro za nas i za druge. Zašto za nas? Da ne vidimo sebe, samodostatne i onda u toj svojoj oholosti, umišljenosti, možemo zasjeniti i odstraniti milost Božju iz svog života. A s druge strane, drugi nas mogu vidjeti kao inteligentne, sposobne, a ne ljude od krvi i mesa, s kojima se Gospodin želi poslužiti u svom djelu spasenja. Evo taj moment Gospodin nama svima želi posvijestiti svakodnevno.“ Prisjetivši se životnog puta mons. Janjića, koji je iz Bosne došao u Boku kotorsku, nadbiskup Barišić je rekao: „Pripadaš Boki od rođenja. Evo i sam si rekao od tih prvih dana da si pripadnik ove biskupije i da si je zavolio. A da si je zavolio vidimo i mi, braća biskupi u našoj metropoliji i često smo osjetili koliko ti je draga Boka, ova kultura, ova tradicija ovdje, ovaj čovjek i da, doista si se posvetio potpuno i sa svojim svećenicima i svojim redovnicima i svojim vjernicima da budete produžena ruka Kristove ljubavi. I evo

danas, ovdje na ovom otoku Gospe od milosti, želiš zahvaliti Gospodinu na svemu što ti je dao i darovao u ovih 50 godina. Dao ti je dar vjere, žive vjere koju si ti pokušao svjedočiti, jer vjera bez djela ne čini nas zadovoljnim i sretnim, nit nas ostvaruje.“ Zaključujući propovijed nadbiskup Barišić je poručio: „Darovati život Bogu je mala stvar, mala je stvar posvetiti svoj život Bogu. Zašto? Jer Bog je velik. Vjerujem da si ti to osjetio u ovih pedeset godina i želio bih da te Gospodin u tome podrži i da budeš uvijek svijetli primjer i svima nama na tome istome putu poziva i poslanja.“ Na kraju svete mise biskup Janjić zahvalio je svima što su došli kako bi se zajedno s njim molili i zahvalili Bogu za dar svećeništva koji je primio kao svećenik Kotorske biskupije. On je potaknuo sve na molitvu za duhovna zvanja, osobito za dobre svećenike koji će svoju zadaću shvatiti odgovorno te je obavljati u skladu s Kristovim zapovijedima, uvijek u službi braći ljudima. Govoreći o svojem svećeničkom putu u Kotorskoj biskupiji, mons. Janjić prisjetio se i mjesta o kojima se pastoralno skrbio:

„Najvećom milošću u ovih 50 godina smatram to što me je Gospodin postavio na službu u mjestima naših bokeljskih svetaca i blaženika: na Muo, gdje je blaženi Gracija; u Herceg Novi gdje je sv. Leopold i sada u Kotor, gdje je bl. Ozana. To mi je također pomoglo: oni nas potiču da ih nasljedujemo kako bismo postigli osobnu svetost.“ Na kraju zahvale biskup je sve preporučio u zagovor Blažene Djevice Marije kako bi uz njezinu pomoć bili dosljedni u nasljedovanju njezina Sina te zatražio oprost za sve propuste tijekom svoje službe.

Župljani župa Brca, Sutomore i Sušanj predali su ovom prigodom dar koji je uručio župnik don Dejan Turza – umjetničku sliku nastalu po fotografiji susreta biskupa Janjića sa sv. Ivanom Pavlom II.

Pjevanje pod misnim slavljem predvodile su časne sestre, a uz vjerni puk okupljen iz svih krajeva biskupije bili su nazočni i Veselko Grubišić, veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori i Marijan Klasić, konzul Republike Hrvatske u Kotoru.

*U RAZDOBLJU OD 24. DO 29. LIPNJA ODRŽANA JE U TOMISLAVGRADU
REVIJA TRADICIJSKE ODJEĆE I IZBOR NAJLJEPŠE HRVATICE U
NARODNOJ NOŠNJI IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE*

VI. revija tradicijske odjeće

Cilj ove manifestacije je susret i povezivanje Hrvata iz cijeloga svijeta u svrhu promicanja zajedničke tradicijske kulture, upoznavanje i pružanje potpore Hrvatima u Bosni i Hercegovini, posebice u jačanju i očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta.

Priredio:

Tripo Schubert, izvor HMI

Udruga za očuvanje i promicanje hrvatske tradicijske kulture u Bosni i Hercegovini „Stećak“ organizirala je u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika šestu po redu Reviju tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske.

Prije šest godina Hrvatska matica iseljenika iz Zagreba uputila je poziv Hrvatskom građanskom društvu da odabere natjecateljicu iz Crne Gore u narodnoj nošnji iz naših krajeva. U 2014. godini hrvatsku zajednicu u Crnoj Gori predstavljala je Antonija Ulčar iz Perasta u dobrotroskoj nošnji, a pratilja joj je bila Tamara Lazarević. Druge godine na Reviji je nastupila Tea Grgurović iz Kotora u nošnji iz Donje Lastve, s pratiljom Danijelom Grgurović. Sljedeće godine nastupila je Aleksandra Milović iz Bara u nošnji iz okolice Bara, s pratiljom Rozalijom Francesković iz Tivta. U 2017. godini sudjelovala je Anja Andrić iz Tivta s pratiljom Mihaelom Knez iz Stoliva, a prošle godine predstavljala je Hrvatice iz Crne Gore Rozalija Francesković s pratiljom Sarom Grbac, obje iz Tivta.

Na ovogodišnjoj Reviji sudjelovala je Tea Grgurović iz Kotora s pratiljom Ljerkom Sindik iz Tivta.

Pokrovitelji ovogodišnje revije koja okuplja djevojke hrvatskog podrijetla iz različitih dijelova svijeta su: dr. Dragan Čović, predsjednik Hrvatskoga narodnog sabora, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Vlada Hercegbosanske županije i Općina Tomislavgrad, a organizatori uz HMI su i Udruga „Stećak“ za očuvanje i promociju tradicijske kulture u BiH.

Otvorenje Trga u Tomislavgradu

Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika, prof. Mijo Marić, svečano je otvorio šestu Reviju tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan RH te je tom prigodom otvoren i Trg gange i hajdučke družine 28. lipnja u Tomislavgradu. Naglasio je značaj ovakvih programa

i drugih sadržaja koje nudi HMI za povezivanje Hrvata iz cijeloga svijeta, jačanje veza i unaprjeđenja društva u cjelini uz razmjenu iskustava, međusobnim približavanjem i izgradnjom međusobnog poštovanja i povjerenja.

Prema ocjenjivačkom sudu, titula najljepše Hrvatice u na-

Pred crkvom sv. Križa u Ninu

Djevojke s gradonačelnikom Nina

rodnoj nošnji izvan RH pripala je Ivani Ani Vlasici iz Rumunjske koja je za nagradu dobila repliku ogrlice i narukvice iz 10. – 12. stoljeća iz Višića pokraj Čapljine, koju joj je uručio predsjednik Dragan Čović. Prvom pratiljom proglašena je Kinga Deniza Dancze iz Mađarske, kojoj je priznanje u obliku replike naušnica i ogrlice iz Sanskog Mosta uručio državni tajnik Središnjega državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje RH i izaslanik predsjednika Vlade RH Andreja Plenkovića, Nikola Mažar. Druga pratilja je Le-

sle Marjory Samokic Quiquia iz Perua, a repliku srebrnih naušnica s pozlatom iz Mandina Sela pokraj Tomislavgrada uručio je predsjednik Vlade Hercegbosanske županije Ivan Jozić.

Prema internetskom glasanju, za najfotogeničniju djevojku odabrana je Eva Tadić iz Austrije, a nagradu s replikom naušnica iz Grboreza pokraj Livna uručio joj je načelnik Općine Tomislavgrad, Ivan Vukadin. Prosudbena komisija u sastavu: Mate Bulić, pjevač, ujedno i predsjednik komisije; Željana Zovko,

zastupnica u EU parlamentu; Marija Perić, poduzetnica iz Tomislavgrada; Jozo Pavković, urednik Večernjeg lista za BiH te Petar Galić, ministar znanosti, prosvjete, kulture i sporta Hercegbosanske županije, dodijelila je i jednu posebnu nagradu najsimpatičnijoj sudionici Revije – Ivoni Šagolj iz Bosne i Hercegovine.

Program Revije trajao je pet dana i sudionice su uz upoznavanje s kulturnom i prirodnom baštinom obišle i kraljevski grad Nin, gdje su u nazočnosti gradonačelnika Emila Čurka proslavile Dan državnosti. U Imotskome su, uz gostoprimstvo gradonačelnika Ivana Budalića, sudjelovale u sklopu programa *Imotskih sila* i predstavile bogatstvo naših narodnih nošnji. U Livnu su posjetile Franjevački muzej i Galeriju Gorica i uz stručno vodstvo uživale u sakralnoj, arheološkoj, numizmatičkoj, etnografskoj i zbirci starog oružja te stalnom postavu slika Gabriela Jurkića i zbirci suvremenog slikarstva.

Cilj ovoga programa jest susret i povezivanje Hrvata iz cijeloga svijeta u svrhu promicanja naše zajedničke tradicijske kulture te upoznavanje i pružanje potpore Hrvatima u Bosni i Hercegovini, posebice u jačanju i očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta.

„Predivno je bilo, da se mogu ponovo prijaviti, svakako bih došla opet“, izjavila je Karen Bauk iz Argentine. I druge djevojke će ponijeti puno lijepih dojmova, a neke su već najavile i dolazak u Hrvatsku na druge programe jer su ljepote Hrvatske i BiH te korijeni koji snažno vuku natrag ostavili neizbrisiv trag.

Sudionice Revije i izbora u Tomislavgradu bile su: Karen Bauk - Argentina, Eva Tadić - Austrija, Ivona Šagolj - Bosna

S gradonačelnikom Imotskog

i Hercegovina, Senka Primorac - Bosna i Hercegovina, Tea Grgurović - Crna Gora, Anita Baradić - Italija, Marija Cirmotić - Kosovo, Kinga Deniza Dancs - Mađarska, Anna Propadalo - Njemačka, Rebeca Knezičić - Njemačka, Sydney Skjerstad - Norveška, Maria Skjerstad Rendulich - Norveška; Lorena Maria Salcedo Loncharich - Paragvaj, Darinka Edith Kihalich Sanchez, Fiorella Militza Navarro Duchich, Leslie Marjory Samokic Quiquia i Lucia Perkovic Grubisic - Peru, Ivana-Ana Vlasic - Rumunjska, Katarina Ana Crnogorac - SAD, Sillvia Belzarova - Slovačka i Ksenija Benčik - Srbija.

Pripreme za reviju

Ivana Ana Vlasic i Tea Grgurović

Ljerka Sindik i Tea Grgurović s misicom i pratiljama

**18. MEĐUNARODNI FESTIVAL KLAPA
U PERASTU OKUPIO NAJBOLJE
IZVOĐAČE KLAPSKÉ MUZIKE IZ
OKRUŽENJA**

Klupska pjesma u bajkovitom Perastu

Piše:
Marina Dulović, prof.

U samoj završnici mjeseca lipnja, tijekom četiri uzastopne večeri, u Perastu su od 27. do 30. 6. uživale mnogobrojne klape iz Crne Gore, Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, ljubitelji klapske pjesme, izvođači, autori, tekstopisci. Bilo je zadovoljstvo čuti zvuke drage nam muzike, koja se u ovaj dio Boke prenosila po sistemu 'od uha do uha' ili 's koljena na koljeno' iz Dalmacije i sa hrvatskih otoka. Ostala je da traje, da živi i da se razvija upravo zahvaljujući entuzijastima iz malenoga Perasta koji su pokrenuli točak klapskog pjevanja, kao i zahvaljujući ljudima koji danas djeluju u sklopu NVO-a 'Međunarodni festivala klapa – Perast'. Festival je izrastao u manifestaciju od značaja i poštovanja,

„Zajedničko izvorište ljubavne lirike – još od XV. stoljeća, preko petrarkizma do kasnijih utjecaja talijanske književnosti, Boka i Dubrovnik dijele zahvaljujući sličnim historijskim iskustvima u stoljetnim vezama s Venecijom“

koja svake godine broji sve više posjetilaca, uz sve veću kvalitetu klapa sudionica.

Na prvoj večeri nastupio je „a capella“ mađarski pop sastav „Fool Moon“, kao rezultat kulturne suradnje između Mađarske i Crne Gore. Koncert na pjaci sv. Nikole u Perastu bio je uvertira u sljedeće tri večeri klapske muzike, a veleposlanik Mađarske u Crnoj Gori, Jozsef Negyesi, istaknuo je da

je koncert organiziran u sklopu „Nedjelje mađarske kulture u Crnoj Gori“, manifestacije koja traje od 20. lipnja do kraja rujna.

Sljedeće večeri, koncertom koji je nosio naziv „Trubaduri u Perastu“, službeno je otvoreno 18. izdanje Međunarodnog festivala klapa u Perastu. Uz muziku i dramski performans na temu peraske ljubavne legende o kojoj je don Srećko Vulović

napisao poemu „Pustinjak“, ispričana je priča o neostvarenoj ljubavi Peraštanke Kate Kalfić i francuskog vojnika Anta Slovića. U ulozi Kate bila je mlada glumica Ksenija Stanković, a u ulozi Anta Radovan Vujović. Oni su na zanimljiv način oživjeli poznatu perašku legendu. Uz kantatora iz Dubrovnika, poznatog kanconijera Ibricu Jusića, iste večeri nastupile su hrvatske klape „Kaše“ i „Subrenum“, „Libero“ iz Srbije, kao i crnogorske „Alata“, „Assa Voce“ i „Štiglići“. Premijerno je izvedena kompozicija „Kolo Bokeljske mornarice“ koju je preradio i pripremio za vokalno izvođenje Mario Katavić, kompozitor iz Sarajeva.

„Dubrovnik koji je u prošlom stoljeću odnjegovao trubadursku muziku uz svoje vrsne i proslavljene autore i interprete, znatno je utjecao i na muzičko stvaralaštvo u Boki, kao i na klapsku muziku. Stoga je i ovaj program posvećen čuvanju zajedničke kulturne tradicije, koncertom najuglednijih suvremenih predstavnika trubadurskog Dubrovnika i gostujućih klapa. U jedinstvenome ambijentu Perasta, ovaj romantični koncert nije samo poseban muzičko-scenski događaj, već je i dio kulturne baštine Boke kotorske“, poručili su organizatori.

U kategoriji ženskih klapa nastupile su klape „Primorkinje“, „Castrum Vallis“, „Senjkinje“, „Belezza“, „Uzorita“ i „Luše“, dok su prethodne večeri, u sklopu kategorije *Nove klapske pjesme* svoj nastup imale klape „Castel Nuovo“ iz Herceg Novog, „Slavić“ iz Zagreba i „Luše“ iz Splita. Apolutno prvo mjesto po ocjeni Stručnog žirija, kao i publike, osvojila je klapa „Luše“ iz Splita, drugo mjesto klapa „Belezza“ iz Tivta, a treće „Uzorita“ iz Sukošana.

Klapa Bellezza

Klapa Luše

U kategoriji *Muške klape* posljednje večeri 18. Međunarodnog festivala klapa nastupile su klape „Mriža“, „Assa Voce“, „Libero“, „Valdibora“, „Štiglići“, „Zvizdan“, „Contra“, „Camerton“ i „Uzorita“. Iako su muške klape popularnije jer u publici uvijek bude više posjetilaca, posljednja večer ipak je ostala u sjeni prethodne večeri kada su se natjecale ženske klape. Stručni žiri je prvim mjestom nagradio kla-

pu „Contra“ iz Splita, drugo je pripalo klapi „Zvizdan“ iz Posušja, a treće „Valdibori“ iz Rovinja. Prema ocjeni publike najbolja muška klapa je novoosnovana klapa „Štiglići“ koja djeluje pri Muzičkoj školi „Vasa Pavić“ u Podgorici. Nova snaga, entuzijizam i žar da se pokažu u najboljem svjetlu na sceni bili su uočljivi tijekom njihovoga prvog nastupa, a to je publika prepoznala i nagradila ne samo nagradom, već

Klapa Contra

Klapa Zvizdan

i burnim pljeskom. Također, „Štiglići“ su nositelji nagrade za najbolju debitantsku klapu zajedno sa ženskim sastavom „Primorkinje“ iz Budve, koji također djeluje u sklopu Muzičke škole Budva, te kotorska klapa „Marineri“. U ukupnom plasmanu najbolja crnogorska klapa je „Bellezza“ iz Tivta dok su nagrade za najbolju kompoziciju dobili Vedran Boničić, Duško Tambača, Milan Kovačević i Marko Šimić.

Ovogodišnje izdanje Lirica br. 7, koja je promovirana u Muzeju grada Perasta, ponudila je 33 nove klapske pjesme koje su izvedene u sklopu 14. - 17. Festivala, kao trajni sudionik na polju čuvanja naše domaće kulturne baštine. „Jednom izvedene, ove pjesme ulaze u našu web biblioteku kao Bokeljske pjesme, kojih imamo već više od 350, i na taj način partiture su dostupne klapskim stvarateljima

i izvođačima“, istaknuo je direktor Festivala klapa, Mikan Kovačević.

Festival je protekao u lijepoj atmosferi, obilježila ga je kvaliteta predstavljenih programa i izvođača, bilo je druženja, razmjene informacija, ideja i saznanja. Ostala je želja i obećanje da se ponovno vidimo u Perastu s novim klapskim kompozicijama i novom energijom. Uz činjenicu da je Perast postao ekskluzivna

destinacija, čiju su ponudu upotpunili (pokvarili!) novi elitni hoteli i visoko platežna klijentela koja traži ugodaj ponajprije materijalne prirode, moramo iskazati bojazan za budućnost Festivala jer s obzirom na sve ovo ovaj mediteranski dragulj ipak je izgubio na svojoj ljepoti, miru i bajkovitosti. Ostaje nam da se nadamo da novi „osvajaci“ koji uvode propise i pravila u malome Perastu neće omesti daljnji razvoj ovoga značajnoga kulturnog događaja, već će shvatiti važnost integracije kulture i turizma kao neraskidive cjeline.

PUT NA MJESEC - SLOGAN OVOGODIŠNJEG 27. IZDANJA KOTORSKOG FESTIVALA POZORIŠTA ZA DJECU

„Kotor, Kotor, brod ljubavi, djeca na njem kormilari“

Piše:

Marina Dulović, prof.

Pod sloganom „Put na Mjesec“, a u čast 50. godišnjice boravka prvog čovjeka na Mjesecu, u tradicionalnome terminu, od 1. do 12. srpnja, počeo je Kotorski festival pozorišta za djecu. Kotor je postao grad pozorišta, igre, mašte, knjige, priča, radionica, muzike, jednom riječju - grad u kojem su djeca sretna! Na svečanom otvaranju ključeve grada predao je talentiranoj gitaristkinji Kristini Miljenović predsjednik Općine Kotor, Vladimir Jokić. Tijekom otvaranja Festivala na scenu je sletio jedan vanzemaljac po

„Dragi naši astronauti, zaljubljeni u pozorište i putovanja svemirom, od igre i umjetnosti, dođite da i ovog ljeta uživamo na Kotorskom festivalu pozorišta za djecu i zajedno otplovimo na Mjesec. Ovo putovanje pruža mogućnost da upoznate neke nove drugare, da naučite nove vještine, da posjetite mjesta koja još niste stigli posjetiti“, bila je poruka upućena svoj djeci da uplove u kotorsku čaroliju i avanturu.

imenu Vanzemaljko, koji je 27 godina lutao svemirom u potrazi za gradom Kotorom i njegovim festivalom, jedinstvenim na svijetu, u kojem djeca vladaju, određuju pravila, pišu zakone ponašanja i pravila igranja, kreiraju i izvode programe, glume, plešu, crtaju, sviraju... punih dvanaest dana. „Ove godine naša misija je da uz Kotor, Europu, Svijet, Svemir, maštom osvojimo i Mjesec“, poručili su

mališani, a iste večeri izvedena je predstava „Ivo Vizin – kapetan od snova“ u koprodukciji Gradskog pozorišta Podgorica, Kotorskog festivala pozorišta za djecu i Kulturnog centra „Nikola Đurković“ - Kotor.

Kao i prethodnih godina, glavni pozorišni program 27. po redu Kotorskog festivala

Ivo Vizin - Kapetan od snova

pozorišta za djecu obilježila je kvaliteta i raznovrsnost. Predstavljeno je 109 programa iz 19 zemalja, čak 24 igranja, izvedeno je 16 predstava od kojih 12 premijernog tipa i 4 revijalna ostvarenja. Zapažene su bile predstava „Feral“, koprodukcija pozorišta Tortoise in a Nutshell i Pozorišta Cumberlaund (VB Škotska) u režiji Rosa Mekeja, predstava „Nikomu pravo“ Pozorišta lutaka iz Zadra (adaptacija i režija Ana Prolić), predstava Pozorišta „Boško Buha“ pod nazivom „Pitam se, pitam, koliko sam

bitan“ u režiji Jane Maričić, „Mali pirat“ koprodukcija Gradskog pozorišta iz Podgorice i Centra za kulturu Tivat, a u režiji Milana Karadžića, predstava „2062“ po konceptu španjolskog dvojca Karle Krač i Andresa Beladieza, kao i mnoge druge.

Predstava „Feral“ proglašena je naboljom od Stručnog žirija koji je ocjenjivao u sastavu: Ana Tasić, Mirko Radonjić i Morana Dolenc. Predstavu edukativnog karaktera „Ljepotica i zvijer“ Teatra mladih iz Novog Sada nagradio je žiri grada Kotora koji je radio u sastavu: Lidija Begović, Dragana Mažibrada i Dušan Davidović, a nagradu Dječjeg žirija koja nosi ime „Dragan Radulović“ podijelile su predstave „Mali pirat“ i predstava „2062“ uz obrazloženje: „Za naše djetinjstvo je važno da u pozorištu živimo bajke, ali i da nas pozorište ponekad potakne da razmišljamo o svijetu u kojem živimo.“

Carevo novo odijelo

Prateći programi također su pokazali svoju raznovrsnost: u sklopu Likovnog predstavljene su instalacije crnogorskih umjetnika, čime se grad Kotor obogatio novim zanimljivim sadržajima. Književni program nosio je naziv „Od riječi do riječi“, muzički se održao pod sloganom „Čujte nas“, a X. festival gudača okupio je 95 mladih muzičara. Održani su edukativno-teorijski programi, Scena za mlade i sve to putujući u svemirskom brodu od Kotora ka Mjesecu.

Festival je završen predstavom HercegNovskog pozorišta i Herceg Festa „Carevo novo odijelo“ u režiji Petra Pejakovića, a po tekstu Hansa Kristijana Andersena, uz ceremoniju uručivanja nagrada i vraćanja ključeva grada.

Petar Pejaković, redatelj predstave „Carevo novo odijelo“ i direktor Kotorskog pozorišta za djecu, istaknuo je ovom prilikom: „Predstava ‘Carevo novo odijelo’ skrojena je kroz igru. Maštali smo o tome da

Nijar-Papirna priča

napravimo predstavu o politici – za djecu. Ova Andersenova bajka je napisana, kao i mnoge njegove bajke, i za djecu i za odrasle. Sve stvari koje su za odrasle, istodobno su i za djecu, samo je pitanje kako to predočiti djeci. ‘Carevo novo odijelo’ tako je postala igra s ozbiljnim temama. Carevo novo odjelo ne postoji. Car je gol. To svi znamo. Htjeli smo ogoliti sve te teme za odrasle kao što su: vlast, podanik, politika, izbor, demokracija, despotizam, revolucija... pokazati

mehanizam njihovog funkcioniranja. Da, te stvari su često jezive, ponekad smiješne, uglavnom farsične, kao i kod Andersena. A kao što kod njega isto često biva, nema sretnog kraja, ima nade, ima poziva, ima i rješenja, ali rješenja ne – ono je na nama!“ Na svečanom zatvaranju Festivala bio je pristan novoizabrani predsjednik Skupštine općine Kotor Jovo Sudić, ali ključevi grada te večeri ostali su, igrom slučaja, u rukama djece.

Svečana dodjela nagrada

U KOTORU 27. LIPNJA ODRŽANA MANIFESTACIJA
POSVEĆENA AUTENTIČNOJ KOTORSKOJ POSLASTICI

Miris i ukus *Kotorske pašte*

Piše:
Dragana Knežević

Mjesna zajednica Stari grad organizirala je 27. lipnja peti put manifestaciju *Kotorska pašta*.

Ovaj projekt započeo je 2013. godine s ciljem očuvanja starog recepta poznate kotorske krempite.

Tijekom ovih sedam godina uspjeli smo ovu jedinstvenu deliciju otrgnuti od zaborava i vratiti je na trpeze. O Kotorskoj pašti se pisalo, snimane su TV-emisije i reportaže. Projektom smo je dovoljno promovirali i oživjeli da je ponovno našla svoje mjesto u slastičarnicama, pekarama, hotelima, restoranima i kafićima,

Ovogodišnja manifestacija Kotorska pašta 5 predstavlja nastavak u realizaciji krajnjeg cilja: zaštite starog recepta i imena Kotorska pašta, kao i pokretanje inicijative za stavljanje Kotorske pašte na Listu nematerijalnoga kulturnog blaga Crne Gore.

ne samo u Boki već i u široj regiji. Kotorska pašta našla je svoje mjesto u gastronomskim vodičima, turističkim magazinima i raznim publikacijama. Posebno nas čini ponosnim to što je poznati časopis National

Geographic – Food and Travel ove godine objavio članak o našoj krempiti!

Ove godine smo u sklopu projekta *Kotorska pašta* počeli s realizacijom radionica na kojima gospođa Melita Krivokapić

prezentira način na koji se izrađuje pašta. Zbog velikog zanimanja nastavit ćemo sa serijom radionica nakon završetka turističke sezone.

Ovogodišnja manifestacija *Kotorska pašta 5* predstavlja nastavak u realizaciji krajnjeg cilja: zaštite starog recepta i imena Kotorska pašta, kao i pokretanje inicijative za stavljanje Kotorske pašte na Listu nematerijalnoga kulturnog blaga Crne Gore. Sve manifestacije koje su do sada održane imale su za cilj upravo navedeno, a svaka je bila nova, jedinstvena i drukčija, različita po sadržaju i gostima programa. Ove godine to su bili poznati stručnjaci: gospođa Dragana Lalošević, etnolog i rukovodilac Muzeja grada Perasta, gospođa Ana Nives Radović, direktorica TO Kotor i gospodin Velibor Zolak, direktor AMC Communication, Marketing communication and TV production.

Marketinški stručnjak Velibor Zolak s aspekta njegove

profesije govorio je o tome kako čuvati nešto što je tradicionalno: „Kotorsku paštu možemo očuvati jedino tako što ćemo je pripremati i konzumirati u velikim količinama. Ne možete, na primjer, sačuvati dobrotsku čipku ako je netko ne veze kao ni bokeljsko kolo ako ga

nitko ne igra, isto je tako i s krempitom. Najveći značaj ove manifestacije vidim u tome što ona nije u organizaciji države, već mjesne zajednice, znači da cijela ova ideja ima unutarnju snagu, a projekti na inicijativu građana imaju najveću vrijednost!”

Direktorica Turističke organizacije Kotor Ana Nives Radović istaknula je da je putovanje ukusima jedan od najznačajnijih segmenata kada je riječ o turističkoj ponudi: „Ukusi se dugo pamte, a Kotorska pašta je i te kako važna, vrijedna i značajna za turističku promociju jer upravo taj okus koji zadovoljava sva čula turističku ponudu čini potpunom. Turisti uvijek traže autentična i originalna jela koja mogu probati. U nizu svega onoga po čemu je prepoznatljiva bokeljska kuhina, Kotorska pašta izdvojila se i turisti pozitivno reaguju kada čuju da Kotor ima i nešto slatko po čemu je prepoznatljiv. Kada pitaju za recept, uvijek odgovorimo da je tajan, kako bi se ponovno vratili i znali da je mogu probati samo kod nas.”

Etnologinja Dragana Lalošević osvrnula se na značaj očuvanja tradicionalnih recepata: „Za početak bih naglasila da ova poslastica treba zadržati naziv pašta dok ono krempita može stajati samo pokraj, ali ako namjeravamo istaknuti značaj kotorske kužine, neka i naziv ostane autentičan. Zanimljivo je da recept za ovu poslasticu nije tajan tako da je dostupan svima koji je žele napraviti kod kuće. Obično su takvi recepti tajna.”

Predsjednica Savjeta MZ Stari grad zahvalila je svima koji godinama daju potporu ovome projektu, a to su: Općina Kotor, TO Kotor, NTCG Kotor, Luka Kotor. Također je posebno zahvalila vrijednim ženama i proizvođačima pašte, a ove godine to su: Melita Kri-vokapić, Rajka Tasić, Vijoleta Milošević, Radojka Drašković - Pekara Drašković, Sandra Rašković - Sandrela.

Na manifestaciji je podijeljeno 1.300 komada Koterske

Slađana Vučetić i Dragana Knežević

pašte koja se mogla degustirati u hotelu Vardar, restoranu San Đovani, kafiću Sempre, restoranu AS i na punktu pokraj sata.

Program je vodila Slađana Vučetić, a svojim fotografskim aparatom sve je zabilježila Iva Kernec.

Veliki broj prisutnih građana zabavljao je ugledni hrvatski umjetnik Petar Grašo.

U fantastičnoj atmosferi Kotor je peti put slavio tu malu poslasticu - Kotersku paštu, uz nadu da Kotorani nikada neće zaboraviti ono što ih čini posebnim i prepoznatljivim

Slađana Vučetić, Ana Nives Radović, Velibor Zolak i Dragana Lalošević

*MLADI VIOLINISTI IZ VELE LUKE, ŠIROKOG BRIJEGA I MOSTARA
IZAZVALI OVACIJE I BURNI PLJESAK NA KONCERTIMA U
KOTORU I CETINJU*

X. jubilarni festival gudača

Pod sloganom „ČUJTE NAS“ u Perastu je od 2. do 10. srpnja održan X. jubilarni Festival gudača, prateći muzički segment Kotorskog festivala pozorišta za djecu. Kao i prethodnih godina, ovaj jedinstveni Festival u našoj zemlji imao je jasan i vidljiv cilj – pružiti šansu mladim muzičarima na putu njihovog napretka i afirmacije.

Piše:

Marina Dulović, prof.

Festival gudača pratile su masterclass radionice za obuku gudača svih profila (violina, viola, violončelo, komorna muzika i orkestar), koncertni programi i edukativna predavanja. Predavači na ovogodišnjem izdanju bili su: Ivo Stankov (Velika Britanija), Arkadij Winokurov i Georg Baich (Austrija), Aleksandar Latković (Srbija), Michail Beznitsky (Rusija) te Vujadin Krivokapić, Zoran Zakrajšek i Vili Ferdinandi (Crna Gora). Radionice su se održavale u Perastu, u Muzeju grada Perasta, a koncerti u crkvi sv. Nikole, također u Perastu, crkvi sv. Duha u Kotoru, na pjaci katedrale sv. Tripuna i na Cetinju u dvorani Ministarstva kulture. Prijavljeno je 45 polaznika iz Austrije, Ukrajine, Rusije, Srbije, Hrvatske, Italije i Crne Gore, a orkestrom mladih muzičara dirigirao je prof. Vili Ferdinandi. Na dva završna koncerta predstavili su se ansambl mladih violinista iz Vele Luke, Širokog Brijega i Mostara, kao i Međunarodni

orkestar Festivala gudača sa solistima.

Ovogodišnje izdanje X. festivala gudača obilježila je kvaliteta ponuđenih programa, na ukupno osam koncerata, te marljivost i uspješnost polaznika na masterclass radionicama, kao i ugodna atmosfera u ambijentu Perasta kao stvorenog za edukaciju kakva je potrebna mladim talentiranim muzičarima. U samoj završnici posebno zapažena bila su dva koncerta s istim programom, koji su izvedeni u Kotoru i na Cetinju. U ulozi gostiju našao se ansambl mladih violinista, 18 članova, iz Vele Luke, Širokog Brijega i Mostara, koji su okupljeni u istoj klasi profesorice Renate Prizmić Linarić. To je bio pravi muzički medaljon koji je izazvao oduševljenje, posebice izvođačkim sposobnostima najmlađih učenika. Svojim uvjerljivim nastupom oni su predstavili visoke domete izvrsne škole violine profesorice Prizmić Linarić koja se temelji na čvrstim postulatima poznate dubrovačke violinističke škole profesora Đina Sagrestana kod koga je ona studirala na Muzičkoj

akademiji u Sarajevu. Ozbiljan i temeljit pristup, tehnički i interpretativno vrlo složenih kompozicija, publiku je ostavio bez daha. Na koncertu koji je predstavljao iskorak u druge koncertne prostore i gradove, upravo pod simboličnim nazivom „Korak naprijed“, također su se predstavili i mladi crnogorski violinisti i to u najboljem svjetlu. Šesnaestogodišnji Luka Perazić izveo je koncert za dvije violine Johanna Sebastijana Baha sa svojim

Marina Dulović

Tamara Aničić

Petar Bojović

profesorom iz Londona, Ivom Stankovim, a sljedeće večeri solističku dionicu istog koncerta s njim je dijelio njegov doskorašnji profesor Vili Ferdinandi. Jovan Jovović odsvirao je Glukovu kompoziciju pod nazivom „Melodija“, a Viktor Huter bio je solist interpretirajući glasovitu Šindlerovu listu, kompoziciju Džona Wiliamsa.

„Stasavajući uz muziku i Festival gudača, naše mlade kreativce i umjetnike vodila je ista misao, snaga volje, optimizam, hrabrost i uporan rad. Spajanjem različitih kultura, iskustava i znanja, naša vizija postala je naša težnja – osvijetliti put kojim koračaju kroz čaroliju zvanu MUZIKA“, poručili su organizatori okupljeni oko NVO „Bocche di Cattaro“ vidno zadovoljni realizacijom X. festivala gudača i napretkom mladih kreativnih stvaralaca.

Vrijedan poklon dječaku čudesnog dara

Na završnom koncertu u Kotoru bio je prisutan dugogodišnji prijatelj Festivala gudača, profesor na Moskovskom konzervatoriju, zaslužni umjetnik Rusije i predavač na Muzičkoj akademiji na Cetinju, violist Mikhail Bereznitsky. Nakon nastupa malenog Antonija Šarića iz Mostara, koji je izveo Komarovsky koncertino op. 21, vidno iznenađen njegovim talentom poželio mu je pokloniti vrijednu violinu, polovinku koja će uskoro po veličini odgovarati malenom „vunderkindu“ čudesnog dara, krupnih očiju i neodoljivog dječjeg šarma. Ovakva gesta dobročinstva potvrđuje uvjerenje da umjetnost nađe put do prave duše i otvorenog srca, kao što je i te večeri u Kotoru bio slučaj.

Antonio Šarić

Njegovanje kulturne baštine, tradicije i identiteta

Piše:
Zrinka Velić

Živimo u vremenu kad smo svi preplavljeni velikom količinom informacija sa svih strana, što je posljedica ubrzanog razvitka tehnologije. Podložni smo globalizacijskim trendovima, posebno mladi, te im je prijeko potrebno ponuditi cijelu lepezu naše hrvatske kulturne baštine i njezine posebnosti. Naša kulturna baština govori o onome što jesmo, ističemo je kako se ne bismo izgubili u globalnoj asimilaciji.

Vođeni ovakvim razmišljanjima, u Hrvatskome kulturnom društvu „Tomislav“ tijekom 2019. godine odlučili smo se realizirati nekoliko projekata s mladima o kulturnoj baštini Hrvata. Naša kulturna baština utkana je u svaku poru Boke te je neizbježna u gradnji identiteta mladih.

Cilj naših projekata nije da se mladi samo upoznaju s hrvatskom kulturnom baštinom. Potičemo ih na aktivno sudjelovanje, na iskustveno učenje, gdje mladi trebaju osjetiti i doživjeti kulturnu baštinu i na taj način graditi vlastiti identitet. Uključivanjem u projekt mladi će stjecati svijest

Naša kulturna baština govori o onome što jesmo, ističemo je kako se ne bismo izgubili u globalnoj asimilaciji.

Aleksandar Dender i Zrinka Velić

o neprocjenjivoj vrijednosti baštine, otkriti kako se njezino postojanje prenosilo generacijama i postojat će i dalje.

U cjelini smo realizirali projekt „Poštivanje tradicije Bokeljske mornarice i portal“ koji je podržao i financirao Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Grupa djece posjetila je sjedište Bokeljske

mornarice, katedralu sv. Tripuna te Pomorski muzej s posebnim osvrtom na sobu Bokeljske mornarice. Na tematskom predavanju u prostorijama Kulturnog centra djeca su pogledala film o Bokeljskoj mornarici, a gospodin Aleksandar Dender održao je predavanje prilagođeno njihovoj dobi o Bokeljskoj mornarici tijekom povijesti,

njezinoj ulozi i značaju tijekom stoljeća te njezinu značaju danas, a posebno se osvrnuo na značaj i važnost čuvanja tradicije i podmlatka članstva. Gospodin Gracija Škanata na zanimljiv način govorio je o oružju mornara, dočasnika i časnika, o kolu, figurama koje se izvode tijekom plesa kola. Gospodin Škanata im je u prostorijama Bokeljske mornarice pokazao svaki dio odore mornara, dočasnika, časnika te admirala Bokeljske mornarice. Uz izlaganje kustosa u Pomorskom muzeju te razgledanje izloženih eksponata u sobi Bokeljske mornarice, organiziran je i posjet katedrali te su mladi imali prigodu da na poseban način steknu dragocjena osobna iskustva. S posebnom smo namjerom pozvali članove Bokeljske mornarice Nenada i Krsta Milutina (otac i sin) da bi djeca na primjeru vidjela kako se tradicija članstva prenosi s generacije na generaciju. Pozvali smo i mladog Anta Petrovića, člana Bokeljske mornarice, čiji je otac Dalibor također član, da recitira stihove dr. Miloša Miloševića o Bokeljskoj mornarici. Željeli smo mladima na primjeru pokazati kako se nematerijalna kulturna baština prenosi s naraštaja na naraštaj, na zajednicu i posebno na mlade. Mladi su tako imali priliku saznati sve o povijesti koja im daje osjećaj identiteta, ali su i shvatili bit kontinuiteta.

Zacrtali smo cilj da realiziramo još dva projekta. Jedan od njih je „Etnološke i sakralne zbirke Dobrote i portal“, koji financira Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Projektom je predviđen posjet crkvama sv. Eustahije i sv. Mateja te razgledanje etnološke zbirke Radimiri. Ovim projektom želimo mladima prezentirati kako nepokretna kulturna baština (crkve) daje prepoznatljivo obilježje prostoru u kojem

U katedrali sv. Tripuna s don Antonom Belanom

se nalazi. Mladi će se upoznati s pokretnom kulturnom baštinom: slikama, kiparstvom, sakralnim uporabnim predmetima, zavjetnim pločicama, starim knjigama, s povijesnim činjenicama i događajima, s etnografskim predmetima, načinom života vezanim uz more i od mora. Posebno će se upoznati sa zbirkom dobrot-ske čipke, čija izrada spada u nematerijalnu kulturnu baštinu. Nakon posjeta predviđeno je održavanje radionica s povjesničarkom umjetnosti te prezentiranje dječjih fotografi-

ja, crteža i sastava. Cilj je da na zabavan način i uz druženje djeca nauče više o našem kulturnom naslijeđu koje im je ostavljeno pa će se kao novi naraštaji truditi sami pridonijeti održivosti.

Posjet Gospi od Škrpjela i Perastu realizirat će se u sklopu projekta „Tragom naših djedova“ koji je podržao Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Mladi će na zanimljiv način upoznati kulturno-povijesnu baštinu. Vodiči i kustos će ispričati priču naših predaka. Cilj nam je

Gracija Škanata, Krsto Milutin, Anto Petrović, Aleksandar Dender i Zrinka Velić

mlade upoznati s baštinom kako bi je u budućnosti znali voljeti i čuvati. Naša nepokretna i pokretna kulturna baština sa svojim kulturno-povijesnim značajem treba biti dio vlastite svijesti i odgovornosti svakog pojedinca. Trudit ćemo se kod mladih razviti svijest o potrebi održivosti te razvijati svijest o ljepotama naše jedinstvene kulturne baštine.

Na kraju, moramo svakako spomenuti uspjeh naše dječje klape „Kotorski grdelini“ koja je osvojila prvo mjesto na Festivalu dječjih klapa u Zadru. Zahvaljujući donacijama uspjeli smo financirati odlazak na natjecanje te se družiti i razgledati Zadar. Ovom prigodom zahvaljujemo svima koji su financijski pomogli kako bismo mogli sudjelovati na festivalu.

Kotorski gardelini, prvo mjesto na Festivalu dječjih klapa u Zadru

**IZDANAK BOKELJSKE DIJASPORE OD NAJRANIJEG DOBA
GIMNASTIKU DOŽIVLJAVA SVOJOM VELIKOM INSPIRACIJOM I
IZAZOVOM**

Gimnastika u genima

Piše:

Joško Katelan

Sportsku temu u ovom broju posvećujemo mladoj gimnastičarki iz Rijeke, Bruni Schubert, potomku bokeljske dijaspore koja ostvaruje sjajne rezultate u ovom iznimno napornom i zahtjevnom sportu.

Bruna je rođena u Rijeci 2007. godine, od oca Erwina, bokeljskog podrijetla, i majke Blaženke. Gimnastikom se bavi od svoje pete godine kao članica gimnastičkog kluba „Vita“ iz Rijeke s kojim nastupa na mnogobrojnim natjecanjima i turnirima u Hrvatskoj i susjednim zemljama gdje postiže zapažene rezultate. Od mnogobrojnih uspješnih nastupa u prethodnim godinama izdvojit ćemo samo rezultate iz tekuće sezone:

Ekipno zlato na Prvenstvu Hrvatske u višeboju održanom u Slavonskome Brodu u studenom 2018. godine u A-programu kadetkinja.

Prvo mjesto na Državnom prvenstvu sportskih školskih društava RH u Osijeku, održanom u veljači 2019. godine. Školska ekipa OŠ „Brajda“ sastojala se od djevojčica četvrtih i petih razreda. Pravo nastupa imale su sve natjecateljice od prvog do osmog razreda osnovnih škola iz cijele Hrvatske.

Na posljednjem pojedinačnom Prvenstvu Hrvatske u gimnastici u lipnju ove godine osvojila je 2. mjesto u preskoku i 3. mjesto na gredi u A-programu mlađih juniorki.

Trenirati gimnastiku nije lako. Potrebno je dosta odricanja i jako puno ljubavi. Svakog dana, osim nedjelje, vježba po četiri sata u klubu. Otkud tolika posvećenost i ljubav, možemo se svi zapitati. Ono što možemo sa sigurnošću reći je da je gimnastika u njezinim obiteljskim genima. Brat Bru-

Bruna Schubert

Tripo Schubert, prvak CG 1958. godine u višeboju

ninog djeda, Tripo Schubert iz Kotora, bio je izniman vježbač u svojoj mladosti i ostvario zapažene rezultate. To je bilo vrijeme kada je svjetsku slavu doživio Miroslav Cerar iz Slovenije, tada jugoslavenski gimnastičar.

Uz izvrsne rezultate u gimnastici, Bruna je i odlična učenica u svojoj školi. Hoće li ljubav prema gimnastici nadvladati? Godine koje dolaze to će nam pokazati.

GK „VITA“ preuzeo je tim novih ljudi, svježih ideja, otvorenih umova i toplih srca, odlučnih da postave nove odrednice u razvoju gimnastike. Tim se sastoji od profesora kineziologije, dječjeg psihologa, doktora medicine, profesora kineziologije pa sve do diplomiranog ekonomista, menadžera te stručnjaka iz ostalih polja koja su izravno ili ne-

izravno vezani uz gimnastiku, svi zajedno povezani s ciljem da ostvare temeljne odrednice novoga razvojnog plana: HARMONIJA, PROSPERITET I USPJEH.

MISIJA, VIZIJA, FILOZOFIJA

„Pružati cjelovitu potporu djeci u ostvarivanju ponajprije vrhunskih, ali isto tako i rekreativnih sportskih rezultata uz istodobnu integraciju pozitivnih životnih kvaliteta i navika, kao temelja zdravoga društva.“

Naša vizija je da GK „VITA“ postane klub UZOR ne samo na nacionalnoj razini, već i na međunarodnoj. Ovu viziju ostvarit ćemo na način se povisi razina dobrobiti koju će ne samo djeca, već i svi ostali koji su uključeni u klub (posebice roditelji i treneri), primiti za vrijeme svog kontakta s našim klubom.

Kod nas su sva djeca ista i sva djeca zaslužuju istu pažnju i ljubav bilo da se ona pripremaju za nastup na Olimpijskim igrama ili da se pripremaju za svoj prvi kolut naprijed!

Učenci Hrvatske nastave na festivalu u Osojniku

8. mali festival folklora i baštine u Osojniku

Učenci hrvatske nastave u nošnjama su otplesali splet igara iz Boke (Skaljarsku igru, Dobrotsku poskočicu i Kolo Bokeljske mornarice) te su nagrađeni velikim pljeskom publike.

Piše:
Brankica Vrbat

Festival folklora i baštine, u organizaciji KUD-a „Sv. Juraj Osojnik“, i ove godine okupio je brojne male i velike čuvarke tradicije te je privukao vjernu publiku koja poštuje i voli ovakav način očuvanja nematerijalne kulturne baštine

Festival je otvorio gradonačelnik Dubrovnika, gospodin Mato Franković, te je naglasio kako je živa baština kulture upravo folklor i kako se na taj način kroz godine očuvao hrvatski identitet.

Učenici hrvatske nastave iz Tivta i Kotora još jednom su imali priliku pokazati što znaju i kako plešu te na taj način doprinijeti prepoznavanju i očuvanju plesnih igara

iz Boke kotorske. U bogatom programu, uz male folkloriša iz Boke, sudjelovali su i: FA „Turopolje“ - Velika Gorica, KUD Hrvata „Bodrog“ - Bački Monoštor u Vojvodini, IFG „Sloga“ - Guča Gora pokraj

Travnika u BiH, KUD „Stjepan Radić“ - Pridvorje, KUD „Marko Marojica“ - Župa dubrovačka, Udruga Dubrovački primorski svatovi, KUD „Metković“ te domaćin KUD „Sv. Juraj Osojnik“. Svi navedeni sudionici pokazali su svoje posebnosti, a publika je uživala gledajući ih kako ponosno čuvaju svoju tradiciju i identitet.

Učenici hrvatske nastave u nošnjama su otplesali splet igara iz Boke (Škaljarsku igru, Dobrotsku poskočicu i Kolo Bokeljske mornarice) te su nagrađeni velikim pljeskom publike. Na samom kraju programa svim sudionicima uručeni su prigodni pokloni i zahvalnice.

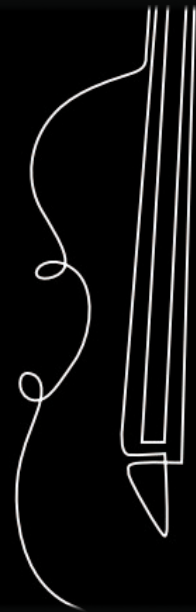
Festivalu su nazočili: Državna tajnica u Ministarstvu vanjskih poslova – Zdravka Bušić, pomoćnica ministrice znanosti i obrazovanja – Ivana Franić, savjetnica s posebnim položajem za pitanja Hrvata u BiH pri Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske – Žana Čorić te zamjenica župana Dubrovačko-neretvanske županije – Žaklina Marević.

Mediteranske Note

21-29. jun 2019.

Tivat, Crna Gora

**FESTIVAL
"MEDITERANSKE
NOTE"-
STRUNE KOJE NAS
SPAJAJU**

Tivatske mediteranske note

Piše:
Marina Dulović, prof.

Drugo izdanje Festivala klasične muzike „Mediterranske note“, koji je održan u Tivtu od 21. do 28. lipnja 2019. godine, protekao je u duhu visoko kvalitetnih programa i koncerata na kojima su se mogla čuti najzahtjevnija djela umjetničke muzike u izvođenju virtuoza i muzičara svjetskoga glasa.

Na početku Festivala, u uvodnom obraćanju, osnivač i umjetnički direktor, violist Ivan Vukčević, istaknuo je: „Veličanstvena tivatska riva ispunit će se zvukovima najljepše i najprivlačnije muzike koja je ikada komponirana. Pozdravljamo sve ljubitelje muzike i pozivamo ih da nam se pridruže u ovoj proslavi muzike i zajedništva u Boki

Ovogodišnje izdanje Festivala „Mediterranske note“ pokazalo je da Tivat ima kapaciteta za organizaciju muzičkog događaja koji svojim programima, izvođačima, ali i infrastrukturnim uvjetima i prostornim kapacitetima može prirediti događaj visoke kvalitete.

kotorskoj, mediteranskoj kapiji Crne Gore.“

Festival je počeo upravo 21. lipnja, na Svjetski dan muzike, koncertom u obnovljenoj Velikoj dvorani Centra za kulturu, na kojem je nastupila violinistkinja iz Letonije, poznata Baiba Skride uz komorni orkestar Menjuhinove akademije iz Švicarske i uz

vodstvo Olega Kaskiva – violinista. Ovaj ansambl čine mladi muzičari iznimnog talenta čija se virtuoznost smatra svojevrsnom atrakcijom na klasičnoj sceni. Publika je uživala u izvođenju Mendelsovnog Koncerta za violinu u d-molu, Šubertovog Ronda u A-duru, kao i uz Serenadu za gudače, Petra Iljiča Čaj-

*Roby Lakatoš
u Porto
Montenegro*

kovskog. Bilo je zadovoljstvo naći se u publici i udahnuti djelić energije koju posjeduju vrsni umjetnici ugledne Menjuhinove akademije.

Sljedećeg dana solisti Menjuhinove akademije u prostoru Luštica Baya izveli su popularan program Elgara, Sen Sansa, Forea, Piacole, izabran i prilagođen ambijentu i klijenteli novoga turističkog naselja. Sutradan je prava poslastica bio koncert Kvarteta „Energie Nove“ iz Švicarske koji nastupa na najelitnijim svjetskim dvoranama, kao i Klavirski kvintet uz pijanistkinju Irinu Zaharenko iz Estonije. Kvartet „Energie Nove“ dolazi iz Lugana u Švicarskoj, surađuje s švicarskom Radio-televizijom, kao i diskografskom kućom Dynamic. Čine ga Hans Livibella i Barbara Ciannamea - violine, Ivan Vukčević - viola i novi član, violončelist iz Španjolske Pablo de Naveran. Oni su te večeri u Maloj dvorani Centra za kulturu Tivat pu-

blici podarili fantastična izvođenja Šumanovog Klavirskog kvinteta op. 14 i Varijacije na Betovenovu temu, kao i Betovenov Gudački kvartet br. 12.

Drugi po redu koncert u Luštica Bayu bio je rezerviran za Trio Skride, Vukčević, de Naveran, a sljedećeg dana uz simboličan naziv na koncertu „Između dva rata - Vojnikova priča“ nastupili su Nino Gvetadze - klavir, Oleg Kaskiv - violina i Milan Rericha - klarinet.

Pretposljednji koncert, po mome osobnom sudu, bio je i najreprezentativniji - koncert za pamćenje! Dogodio se također na Maloj sceni tivatskog Centra za kulturu, gdje je nastupio Gudački sekstet, Robert Kowalski i Robert Lakatoš - violine, Michael Klotz i Ivan Vukčević - viole i violončelisti Pablo de Naveran i Harriet Krijgh. Oni su maestrato izveli remek-djela komorne muzike: Bramsov Gudački sekstet br. 1 u B-duru i „Souvenir de

Florence“ u D-duru Petra Iljiča Čajkovskog. Fantastičnim nastupom, sjedinjenom energijom, izgarajući na sceni za svaki ton i za svaku frazu, oni su potvrdili visoke domete vlastite virtuoznosti i sklad sastava koji zvuči kao da je čitav orkestar na sceni. Ovakav muzički dragulj ima posebnu čar i veličinu s obzirom na to da se u našoj sredini rijetko kada može čuti nešto slično.

Na samome kraju Festivala „Mediterranske note“ održan je Koncert zatvaranja na kojem je nastupio poznati mađarski virtuoz na violini Robi Lakatoš sa svojim Triom i Crnogorski simfonijski orkestar kojim je dirigirala Nada Matošević, gošća iz Hrvatske. Lakatoš je potomak porodice koja potječe od legendarnog violinista Janoša Biharija, kome su se divili Betoven i List, koji je inspirirao Bramsa i potaknuo ga da komponira svoje poznate „Mađarske igre“. Poznati umjetnik, zvijezda svjetskih

podija i gost na najuglednijim muzičkim događajima, poznat je po improvizacijama i slobodi interpretiranja ovisno o inspiraciji. On podjednako virtuosno dobro, i s posebnom lakoćom, izvodi klasičnu, džez i mađarsku narodnu muziku. Na koncertu koji je održan na sceni Sinhro, ne baš sretno odabranom ambijentu, ni vje-tar koji je te večeri puhao ipak nije mogao pokvariti energiju čardaša i iznimnih izvođačkih mogućnosti Lakatoš Tria, kao i naših domaćih snaga, člano-va Crnogorskoga simfonijskog orkestra, koji su bili posebno inspirirani poznatim violini-stom iz Mađarske. Posljednjih godina sve češći su trendovi koji nalažu izvođenje klasične muzike na otvorenim scena-ma, više u interesu turizma, a manje u službi kulture, ali ipak ambijent zatvorenog pro-stora s elementarnim akustič-kim uvjetima pruža neuspo-rediv doživljaj muzike kako za publiku tako i za izvođače umjetničke muzike.

Drugo po redu izdanje Fe-stivala „Mediterranske note“ pokazalo je da Tivat ima ka-paciteta za organizaciju mu-zičkog događaja koji svojim programima, izvođačima, ali i infrastrukturalnim uvjetima i prostornim kapacitetima može prirediti događaj visoke kvali-tete. Svakako se treba razviti u još napredniju kulturnu sredi-nu, kao i u kontinuitetu njego-vati muzičku publiku koja, što se ovoga grada tiče, nije dose-gnula opseg ni ukus kazališne publike koja se razvila zahva-ljujući programima na prizna-tom Festivalu mediteranskog teatra „Purgatorije“.

Sa željom da Festival „Me-diteranske note“ ne postane događaj „lakah nota“ komer-cijalnoga karaktera, već da se drži svoga iskrenog pravca i posvećenosti klasičnoj muzici, s nestrpljenjem čekamo novo izdanje.

U koncertnoj dvorani muzičke škole „Vida Matjan“ – crkvi sv. Duha 24. srpnja 2019. godine oprostila se najstarija muška klapa Bokeški mornari od mnogobrojne kotorske publike. Promovirana je i knjiga „Banjova klapska štorija“

Bokeljski mornari, adio!

Piše:

Dubravka Jovanović

„Trči vrime, cvili maška, ča je ljubav pusta siromaška, šaka suza, vrića smija, ča je život vengo fantažija“, pjevao je Oliver. U tom neizbježnom hodu vremena svemu dođe kraj, ali kada iza nas ostane djelo, u ovom slučaju pjesma, onda se imalo rašta i roditi. A da su kantali i balali, uveseljavali i činjali gušte, jesu i to četiri decenije. Mladići od muzičkoga navigiranja iz klape *Bokeljski mor-*

nari ostavili su trag ulicama i skalama, pjacetama, portunima i voltovima kotorskim.

Gospodin Branko Janjalija, jedan od osnivača, i pera se latio da zaustavi vrijeme ove klape za nezaborav. Kad netko pjeva čitavog života i kad s pjesmom u onaj drugi krene, onda to vrijedi notnog zapisa, u ovom slučaju štorije.

„Banjova klapska štorija“ naziv je knjige-spomenara kotorske muške klape *Bokeljski mornari* koju su na promociji punoj duše i nostalgije pozdravili Kotorani i gosti do posljed-

A da su kantali i balali, uveseljavali i činjali gušte, jesu i to četiri decenije

njeg mjesta ispunjene koncertne dvorane crkve sv. Duha. Bio je to pravi muzički toč od mora i Kotora. Ulice i pjacete, naravi naše, serenade i zvona, čakule

i bićerin, sve je to stalo u njihov muzički fagot. Ukrkali su se na svoj vapor i punih jedara duše oplovili rodnu Boku, opjevali obale zalivskog života pa debelim vodama krenuli dalje.

Svuda im je lanterna obasjavala pute, a aplauzi pozivali na nove susrete.

Gospoda i galioti, ganci i gallebovi, bilo da su u maje na ringe ili u veštiti s leptiricom, otmjenost su drevnoga grada u mali špag nosili.

Kadri u svaku uru zakantat i zabalat, začakulat i založit, a bome i zalit, bili su i ostali jednostavno - Bokeljski mornari. Štorijom ovom, Janjalija je utisnuo štambilj na duši svojih klapaša i u krvotoku rod-noga grada.

Ako je što falio ili se bitnog nije sjetio, ne zamjerimo.

U pjesmu od četrdeset ljeta sve je stalo, u ovu štoriju bas i bariton, tenor i alt bokeškog kanconijera od ljubavi i drugarstva. O klapi od postanka, kada su Kotorom nakon velikog potresa pantagane vladale, a život stao, Bokeljski mornari odlučili su da pjesmom probude i ožive svoj grad, rekao je Branko Janjalija u šarmantnom điru kroz ovu noć u ime domaćina. On je zahvalio svim ljudima

koji su bili u klapi i onima koji su s klapom surađivali. Janjalija je podsjetio na putovanja i dogodovštine, na drugarstvo, humor i zajedništvo klape, na hitove i nagrade.

Muzika je ostala na njihova tri CD-a, a s ove večeri aplauzi, ali i pokoja suza nostalgije, između pjesama uz vodeći prepoznatljivi alt Dragane Bokan, jedine dame, cvijeta ove klape, kako je rekao Janjalija.

U emotivnom sjećanju na klapu i pjesmu u njoj, bivši klapaš Draško Krivokapić poručio je da Kotor nije Kotor bez klapske pjesme i pozvao mlade da nastave tradiciju.

Pjace, kalete, voltovi su željni klapske pjesme, rekao je Krivokapić, pozdravljen aplauzom, i pozvao na stvaranje novih pjesama, novih kompozitora i klapa za nove serenade i nove kotorske ulice.

Na bokeškoj kartolini pjesma je potpis *Bokeljskih mornara*, a ova štorija njihov spomenar.

Dugi aplauz i zajednička pjesma prisutnih, uz neizbježnu „Bokeljsku noć“ Maje Perfiljeve, značio je pozdrav Bokeljskim mornarima i njihovoj muzici koja ostaje, s kojom je Kotor vedriji i koja mu ne za-boravlja šug.

(4)

**DOPUŠTENJEM AUTORA,
PREDSTAVLJAMO VAM JAKO
ZANIMLJIVU PUBLIKACIJU SREČKA
POSPIŠILA KOJA ĆE NAS VRATITI U
NEKA ZABORA VLJENA VREMENA**

Škrinjica nostalgije Čestitke u očima prošlosti - *Djeca*

Piše:
Joško Katelan

Iz preostalog broja poglavlja „Škrinjice“, za novi ljetni broj odabrali smo temu djece na razglednicama u nadi da će vas razveseliti i ispuniti ljubavlju i zadovoljstvom pogledi nasmijanih lica. „Djeca na razglednicama nalaze se često i to u različitim situacijama, kaže autor Pospišil u svojoj knjizi i nastavlja, „sva su lijepa, njegovana i čista,

Čestitka je mali format iskazivanja velike ljubavi, poštovanja i sjećanja prema svojim bližnjima, prijateljima i znancima

odjevena u odijela i košuljice raskošnih čipkastih ovratnika. Takve čestitke bile bi namijenjene upravo djeci, čestitajući im rođendane i imendane pa čak i odlazak u školu.“

„Tijekom svih godina sakupljanja starih čestitaka, gledajući slikovno i tekstualno, nametnula mi se jedna zanimljiva misao koju ću podijeliti s vama. Rekao bih ovako: Čestitka je mali format iskazivanja velike ljubavi, poštovanja i sjećanja prema svojim bližnjima, prijateljima i znancima“, riječi su autora.

Virovitica 1921.

Győr Magyarországi 1909.

Temišvar Rumunjska 1916.

Galuchau Njemačka 1919.

Berlin 1903.

Linz 1913.

Saint-Etienne
Francuska 1921.

Kormend
Magyarországi 1918.

Brčko BiH 1912

Čakovec 1924.

Budimpesta 1919. muzičari

Osijek 1919.

Hamburg 1914.

Osijek 1913.

Berlin 1916.

Proučavanje i sakupljanje razglednica zove se deltiologija. U Sjedinjenim Američkim Državama treći je hobi kolekcionarstva po broju kolekcionara nakon numizmatike i filatelije. (<https://hr.wikipedia.org/wiki/Razglednica>, pregledano 23. 07. 2019. u 23:51)

Salzburg 1910.

Održan V. izborni Sabor HGI-ja

Peti izborni Sabor Hrvatske građanske inicijative održan je 27. srpnja u Multimedijalnoj dvorani Općine Tivat. Sabor je počeo intoniranjem himni Crne Gore i Hrvatske te minutom šutnje za preminule članove i simpatizere stranke.

Na Saboru je usvojen dnevni red, izabrana je Verifikacijska komisija, Radno predsjedništvo i zapisničar, kao i izmjena i dopuna Statuta te organi stranke. Na kraju je došla na red i točka dnevnog reda - izbor predsjednika Hrvatske građanske inicijative Adrijana Vuksanovića na temelju jednoglasne potpore Općinskog odbora Tivat, Općinskog odbora Kotor i na kraju na temelju prijedloga najvećeg organa stranke Središnjeg odbora.

„Naziv naše stranke, hrvatska i građanska, nalaže nam borbu za očuvanje našega hrvatskog identiteta, a istodobno izgradnju građanske države Crne Gore. To smo najbolje pokazali našim dosadašnjim djelovanjem, koji smo sublimirali u sloganu, na prošlim parlamentarnim izborima 2016. godine kada smo svoj odnos prema sebi i državi u kojoj živimo iskazali riječima - Hrvatsko srce za Crnu

Goru. Aktivno surađujemo sa svim državotvornim strankama u Crnoj Gori. Most smo suradnje s Republikom Hrvatskom. Građansko društvo ne znači gašenje nacionalnih osobitosti, već i kulturnu raznovrsnost koja bogati isto društvo o kojem govorimo. Borba za bolju budućnost predstavlja borbu za kvalitetni ekonomski ambijent, vladavinu prava, socijalne ravnopravnosti i jačanje institucija. Hrvatska građanska inicijativa će i dalje davati konstruktivni doprinos prema svemu navedenom“, rekao je Josip Gržetić, bivši v.d. predsjednika HGI-ja, obraćajući se delegatima i cijenjenim gostima.

Nakon gospodina Gržetića nazočnima se obratio veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori Veselko Grubišić, koji je istaknuo da će Hrvatska nastaviti trajno pružati potporu Crnoj Gori te da HGI kao stranka treba biti potpora svim hrvatskim udrugama. Veleposlanik se osvrnuo na to da Hrvati koji su podrijetlom iz Boke i žive u Republici Hrvatskoj predstavljaju Crnu Goru na način da se zaista svi mogu ponositi.

„Jedan od četiri prioriteta našeg predsjedavanja EU-om bit će proširenje. Koliko god da to ne bude u interesu nekih starijih članica EU-a, mi ćemo ih poticati da se proširenje ne izgubi nikako iz fokusa jer je to jedini način da se integriramo, da budemo s boljima, da stvorimo prosperitetna društva u kojima će svatko moći izraziti najboljeg sebe. Članstvo u EU nam je jamac za to“, rekao je veleposlanik Grubišić.

Na Saboru su bili prisutni gospodin Milutin Simović, potpredsjednik Vlade Crne Gore za ekonomsku politiku i financijski sustav i ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja; gospodin Mehmed Zenka, ministar za ljudska i manjinska prava i predsjednik Demokratske unije Albanaca; Marijan Klasić, konzul u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru; gospodin Genci Nimanbegu, potpredsjednik Skupštine Crne Gore i zastupnik Koalicije „Albanci odlučno“; gospodin Andrija Popović, predsjednik Liberalne partije i zastupnik u Skupštini CG; gospodin Boris Mugoša, član predsjedništva Socijaldemokrata i zastupnik u Skupštini Crne Gore; gospodin Maraš Dukaj, politički direktor Albanske alternative, kao i gospodin Ivan Vujović, generalni tajnik Socijaldemokratske partije Crne Gore. Gosti su se obratili nazočnima, iskazujući snažnu potporu HGI-ju.

Radio Dux

Adrijan Vuksanović – novi predsjednik Hrvatske građanske inicijative

Adrijan Vuksanović rođen je u Kotoru 1980. godine. Diplomirani je inženjer elektrotehnike. Radio je kao novinar, zatim u Elektroprivredi Crne Gore, a nakon toga kao profesor u Podgorici. Sada je zastupnik Hrvatske građanske inicijative u Skupštini Crne Gore, a član je i saziva Skupštine Općine Tivat kao član HGI-ja. Funkciju predsjednika Odbora za europske integracije obnašao je dvije godine. Sada je zamjenik istoga Odbora. Također je član Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore i jedan od osnivača Crnogorske paneuropske unije.

U đardinu bokeških izraza

U sklopu Kotorskog festivala pozorišta za djecu upriličena je promocija bokeške bojanke „Kolurica“, pod nazivom „U đardinu bokeških izraza“, koja je u prisutnosti mnogobrojne djece osnovnih škola i njihovih učiteljica i nastavnika prezentirana na Pjaci od kina.

Urednica književnog programa Maja Grgurović pokrenula je literarni natječaj u kotorskim osnovnim i srednjim školama, a riječ je o stvaralaštvu djece i mladih koji su prilikom pisanja koristili bokeške izraze. Najbrojniji sudionici koji su pročitali svoje radove bili su iz osnovnih škola: OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“ iz Dobrote i OŠ „Veljko Drobunjaković“ iz Risna. Također, natječaj je podržala i Osnovna škola „Ivo Vizin“ s Prčanja i Gimnazija Kotor. Pristigle pjesme i priče s bokeškim izrazima bit će dio elektroničke zbirke, a zatim i tiskane.

Tijekom promocije urednica programa razgovarala je s Marijom Nikolić, koja je u ime Kulturno-zavičajnog društva „Napredak“ iz Gornje Lastve, kao izdavača bokeške bojanke, zahvalila Kotorskom festivalu na mogućnosti predstavljanja ove vrijedne knjige za djecu koja čuva i njeguje bokeški jezik kao dio kulturne baštine ovoga prostora. U sklopu književnog projekta prikazani su i isječci iz videa koji je snimljen u suradnji s Krstom Vulovićem, fotografom Festivala, a u kojem su sudjelovali Rozalija Hrobaš, osnivačica Fejsbuk grupe Bokeški izrazi, Dolores Fabian Gašler, Ranko Borozan, Neven Staničić i Dejan Dedović, član grupe Who see. Sugovornici su istaknuli značaj upotrebe bokeškog jezika u kulturi, književnosti, kazalištu i muzici, a posebno su se osvrnuli na značaj učenja našega lokalnoga govora u školama. Video će se uskoro moći pogledati na Youtube kanalu Kotorskoga festivala pozorišta za djecu.

Boka News

Foto: Aleksandar Kaluđerović - Salkal Photos

Dobrotska čipka na 10. međunarodnom festivalu čipke u Pagu – „Čipka, bajka niti...“

Deseti međunarodni festival čipke održan je od 20. do 23. lipnja u gradu Pagu, u organizaciji Turističke zajednice Paga, Grada Paga i Društva paških čipkarica „Frane Budak“. Na Festivalu su svoje radove od dobrotске čipke predstavile Mila Moškov i Slađana Vučetić iz Kotora.

Hrvatska vaterpolska reprezentacija brončana na Svjetskom prvenstvu

Hrvatski vaterpolisti osvojili su brončanu medalju na Svjetskom prvenstvu u Gwangjuu. Barakude su u utakmici za treće mjesto svladale Mađare s 10 : 7.

Sjajnu utakmicu odigrao je Maro Joković koji je postigao čak šest pogodaka za Hrvatsku dok su po jedan gol dali Luka Lončar, Lovre Miloš, Anđelo Šetka i Hrvoje Benić. Za Mađarsku po dva gola postigli su Krizstian Manhercz i Balazs Harai, a po jedan su dodali Daniel Angyal, Gergo Zalanki i Marton Vamos.

„Odlazimo zadovoljni. Psihički smo se uspjeli dići nakon poraza od Španjolske i ipak uzeti medalju. Bijač je bio nevjerovatan na голу, bili smo pokretni, komunicirali smo i veseli me da je tako završilo. Uvijek smo u borbi za medalje i to je ohrabrujuće”, izjavio je junak utakmice Joković. Hrvatska je tako osvojila svoju sedmu uzastopnu medalju na svjetskim prvenstvima. Niz je počeo još 2007. u Melbourneu osvajanjem zlata, uslijedile su bronce 2009. (Rim), 2011. (Šangaj) i 2013. (Barcelona), srebro 2015. u Kazanu i zlato 2017. u Budimpešti. Ti-

tula šampiona svijeta pripala je reprezentaciji Italije koja je u finalnoj utakmici bila bolja od Španjolske s rezultatom 10 : 5.

Izvor: Večernji list

Pod sloganom „Čipka, bajka niti...”, a pod visokim pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović, pokroviteljstvom Ministarstva kulture, Zadarske županije i sponzorstvom Erste banke, u Pagu je održan bogat, zanimljiv i edukativan program. Na nekoliko lokacija u gradu održane su izložbe čipke, radionice paške i idrijske čipke, priređena je modna revija „Nosiva tradicija”, upriličeni nastupi KUD-a Družina iz Paga i Gradske glazbe Pag te prikazana „Stara paška ulica” u organizaciji udruge Paška alka - kako se nekada živjelo u omev gradu.

Za zabavu i klapsku pjesmu bile su zadužene klape Ragusa i Kampanel.

Boka News

Kotor drugi na listi najatraktivnijih destinacija za putovanje kruzerima

Prema ocjenama korisnika usluga kompanija koje organiziraju putovanja kruzerima Kotor se našao na drugome mjestu, odmah nakon Venecije, službeno je priopćio tim vodećega svjetskog sajta za ocjenu ove vrste putovanja Cruise Critic, koji svakog mjeseca posjeti više od šest milijuna ljudi.

Zauzimanje drugog mjesta na listi važećoj za 2019. godinu najbolji je plasman Kotora u historiji ovog ocjenjivanja s obzirom na to da je do sada najbolji rezultat postigao prošle godine kada se našao na trećemu mjestu.

Korisnici usluga kompanija koje organiziraju putovanja kruzerom ocjenjivali su grad iz različitih aspekata, a od ukupno 722 ocjene, čak 573 upućuju

na to da je iskustvo putnika tijekom boravka u Kotoru bilo odlično, 210 vrlo dobro, 55 prosječno, 13 slabo i 14 loše.

U komentarima kao obrazloženje odličnih ocjena posjetitelji Kotora naveli su da su oduševljeni povijesnom jezgrom grada, lučkim uslugama i pogledom s gradskih zidina, a neki su ovo nazvali najboljim obiteljskim putovanjem u životu.

Prvoplasirana na listi destinacija na istoku Mediterana i dalje je Venecija, a nakon drugoplasiranog Kotora slijede Dubrovnik, Split i Rodos.

Boka News

U povodu Svjetskog dana muzike u Kotoru održan koncert „Muzika pred palatom“

U organizaciji OJU „Muzeji“ Kotor i Hotela „Astoria“, na Trgu od brašna, pred Palačom Pima nastupio je Gudački kvartet „Allegro“ iz

Podgorice. Ovaj sastav čine mladi profesionalni muzičari, članovi Crnogorskoga simfonijskog orkestra, koji surađuju od studentskih dana s Fakultetom muzičke umjetnosti u Beogradu. Nastupaju u sastavu: Slađana Cvetić i Sonja Vojvodić - violine, Petar Obradović - viola i Ana Dulović - violončelo. Do sada su održali više zapaženih nastupa u sklopu Festvala gudača u Perastu i Kotoru, Podgorici, Baru, Beogradu... Osnovna ideja Gudačkog kvarteta „Allegro“ je populariziranje klasične muzike i predstavljanje kulturnih vrijednosti koje civilizaciji ovog vremena pripadaju na dostojan način, a lakoća komuniciranja uz muziku i zadovoljstvo zajedničkog muziciranja čine njihov znak prepozna-

Kotor ostaje na listi UNESCO-a

Prirodno i kulturno-historijsko područje Kotora te Nacionalni park Durmitor ostaju na Listi svjetske kulturne baštine u Crnoj Gori, priopćeno je iz Ministarstva kulture.

To je odluka s ovogodišnjeg Odbora za svjetsku baštinu, održanog početkom srpnja u Azerbajdžanu.

„UNESCO-ov Odbor za svjetsku baštinu je, bez rasprave, usvojio odluke koje se odnose na dva mjesta svjetske baštine u Crnoj Gori – Prirodno i kulturno-historijsko područje Kotora i Nacionalni park Durmitor”, navodi se u priopćenju.

Iz Ministarstva kulture navode da odluka koja se odnosi na Prirodno i kulturno-historijsko područje

Kotora predstavlja jednu od najafirmativnijih odluka Odbora koja se odnosi na područje Kotora. „A posebno od 2003. godine kada je područje uklonjeno s Liste svjetske baštine u opasnosti na kojoj je sve do tada bilo zbog posljedica razornog potresa iz 1979. godine. Ipak, od tog trenutka počinju i upozorenja Odbora u povodu opasnosti od nagle i nekontrolirane urbanizacije i turističkog pritiska, koji prijete očuvanju iznimnih univerzalnih vrijednosti koje su osnova za upis na Listu svjetske baštine”, navodi se u priopćenju.

Odluke Odbora su, kako je istaknuto, bivale sve oštrije, do Odluke iz Istanbula 2016. godine, nakon čega je napravljen niz konzultacija s UNESCO-om, koje su rezultirale usvajanjem Akcijskog plana za postizanje ove odluke od strane Vlade Crne Gore.

„Od veljače 2017. godine, kada je Akcijski plan usvojen, do ovogodišnjeg Odbora, provedeno je niz aktivnosti koje su rezultirale Odlukom koja pozdravlja napore ‘države članice u mnogim područjima, uključujući izradu Nacrta PUP-a Kotor, pripreme izmjena i dopuna Zakona o Prirodnom i kulturno-historijskom području Kotora, iniciranju revizije Menadžment plana, revizije HIA za ovo područje...’. Pozdravlja se odluka države da odustane od predloženog projekta žičare od Staroga grada do tvrđave San Đovani i turističkog kompleksa Glavati Prčanj kako bi se zaštitile iznimne univerzalne vrijednosti. Država se ohrabruje da dalje nastavi unapređivati proces procjene utjecaja, traži se HIA za turistički kompleks u Morinju i most na Verigama prije bilo kakvog obvezivanja od strane države za realizaciju ovih ideja. Zahtijeva se da revidirani Menadžment plan uključi preporuke Reaktivne monitoring misije iz 2018. godine. Posebno se traži da Menadžment plan tretira pitanja upravljanja i smanjenja rizika i upravljanja turizmom”, navodi se u priopćenju.

Odluka koja se tiče NP Durmitor odnosi se na pitanja koja su bila predmet Savjetodavne misije iz studenoga 2018. godine. Odlukom se, kako se objašnjava, potvrđuju nalazi Savjetodavne misije koja je u Crnoj Gori boravila u studenome, a kojom se traži niz aktivnosti koje bi država trebala preuzeti u sljedećem razdoblju u suradnji s UNESCO-om i savjetodavnim tijelima.

Na Odboru u Bakuu sudjelovala je generalna tajnica Crnogorske nacionalne komisije za UNESCO, Milica Nikolić.

Ministarstvo kulture Crne Gore

vanja. Na programu su bila djela popularne klasike, Mozarta, Vivaldija, Čajkovskog, Pjajcole... Koncert je organiziran u susret Svjetskome danu muzike i u cilju poboljšanja ukupne kulturne i turističke ponude grada Kotora kao uvertira u predstojeći X. jubilarni Festival gudača koji je posvećen mladim muzičarima, ali i već afirmiranim umjetnicima koji i dalje ulažu u svoje znanje.

Svjetski dan muzike utemeljen je na prijedlog nekadašnjeg ministra kulture Republike Francuske Žaka Langa, a Povelju o prazniku potpisale su 1997. godine u Budimpešti ove države: Francuska, Češka, Italija, Španjolska, Grčka i Turska. Danas ovaj praznik slavi više od sto zemalja.

Marina Dulović, prof.

Novom Strategijom manjinske politike 2019. – 2023. definirane mjere za daljnju integraciju manjina u Crnoj Gori

Vlada je na sjednici održanoj 4. srpnja donijela Strategiju manjinske politike 2019. – 2023., s pratećim Akcijskim planom za 2019. – 2020. godinu, čijim će se provođenjem plana nastaviti očuvanje multikulturalnog bogatstva Crne Gore i dalje unapređivati uvjeti života manjina u Crnoj Gori.

Na konferenciji za medije nakon sjednice Vlade tajnik Ministarstva za ljudska i manjinska prava Valon Dasharami istaknuo je da Strategija manjinske politike 2019. – 2023. predstavlja planski dokument kojim je Vlada Crne Gore definirala mjere za provođenje Zakona o manjinskim pravima i slobodama, ali i ostalih srodnih zakonskih propisa, kao i za unapređivanje uvjeta života manjina u sljedećem petogodišnjem razdoblju.

On je naveo da je Crna Gora napravila značajne korake u postavljanju normativnog okvira u području unapređenja i zaštite manjinskih prava i sloboda, ali i u implementaciji istog.

Dasharami je objasnio da će se provođenjem ovoga strateškog dokumenta dodatno unaprijediti uvjeti života manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori i omogućiti njihova veća integracija u crnogorsko društvo, uz očuvanje i promociju njihova identiteta i to u područjima: obrazovanja, zapošljavanja, kulture i identiteta manjina, političke participacije manjina, kao i uz set specifičnih mjera usmjerenih na podizanje nivoa svijesti manjina i opće javnosti o statusu, pravima i obvezama manjina. U skladu s usporedno-pravnim i međunarodnim standardima, ovim dokumentom se definiraju mjere za provođenje Zakona o manjinskim pravima i slobodama i zaštitu i unapređivanje položaja manjinskih naroda te drugih manjinskih nacionalnih zajednica, koje su državni organi dužni postupno realizirati.

Dasharami je istaknuo da je poseban fokus Strategije u svim područjima usmjeren indirektno na smanjivanje etničke distance u crnogorskom društvu. On je rekao da je Strategijom postavljen strateški cilj kojim će se unaprijediti poštovanje principa multikulturalnosti i multietničnosti u obrazovnom sustavu Crne Gore, uz daljnje jačanje kapaciteta obrazovnih ustanova i primjenu principa afirmativne akcije.

„U području političke participacije manjina Strategijom je predviđeno da se osigura autentično političko predstavljanje i participacija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom životu Crne Gore. Aktivnosti

definirane Strategijom u ovom dijelu imaju za cilj povećanje sudjelovanja pripadnika/ica manjina u političkom životu Crne Gore, uključujući definiranje prijedloga izmjene izbornog zakonodavstva u dijelu autentičnoga političkog predstavljanja romske zajednice, odnosno zastupljenosti u Skupštini Crne Gore”, istaknuo je Dasharami.

Prema njegovim riječima u izradi Strategije manjinske politike 2019. – 2023. vodilo se računa o makroekonomskim i fiskalnim projekcijama za razdoblje od 2017. do 2020., sadržanim u Fiskalnoj strategiji Crne Gore od 2017. do 2020., tako da se implementacija njezinih mjera neće osloniti isključivo na proračunska sredstva nosilaca aktivnosti, već i na sredstva osigurana od lokalnih samouprava te sredstva osigurana u pretprijetnim fondovima EU-a i iz drugih odgovarajućih donatorskih fondova.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava

Krizma u kotorskoj katedrali

U nedjelju, 16. lipnja, na blagdan Presvetoga Trojstva, u katedrali sv. Tripuna pontifikalnu svetu misu služio je biskup Ilija Janjić, koji je tada vjeronaučnicima podijelio sakrament svete krizme kao finalizaciju krštenja.

Krizmanici su priredili poseban program, a svečanost su uveličali vjeronaučnici koji su i pjevali. Na kraju svete mise zaorilo se *Tebe Bože hvalimo!* prigodom završetka školske i vjeronaučne godine.

I ovogodišnje krizmanike pripremala je osam godina s. Dragica Kuštre.

Otvorena izložba „Kamena rapsodija“ Miodraga Šćepanovića

Izložba skulptura Miodraga Šćepanovića iz Kolašina otvorena je sinoć u crkvi svetog Pavla u kotorskome Starom gradu. Na početku večeri prisutne je pozdravio direktor OJU „Muzeji“ Kotor, Dušan Medin, koji je istaknuo: „Večeras smo, svi skupa, ovako mnogobrojni, počašćeni vrhunskim dometima ljudskog stvaralaštva – skulptorskim djelima istaknutog kipara, gospodina Miodraga Šćepanovića. Pravi je privilegij što je autor izabrao baš ambijent naše crkve svetog Pavla, odnosno jedan od prostora OJU ‘Muzeji’ Kotor za svoju pozornicu na kojoj će tijekom sljedećih 30 dana ‘glavni akteri’ biti upravo čovjekoliki, ali i mnogi drugi likovi iz živog svijeta oko nas, doživljeni maštom autora i ostvareni talentom njegovih ‘mikelandelovskih’ ruku.“

Otvarajući izložbu historičarka umjetnosti i likovna kritičarka, dr. Anastazija Miranović, rekla je: „Uglačane strpljenjem, skulpture Miodraga Šćepanovića djeluju kao odljevi bez kalupa, slike čiji je ram svakoliki prostor Svemira, s kromatskom, pigmentnom skalom iznijansiranom prirodnim usudima. Umjetnik je spreman da je prepozna i otkrije, oblikuje i prevede u formu koja poručuje samodovoljnost postojanja produkcijom ljepote sebe radi. Umjetnik želi istaknuti ljepotu prirodnih formi i obika u kojem živimo stvarajući vlastiti estetski, artistski svijet formi i oblika kojima udahnuje život. Njegovo djelo u svojoj ukupnosti producira smisao koji traje, koji smo, čini se, zaboravili, smisao koji svojom postojanošću upućuje na besmisao efemernih pojavnosti potrošačko-tehnologiziranog svijeta, kome ne odoljeva ni umjetnički, a koji se, ipak, barem povremeno (večeras tome svjedočimo) vraća istinskim, provjerenim vrijednostima. A, gdje će ek-

splcitnije nego u kamenoj ljepoti/ljepoti kamenih formi, kojoj ne treba tumač ni prevodilac, već oko otvoreno za poglede – iznutra jednako koliko i za ekstrovertna zaranjanja u oblikovni svijet. Prirodna boja vulkanskog kamena poput tkanog vela prekriva/ispunjava formu i jasno likovno razdvaja, crta detalje portreta, akata, animalnih oblika.“

Miodrag Šćepanović završio je Fakultet likovnih umjetnosti, odsjek kiparstvo, u klasi prof. Miše Popovića, 1983. godine u Beogradu. Član je ULUCG od 1990. i francuskog Udruženja „Jesenji salon“ - Pariz od 2008. Samostalno je izlagao u Titogradu, Petrovcu, Kolašinu, Kotoru, Podgorici, Baru, Beogradu, Tivtu, Zagrebu i Budvi. Od 2006. godine sudjeluje na pariškim salonima: Jesenjem salonu (les Champs-Élysées) i Salonu Udruženja francuskih umjetnika „Grand pale“ na kojima dobiva nagrade „Pol Belmondo“ na Jesenjem salonu u Parizu (2006.), „Mišel Dimon“ na Salonu francuskih umjetnika, „Grand pale“ u Parizu (2012.), brončanu medalju (2014.) i srebrnu medalju (2019.) na istom salonu. Šćepanović je dobio nagradu Fakulteta likovnih umjetnosti u Beogradu (1983.), Nagradu ULUCG-a „Lubarda, Stijović, Milunović“ (2003.) i Trinaestojulsku nagradu. Živi i stvara u Kolašinu.

Večer je završila muzikom, u skladu s tradicijskim vrijednostima grada Kotora, gdje je Dušica Kordić, violinistkinja, muzički oplemenila ovaj značajan kulturni događaj. U ime ustanove prisutnima je zahvalila muzejska pedagoginja, Marina Dulović, koja je istaknula: „Velika je čast vidjeti djelo Miodraga Šćepanovića u ovom prostoru gdje je 44 godine blažena Ozana Kotorška provela u postu i molitvi za svoj narod, u prostoru koji odiše mirom i duhovnošću, jer skulpture Miodraga Šćepanovića podsjećaju da je Crna Gora freska u kamenu, a kamen prerađen duhom pretvara se u pravu istinsku umjetnost.“ Također je iskoristila priliku da podsjeti one koji odlučuju da Miodrag Šćepanović, kipar svjetskoga glasa, i dalje radi pod vedrim nebom kada to vremenski uvjeti dopuštaju, bez davno obećanog ateljea.

Na izložbi je predstavljeno 55 skulptura.

OJU „Muzeji“ Kotor

7. 6. 2019.
Izborna skupština HGD CG

Izborna 18. skupština Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore održana je 7. srpnja u koncertnoj dvorani Muzičke škole „Vida Matjan“ - u crkvi svetog Duha u Kotoru, nakon intoniranja himni Hrvatske i Crne Gore u izvođenju Mandolinskog orkestra, kojim je ravnala članica orkestra Una Pajić.

Predsjednik HGD CG Marijo Brguljan u svom obraćanju gostima i delegatima osvrnuo se na prethodno četverogodišnje razdoblje te konstatirao da je Društvo u proteklom razdoblju učinilo puno, realiziralo jako puno kvalitetnih projekata, imalo mnogobrojne aktivnosti unatoč mnogim teškoćama.

Skupština je tajnim glasovanjem izabrala novi Upravni i Nadzorni odbor.

19. 6. 2019.
Prijem u povodu Dana državnosti R. Hrvatske

Dan državnosti obilježen je na prijemu u Podgorici koji je priredio veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori, Njegova Ekscelencija Veselko Grubišić sa suprugom Martom.

Na prijemu je bila i delegacija HGD CG u sastavu: Danijela Vulović, Tijana Petrović i Tripo Schubert.

21. 6. 2019.
Konstitutivna sjednica UO HGD CG

Na sjednici je izabran novi predsjednik Društva.

Nakon obavljenih konzultacija i razgovora s potencijalnim kandidatima odlučeno je da se nakon 18 godina postojanja Društva za predsjednika izabere žena. Jednoglasno je izabrana Rafaela Pina Lazarević iz Kotoru, turizmologa po struci, poznata kotorska aktivistkinja, bivša potpredsjednica

Općine Kotor i matičarka. Rafaela će funkciju predsjednice HGD obavljati u sljedećem četverogodišnjem razdoblju.

Za dopredsjednika je izabran Jovo Miajlović iz Bijele, suosnivač BCM pomorske agencije, predsjednik Skupštine Udruženja pomorskih agenata Crne Gore.

Za predsjednika Nadzornog odbora iskazano je ponovno povjerenje Slavku Maroviću iz Tivta.

Prvi predsjednik Društva Tripo Schubert uručio je Plaketu odlazećem predsjedniku Mariju Brguljanu kao zahvalnost za četverogodišnje uspješno rukovođenje Društvom.

Tripo Schubert i Marijo Brguljan

24./28. 6. 2019. Sudjelovanje predstavnice Društva na Reviji tradicijske odjeće

U razdoblju od 24. do 29. lipnja održana je u Tomislavgradu Revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske.

Na ovogodišnjoj Reviji sudjelovala je Tea Grgurović iz Kotora s pratiljom Ljerkom Sindik iz Tivta.

25. 6. 2019. Sudjelovanje mandolinskog orkestra na Akademiji Bokeljske mornarice

U koncertnoj dvorani Muzičke škole „Vida Matjan“ – crkvi sv. Duha u Kotoru održana je *Svečana akademija Bokeljske mornari-*

ce Kotor. Na Akademiji, koja se tradicionalno održava svake godine uoči proslave *Dana Bokeljske mornarice*, program Akademije započeo je intoniranjem kola Bokeljske mornarice (kola sv. Tripuna) u izvedbi mandolinskog orkestra Hrvatskoga građanskog društva „Tripo Tomas“, kojim je dirigirala **Una Pajić**. Orkestar je nakon toga, na opće zadovoljstvo prisutnih, izveo i kompoziciju „Bokeška noć“, koja je već odavno muzički simbol Kotora i Boke.

1. 7. 2019.
Izložba „Hrvatska baština u trećoj dimenziji“

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore Kotor, Hrvatska matica iseljenika - podružnica Split i Pomorski muzej Crne Gore - Kotor organizirali su izložbu pod nazivom „Hrvatska baština u trećoj dimenziji“, kojom su Hrvati i prijatelji Hrvatske obilježili Dan državnosti Republike Hrvatske. Izložba je otvorena u Galeriji Pomorskoga muzeja Crne Gore.

2. 7. 2019.
Novi broj Glasnika

Izabran novi EU parlament

Izišao je iz tiska broj 167 časopisa Hrvatskoga glasnika. Uz redovite teme i serijale u ovom broju pisano je o izborima za EU parlament, o Danu nezavisnosti Crne Gore, o Igrama malih zemalja, o Matici crnogorskoj, o monografiji Dimitrija Popovića, o knjizi „Hrvati u Boki kotorskoj“ itd.

9. 7. 2019.
Darovnica biblioteci Herceg Novi

Predstavnica Hrvatskoga građanskog društva, gđa Jasmina Bajo, uručila je darovnicu, CD svih brojeva ča-

sopisa i nedostajuće brojeve Hrvatskoga glasnika, predstavniku Gradske biblioteke i čitaonice Herceg Novi gospodinu Vojinu Lazareviću.

16. 7. 2019. Mandolinski orkestar nastupio na Pinama

„Noć klapske muzike“ održana je na rivi Pine u Tivtu, u organizaciji Turističke organizacije Tivat.

Večer je započela nastupom sjajnoga Mandolinskog orkestra HGD „Tripo Tomas“, nakon čega je uslijedio koncert klape „Maslina“ iz Šibenika. Klapa je izvodila dobro poznate dalmatinske pjesme: „Maslina je neobrana“, „Dalmatinac sam“, „Zapivajmo noćas u konobi“, „Da te mogu pismom zvati“, „Vela Luka“ i mnoge druge.

20. 7. 2019. Mandolinski orkestar u Mirlović Zagori

Kulturno-umjetnička udruga „Zvona Zagore“ organizirala je 20. srpnja 18. večer folkloru u povodu Dana sv. Jakova. Uz kulturno-umjetnička društva iz Republike Hrvatske te Bosne i Hercegovine, na toj večeri nastupio je i mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ s Folklornim ansamblom „Nikola Đurković“.

Pivo iz Špiljara

Piše:
Mašo Miško Čekić

Dvadesetih godina prošlog vijeka, moja baba Dragica, tada stasala za udaju, počela je zapisivati kuharske recepte. Njena mati Marija, vrsna kuharica, podsticala je da zapisuje i recepture za pripremu različitih likera, sokova i drugih napitaka.

„Ko zna di će ti biti dom, moja Drage. Sve je lipo znati, a sve ti može biti potrebito“, ponavljala je baba Marija, kao da je znala da će Dragica svoj dom sviti u Špiljarima, daleko od Svete Nedelje i Hvara. Daleko i od Kotora, mada ga

sa tarace vidi, predaleko kada uz kanice nosiš pune borse, a breme na leđima.

„Sve je lako, moja Drage kad imaš solada, ali što ćeš, kada zafale. Zavrni rukave, pa u kuhinu. Ma, potla ti bude i milo jer sve što sama paričaš, lipše je i slađe“, znala je reći baba Marija, koja se kužinavanja nije odrekla ni kada je oslijepila. Baratala je tećama i prosuljama bolje od mnogih kojima vid nije predstavljao poteškoću. A bila je potpuno slijepa kada mi je za čas napravila ucukrene mendule.

„Sad će mili moj, samo još mrvicu, vidiš da nisu požutili kako se triba. Borami, činje-

la sam ih i tvojoj mami kad je bila mala, puno ih je voljela.“

I tako je moja baba Dragica pod nadzorom prababe Marije, zapisivala kako se čine slatka i slana jela, kako se pravi falsi prošek, liker od jaja, kako osuši pamidoru i kako posoliti ribu. Sve to u nevelikoj školskoj svesci sa kafenim koricama. I uvijek se nasmijem kada, listajući ugledam recepte za džem od šljiva, Sekelji gulaš ili čorbu od riječne ribe.

Ko zna gdje će ti biti dom...

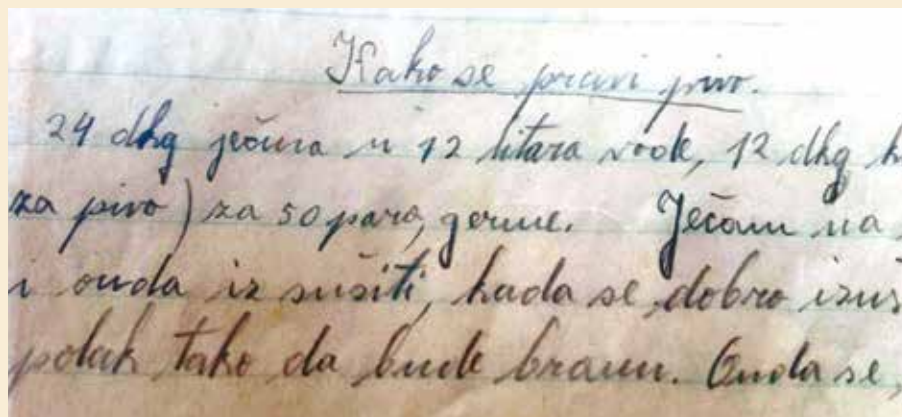
Dobro je sve znati, pa i u svojoj kužini napraviti pravo pivo. Zato je u svesci i detaljan recept po kome je baba, mada veoma rijetko, kako je govorila, pravila pivo u Špi-

ljarima. Naprosto, u kući se vazda i isključivo pilo vino. Bila je baba, u nekim sirotinjskim vremenima, i krčmarica u vlastitoj krčmi na starom putu od Tabacine do Njeguša. Možda se po neka botilja babinog piva hladila između komada leda, koje su ledari iz lovcenskih jama vadili i nosili putem pored krčme, dolje do Kotora.

Nije ostalo zapisano kada je pivo stiglo u Boku Kotorsku. Mogli su ga donijeti Feničani, Grci, Kelti, Germani, Rimljani, Sloveni, Mlečani i drugi narodi koji su stizali do obala Boke. Svi su poznavali tehnologiju izrade piva, pa je gotovo sigurno da je sa njima stizalo i pivo u Boku. Bokelji su na svojim trpezama prednost davali vinu. I pored proizvodnje znatnih količina, vina je vazda falilo pa se uvozilo. Zapis o uvozu piva nema prije kraja XIX i početka XX vijeka.

Vino je vino – svaka čast pivu, smatrali su Bokelji, mada su u Boki postojali svi uslovi za njegovu proizvodnju, počev od ječma do umijeća spravljanja i upotrebe kvasca. Svakako, nije isključeno postojanje kućne proizvodnje u manjim količinama, jer bi se za postojanje zanatskih radionica za preradu sigurno znalo. Sveštenici su u srednjovjekovnim samostanima proizvodili pivo, uz posebne privilegije još od vremena Karla Velikog, i doprinijeli usavršavanju i modernizaciji proizvodnje, pa se možda i u nekom od naših samostana krčkalo pivo u podrumu. Slično je bilo na području cijele Istočne obale Jadrana, ali i sa italijanske strane. O pijenju piva u Mlecima može se govoriti kao o običaju pojedinaca i ništa više, sve do propasti Republike.

A za vrijeme mletačke vladavine Bokom, proizvodnja piva u Evropi cvjeta. Otkrivaju su nove tehnologije, gradovi i re-

gije se prepoznaju po vrstama piva, a 1516. u Bavarskoj proglašavaju Reinheitsgebot, edikt o čistoći piva. Prema tom zakonu, utvrđeno je da se pivo može proizvoditi samo s ječmenim sladom, vodom i hmeljem, zabranjujući bilo koji drugi sastojak: ovaj zakon je još uvijek na snazi u Njemačkoj!

Situacija se mijenja dolaskom Austrije, posebno od sredine XIX vijeka, kada u krčmama duž jadranske obale stiže pivo na radost i veselje austrougarskih vojnika stacioniranih u gradovima i brojnim utvrđenjima. Ugostitelji i trgovci nabavljaju poznate i kvalitetne vrste piva iz Njemačke, Češke, Austrije i drugih zemalja. U drugoj polovini XIX vijeka otvaraju se pivare u Sarajevu, Zagrebu i Nikšiću, pa je put do piva znatno kraći i jeftiniji. Lovčenski i orjenski ledari imaju pune ruke posla i stižu do najdubljih planinskih jama vadeći led za rashlađivanje piva u bokeljskim kafanama. Potražnja je mnogo veća od mogućnosti ledara, pa Marko Karaman osniva u Kotoru Tvornicu leda, a u kafani „Dojmi“ ispijaju se i čuvena piva kao što su svijetlo pivo Steinbruch i crno Doppel Malz Bier St. Stefan.

Ko zna gdje će ti biti dom...

Vraćam se babinoj svesci i receptu za pravljenje piva. Volio bih probati to pivo, pa se

možda i usudim da ga napravim. Pa što bude!

Recept je originalan, onakav kako ga je baba Dragica zapisala prije stotinjak godina. Ako me neko pretekne i odluči da napravi pivo iz sveske moje babe, neka me pozove na degustaciju. Obećavam da neću popiti više od dobre krigle. Ustupam i recept nadajući se poštovanju principa geografskog porijekla!

A za Špiljarsko pivo potrebno je:

- 24 dag ječma
- 12 l vode, izvorske
- 12 dag kukuruza
- 1 dag hmelja za pivo
- Kvasca, za 50 para (kocka)

Priprema:

Ječam dobro natopiti vodom i ostaviti da proklijе. Potom se ječam mora dobro osušiti, pa ga ispržiti – bruštulati - na pola, da bude svijetlo braon. Ječam i kukuruz staviti kuhati, a pred kraj kuhanja dodati hmelj. Kada ječam omekša - maknuti sa vatre i pustiti da se prohladi. U mlako staviti kvasac, promiješati i vratiti da se, na slabijoj vatri, kuha još 3 – do 4 ure. Nakon kuhanja ostaviti da se ječam i kukuruz slegnu, a pivo ohladi. Kada se pivo razbistri, sipati u boce. Dobro ohladiti prije upotrebe.

Živjeli!

Dlaki na jezik(u) i prstu u uho

Piše:
Neven Staničić

Naravno, da to nismo mi izmislili, ma nisu ni drugi pa se isto „prsu“. Oću reć, nije ni bitno ko je, bitno je da i mi na ove strane dobroano baratamo s' kojekakvim djelovima rođenoga i tuđega tijela i muskulature u ovi naš dijalekat. Napravio se cijeli jedan vokabular, mudrosti i izraza, uzrečica, poskočica, poslovice; kako vam drago, đe sve pršti od organa i značenja. Pa smo spojili, eto i tu **dlaku s' jezikom...** i to ne da bi izrazili kakvu gadost, muku i okretanja želudca, što bi joj na to mjesto bila primarno očekivana funkcija, pra'ò recite; što duža ('laka) to viša (muka), nego; upravo na diku i atroke li ponos, što dobača do hrabrosti... kao prvo, što nam na to mjesto (jezik), nije iznikla (?), kao drugima jest (???), pa nam ne smeta(!!!)... oli drugo, nije zapala (?), što bi izgleda

trebala bit vrlo česta pojava (!), da zapane dlaka po jeziku (???), pa zasmeta reć i zborit... sve što jest i kako treba. Nego ostanu ljudi mučat, s' dlakom, za razliku od pojedinaca „bez dlake“ koji pobroju sve po spisku kao da je to najnormalnija rabota na ovi bijeli svijet. Što bi rekli pruže jezičnu. Sad će neko reć, kao da se svađam. Ma nije. Dunkve, ima i takvijeh persona „**bez dlake na jezik(u)**“.

Pa, kad je već tako, a'mo redom. **Dotična dlaka**, smještena, na glavu eli, đe joj je mjesto, po definiciji može, opanut, ili bit počupana, svima, sem, kad se za nekoga posebno zauzmemo... „pa mu ni dlaka s glave ne smije falit“. O traženju dotične u jaje, nećemo... jer nije iz ove priče, kao deboto ni o mrsenju kosa; ali zato o **vrhu jezika** možemo-dodat, kako je to vrlo važno mjesto za spomenut, kad, kao da bi šćeli (!), ma se ne možemo sjetit što? Dešava se. Atrokeli i konstrukcija oko toga, treba li

oli ne, nekoga stavljat u usta. Prijetnja, oli vaspitanje? Što se jezika tiče, ima ih i što ga „ne uvlaču“... koliko ni kučak.

Iz usta, upotrebljavamo još i zube, na: „pod zub“ i „na zub“, kao i „kvaran“, s tim što ni jedno značenje nema veze s'zubarom.

Od glave još možemo skurlat, oko, koje u kombinaciji s prstom čini bolnu kombinaciju suočavanja sa činjenicama, pa onda još jedanput i opet, kad se ono namjerno „prst stavlja u oko“, oli dira u „zenicu“, da prosto zaboli koliko „vidimo“. Naravno skidanje očima, i ne skidanja oka s'nekoga oli nečega se podrazumijeva i bez drugijeh organa, a iz komšiluka još su tun i obrve; sa čuvenim „dizanjem“, što odma povezujemo i s' „dizanjem“ i „spuštanjem“ njegovog veličanstva, nosa, pogotovo onima koji imaju „nos“ za takve i slične stvari.

O „**prstu u uho**“ već su i pjesme ispjevane, bolje reć pjevaju se u konkretnom po-

ložaju, veselo, a šaku cijelu vezujemo sa bradom, „puna šaka... (a pusto nikad dosta), dočim stavljanje cijele glave u šaku(e), ne sluti dobro koliko ni samo vatanje „za glavu“. Mali prst posred tikanja spomenutog uha, ili nosa, ima vrlo zapaženu ulogu i u sentenci „dali smo im mali prst, a oni uzimaju cijelu ruku“, a srednji nećemo pominjat, erbo mi se nekako čini da je taj mot novijeg datuma. Možebi i da griješim, ali u svakom slučaju ista poruka može se postić i u kombinaciji „šake i lakta“, od- do, oli šake i donjih eksremi- teta, sprijeda i otraga. „Nemo’ te me vuč za jezik“, da moram objašnjavat. Naravno poslije svega „prst“ se može staviti i „na čelo“.

Lično meni najinteresantniji momenat s’glavom je kad se desi da nam „pamet mozak popije“. A dešava se.

Tun su dalje, brk oli brci, kad se fino nekome skreše „pravo u brk“ oli kad se „omaste“ u množini, a važi za jedni-

nu, onda „obraz“, u varijan- tama, „čistoga“, „šporkoga“, atrokeli i: „đona“ oli „opanka“, pa zaklinjanja na čast i pošte- nje („obraza mi“) i naravno priznavanja istine kad nam „obraz pane pod noge“. Oli nam ga neko bači.

Onda: uho, već spomenuti lakat i nagovještena guzica, svi na gomilu, kad su svojevrsne „duševne boli“ u pitanju. Dunkve „boli me“ - pa ređamo...

A, na kraj nikako ne treba zaboravit, nego može bit upra- vo i početak od nokta, u kom- binaciji sa mesom, kad smo, ili su, ono s’nekim „**nokat i meso**“ oli nedužni, pa nema- mo „ni crnoga ispod nokata“. I naravno noge. Kad „s’ noge na nogu“ oli „nogu pred nogu“, oli opet „sve lupajući se nogama u guzicu“, lijepo „ruku, pod ruku“, „šotobrac“ s’nekim od- lutamo u škuriband.

Ostavština obitelji Visković u Perastu ⁽¹²⁾

Piše:
Marija Mihaliček

Nekad bogata pokretna kulturna baština prikupljena u palačama pomorskih i plemićkih obitelji iz Boke kotorske osipala se i nestajala tijekom vremena. Ono što je ostalo poslije izumiranja nasljednika, migracija, ratova, potresa, a najviše nebrige za ovaj najosjetljiviji segment kulturnog naslijeđa, danas se samo malim dijelom sačuvalo kao privatno obiteljsko naslijeđe ili u fragmentima ako je naslijeđe postalo dijelom muzejske i arhivske građe u baštinskim ustanovama ili je kao dio crkvenih riznica postalo javno dostupno svjedočanstvo prošlosti...

Nepokretna imovina poznatih pomorskih obitelji – palače i kapetanske kuće – od ruševina sve više postaje dio suvremenog života, dobivajući nove namjene i turističku valorizaciju. To nije slučaj s pokretnim kulturnim naslijeđem koje je u tom pogledu na margini zanimanja i još nije prepoznato kao kulturna i muzejska vrijednost. Zato sam iznijela potrebu prezentiranja

primjera obiteljskih ostavština u primorskim mjestima Perastu, Dobroti, Prčanju i istaknula njihov značaj kao svjedočanstva pomorske tradicije, kulturološkog i civilizacijskog identiteta vlasnika, stanovnika ovog prostora. I ovaj segment naslijeđa dio je svjetske kulturne baštine koji zahtijeva adekvatnu zaštitu, održavanje i stvaranje uvjeta za prezentaciju u kulturno-turističkoj ponudi. Ipak, danas se može govoriti o izvjesnim pomacima u kulturnoj infrastrukturi u domeni muzejske prezentacije na području Kotora, ali bez vraćanja u funkciju Memorijalnog muzeja obitelji Visković u Perastu koji od 1979. godine ne postoji.

Kulturno-historijsko naslijeđe ove obitelji dragocjeno je i mora se konačno shvatiti da je nedopustivo razdvajanje bogate arhivske, bibliotečne građe i muzejskog materijala od ambijenta kome pripada, od obiteljske palače. To je moralna obveza društva prema onima koji su kulturnu baštinu stvaranu generacijama svojih predaka od XVI. do polovine XX. stoljeća ostavili da bude javno kulturno dobro u neodvojivoj cjelini. Arhitektonski kompleks Viskovića devastiran je desetljećima, a

vrijedne pokretnine pohranjene su u Muzeju grada Perasta. O palači Visković se posljednjih desetljeća razmišlja kao o nekretnini – ruševini koja ima veliku tržišnu vrijednost zbog njezina položaja i atraktivnosti, a da se zadovoljenje njezine memorijalne, historijske i kulturne vrijednosti rješava s nekoliko kvadrata „memorijalne sobe“.

Ostavštinu Viskovića prikazala sam i u svjetlu prioritarnog razvoja kulturnog turizma, s golemim potencijalom koji nosi njezina jedinstvenost – spoj arhitekture i ambijentalnih vrijednosti i muzejskog, bibliotečnog i arhivskog sadržaja koji joj pripada, po čemu je jedinstvena u ukupnoj kulturnoj baštini Boke kotorske i države Crne Gore.

Revalorizacija kompleksa Visković: najstarijeg stambenog dijela jedne od najljepših primjera fortifikacije – kule, palače uobličene početkom XVIII. stoljeća i rekonstruirane i dograđene u XIX. stoljeću, bit će u potpunosti ostvarena samo preko ponovno uspostavljene izgubljene memorijalne muzejske funkcije i kulturnom namjenom za ostale prostore palače.

Za čitatelje Hrvatskoga glasnika HGDCG priređujemo serijal u nekoliko nastavaka iz magistarske teme „Porodična kulturna baština u turističkoj ponudi - Ostavština porodice Visković u Perastu“, koja je obranjena 2011. godine na Fakultetu za turizam i hoteljerstvo u Kotoru, a publicirana 2016. godine pod naslovom: „Ostavština porodice Visković u Perastu“, u izdanji OJU „Muzeji“ - Kotor, uz potporu Ministarstva kulture Crne Gore, po programu za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara.

Primjerci stare kartografije i katastarski prikazi

Zahvaljujući porodičnoj ostavštini Viskovića skromni fond originalne stare kartografije, koji se čuva u Crnoj Gori, obogaćen je s tri vrijedna kartografska primjerka iz XVII. i XVIII. stoljeća, mletačke provenijencije. Kartografija je pod okriljem moćne republike sv. Marka upravo u ovom vremenu doživjela vrhunac. Izdanja koja nastaju u Veneciji u velikoj mjeri se bave jadranskim prostorom pa su ona relevantna i za upoznavanje geografskih, topografskih, hidrografskih, orografskih posebnosti izgleda gradova na Crnogorskom primorju. Najvjerodostojniji kartografski prikazi područja istočne jadranske obale vezani su za ime čuvenog Vincenza Maria Coronellija (Ravena, 1650. – Venecija, 1718.), najpoznatije ime venecijanske kartografije. Coronelli je poznat po izradi i usavršavanju starih karata, posebno poznatih historijsko-topografskih karta, oko četiri stotine s obiljem novih podataka od kojih su većina prerađene, unapređene i dopunjene karte starijih autora, s novim premjerima, toponimima i historijskim podacima.¹⁰² U Veneciji je Coronelli uspio unaprijediti kartografsku produkciju u poznatu akademiju – *Accademia cosmographica degli argonauti*, s ciljem da unaprijedi kozmografiju i geografiju, a sam je imao prestižni status službenog kartografa Mletačke Republike.¹⁰³

U ostavštini porodice Visković čuva se *ATLANTE VENETO*, Coronellijevo najpoznatije djelo, koje je ujedno kapitalno izdanje venecijanske kartografije XVII. stoljeća. Puni naslov je: *Atlante Veneto nel quale si contiene la descrizione geografica, sacra, profana, e politica degli imperi, regni, provincie, e stati dell'universo; loro divisione e*

¹⁰² Pod njegovim imenom postoji golema historijska i geografska bibliografija, a najpopularnije njegovo djelo je golemi globus, s prečnikom od 15 m, izrađen za francuskog kralja Luja XIV. dok je bio u njegovoj službi, prije povratka u Veneciju.

¹⁰³ O životu, podrijetlu, djelovanju i radovima najpoznatijeg kartografa Republike Venecije najobuhvatnije je pisao Armao Ermanno u: Ermanno, Armao, VINCENZO CORONELLI senni sull'uomo e la sua vita catalogo ragionato delle sue opere lettere fonti bibliografiche e indici, „Bibliopolis“, Libreria editrice, Firenze, 1944.

Unutarnja naslovnica Coronellijevoeg velikog atlasa svijeta „Atlante Veneto“ (iz porodične ostavštine Viskovića).

confini; coll'aggiunta di tutti li paesi nuovamente scoperti, accresciuto di molte tavole geografiche non piu pubblicate. Opera e studio del padre maestro Coronelli min. convent. cosmografo della serenissima Republica e profesore di geografia nell'universita di Venezia. Ad usso dell'Academia degli Argonauti. Tomo I. In Venetia MDCXL apresso Domenico Padovani alla libreria della Geografia.

Ovo kartografsko djelo je geografsko-historijsko-političko-svjetovno-crkveni atlas u kome su na 125 listova sabrana sva poznata geografska i kozmografska saznanja toga vremena. Ono oslikava svu veličinu kartografije Venecije i pravi je reprezent ideja i nastojanja *Academije degli Argonauti*, koja je djelovala pod motom *plus e ultra*. Značaj sačuvanog primjerka u Perastu uvećava i činjenica da je ovaj *ATLANTE VENETO* tiskan 1690. kao prvo izdanje djela, koje ima još dva kasnija izdanja.

U cjelini, ovo je djelo koje oslikava snagu venecijanske kartografije XVII. i XVIII. st. po egzaktnosti u projekciji geografskog i historijskog prostora Europe i drugih kontinenata. Uvrštavanjem pojedinih karata u ovako reprezentativno izdanje naglašava se značaj područja koja su na njima prikazane. Za nas je ovaj atlas posebno zanimljiv jer su njime obuhvaćene i tri Coronellijeve karte na kojima su detaljni prikazi Crnogorskog primorja. Karte se mogu svrstati u topografsko-historijske prikaze, a nastale su u tijeku Morejskog rata (1683. – 1699.), odnosno najvažnijih akcija Mletačke Republike koje su rezultirale povratkom turskih teritorija Boke pod okrilje Venecije. Ove kartografske projekcije prostora odlikuje točnost u prikazu obale, brojnosti podatka o područjima, naseljima, demografiji, privredi, vegetaciji i informacije historijskog sadržaja.

Drugo Coronellijevo djelo iz ostavštine Visković je izdanje izolara s naslovom *CITTA, FORTEZZE, ED ALTRI LUOGI PRINCIPALI DELL'ALBANIA, EPIRO E LIVADIA PARTICOLARE POSEDUTI DA VENETI*, descritti e delineati dal P(adre) *VICENZO MARIA CORONELLI*. To je IV. dio iz serije od pet kartografskih izdanja, koja su objavljena pod zajedničkim naslovom *Repubblica Venezia*, kojima je prikazan teritorij Mletačke Republike, ali i oni teritoriji koji su poslije Morejskog rata ostali u osmanlijskom posjedu. (Parte I: *Repubblica di Venezia in Terraferma*; II. dio: P. III: *Dalmazia*, P. IV: *Albania*, P. V *Morea*). Sva izdanja su iz 1708. godine.

Primjerak ovog izolara koji je nabavio Anton Visković¹⁰⁴ nije u potpunosti sačuvan, nedostaju neki listovi. Prema sadržaju

¹⁰⁴ Na koricama je ispisan ime *Anton Visković*.

saznajemo da ovo izdanje ima 81 kartografski prikaz, od kojih su dvije karte (Boke kotorske i toka rijeke Drima i Bojane), a ostalo su vedute grada Perasta, Peraštanina – čuvara mletačke zastave i planovi gradskih utvrda. U peraškom primjerku ovoga Coronellijevog djela koji, na žalost, nije kompletan, sačuvano je 69 prikaza.

Zahvaljujući porodici Visković, fond starije kartografije koja postoji u Crnoj Gori obogaćen je i rijetkim primjerkom – kartom Boke kotorske iz 1716. godine, poznatom kao Zambelina karta Boke kotorske jer se u naslovu nalazi ime peraškog opata Antonija Zambela.¹⁰⁵ Naslov karte, ispisan u lijevom gornjem kutu, glasi: *DISSEGNO DELLE BOCHE DI CATTARO Descritto da Antonio Zambella, Abbate di PERASTO, con sue giuste misure, e destinanze delli siti, e nomi particolari in essecontenuti, Soggete al Sereniss. Dominio di Venezia...* (Crtež Boke kotorske opisao je don Antonijo Zambela, opat iz Perasta, s točnim mjerama i udaljenostima između mjesta pod presvijetlom upravom Venecije...). Karta u naslovu ima dedikaciju Giovanniju Francescu Morosiniju, venecijanskom duždu i glavnom zapovjedniku mletačke flote u Morejskom ratu (1665. – 1699.) i dataciju: *15 Dicembre 1716 in Venezia*.¹⁰⁶

1. Izolar: „Citta, forteze, ed altri luoghi principali dell Albania, Epiro e Livadia“

Ovaj rijetki primjerak, popularno nazvan „Mali Koronelijev atlas“ prema svom autoru, poznatom službenom kartografu i kozmografu Mletačke Republike Vicenzu Coronelliju

¹⁰⁵ 105 O Antoniju Zambeli (rođenom u Perastu, 1674.) pisao je Pavao Butorac u: P. Butorac, *Kulturna povijest Perasta*, Biblioteka Gospe od Škrpjela 12, Perast, 1999. Između ostalog, Zambelu spominje kao opata crkve sv. Jurja od 1702. do 1714. godine, kada odlazi u Veneciju, u kojoj započinje dugogodišnje djelovanje u *Congregazione de Cattedumene*. Za rodni grad se tijekom boravka u Veneciji brinuo o izradi glavnoga oltara u crkvi Gospe od Škrpjela i skulpture anđela na zvoniku crkve sv. Nikole u Perastu, koje je naručila Peraška općina.

Pisao je religiozne rasprave na latinskom jeziku, a pjesme pohvalnice na narodnom jeziku. O književnom radu opata Zambela pisao je *Miroslav Pantić u: M. Pantić, Književnost na tlu Crne Gore i Boke Kotorske*, Beograd, 1990. Zambelu spominje Francesco Viskovich u: *Storia di Perasto*, Trst, 1879., navodeći da se u Mlecima brinuo o izradi geografskih karata, pri čemu pretpostavlja da se radi o kartama Antona Grubaša.

¹⁰⁶ M. Mihaliček, *Zambelina karta Boke Kotorske*, Godišnjak PMK LIV, Kotor, 2006. (str. 189. – 210.)

(1650. – 1718.), sadrži opis obale kroz planove utvrđenih gradova na području jednog dijela Mediterana. Prikazani su fortifikacijski sistemi gradova: Herceg Novog, Budve, Bara, Ulcinja. Perast zauzima posebno mjesto u ovom izdaju; opisan je tekstualno na posebnoj stranici, dana je veduta grada i crtež „gonfaloniera“, Peraštanina, čuvara mletačke zastave.

Autor: Vincenzo Maria Coronelli
Vrijeme: kraj XVII. st..
Mjesto nastanka: Venecija
Tehnika: bakropis na papiru
Dimenzije: 21,5 x 29 cm (meki povez)
Inv. broj: 252

Popis predmeta iz 1970. br. 108. Veliki salon

2. Atlante Veneto

ATLANTE VENETO, veliki atlas svijeta, sadrži 125 karata na kojima su donesena sva dotadašnja, poznata geografska i kozmografska saznanja svijeta. U njemu su neke karte prvi put publicirane. Kao i sva ostala Coronellijeva izdanja, ima bogato urađene dekorativne barokne oblike, što pridonosi estetskom i likovnom doživljaju ovih starih gravira.

Autor: Vincenzo Maria Coronelli
Vrijeme: 1690.
Tehnika: bakropis na papiru (kožni povez s metalnim okovom na kutovima)
Dimenzije: 48,5 x 34,5 cm (meki povez)
Inv. broj: 263

Popis predmeta iz 1970. br. 69. Veliki salon

3. Karta Boke kotorske, s granicama Peraške općine

Ovo je rijetki sačuvani primjerak karte Boke, poznate kao Zambelina, zbog zapisa „Dissegno delle Bocche di Cattaro descritto da O. Antonio Zambella...“. Peraški opat Anton Zambela (Perast,

1674. – Venecija, 1740.) *praveo je najveći dio života u Veneciji obavljajući poslove za perašku općinu vezane uz gradnju i uređenje crkava. Za kartu koja mu se pripisuje dao je precizne podatke o lokalitetima i toponimima teritorija Perasta. Kartograf koji ju je radio sigurno je dobro poznavao Koronelijevu kartu Boke i očigledno se na nju ugledao.*

Autor: Antonio Zambela

Vrijeme: 1716.

Tehnika: bakrorez

Dimenzije: 45 x 30 cm

Inv. broj: 253

Popis predmeta iz 1970. br. 181. Mali salon

4. Terreni in Stolivo – proprieta di Vizcovich Fraterna qm Alvise

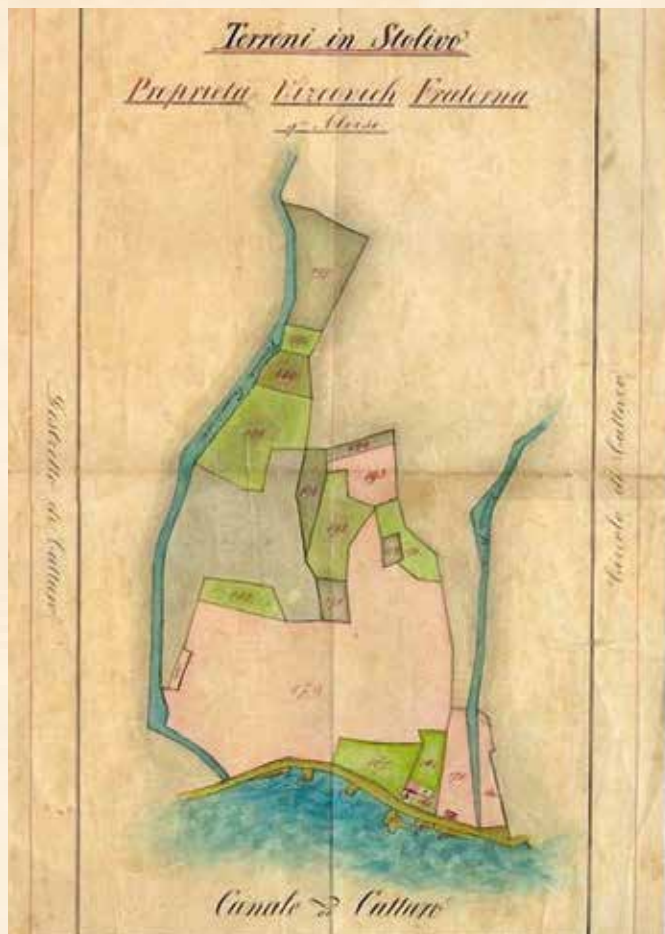

Vrijeme: XIX. st.

Tehnika: bojani crtež na papiru

Dimenzije: 46 x 30,3 cm

5. Terreni in Stolivo – proprieta Viscovich fraterna qm Alvise

Vrijeme: 1876.

Tehnika: crtež tušem u boji na papiru

Dimenzije: 42,6 x 63 cm

In. br.: 237

HAMBURG & NEW YORK

Hamburg 787

Piše:

Neven Jerković

Njemački putnički brodovi su između dva svjetska rata često dolazili u posjet Boki Kotorskoj. Tako je 9. ožujka 1929. pred Dobrotom sidro bacio transatlantik NEW YORK koji je zaplovio iz New Yorka 31. siječnja 1929. na 60-dnevno kružno putovanje kojom je prigodom posjetio luke Funchal, Casablanca, Alžir, Tunis, La Valetta, Port Said, Haifa, Larnaca, Istanbul, Pirej, Krf, Kotor, Dubrovnik, Venecija, Napulj, Palermo, Ajaccio, Villefranche, Gibraltar, Cadiz, Lisabon i Boulogne sa

Ovi brodovi blizanci su izgrađeni za brodarka Hamburg America Line u hamburškom brodogradilištu Blohm & Voss u seriji od četiri istovjetna broda kojima su još pripadali ALBERT BALLIN i DEUTSCHLAND.

dolaskom 1. travnja u krajnji Hamburg.

Dvije godine kasnije, 12. ožujka 1931. ovamo je na približno sličnom, nešto dužem, 70-dnevnom turističkom kružnom putovanju doplovio i njegov bliznac HAMBURG sa polaskom 31. siječnja iz New Yorka tičući luke Funchal, Gibraltar, Alžir, Tunis, La Valettu, Port Said, Haifu, Larnacu, Istanbul, Atenu, Krf, Kotor, Dubrovnik, Veneciju, Napulj, Palermo, Ajaccio, Villefranche, Gibraltar, Cadiz, Lisabon, Boulogne i na koncu ponovo matični Hamburg.

Ovi brodovi blizanci su izgrađeni za brodara Hamburg America Line u hamburškom brodogradilištu Blohm & Voss u seriji od četiri istovjetna broda kojima su još pripadali ALBERT BALLIN i DEUTSCHLAND. Bili su to brodovi sa dvije ciminjere od 21455 GT, dugi 193 metra kojima su parne turbine omogućavale plovidbu brzinom od 16 čvorova. Mogli su prihvatiti 222 putnika u prvom, 471 u drugom i 456 putnika u trećem putničkom razredu.

New York

HAMBURG je porinut u more koncem 1925. a na svoje prvo komercijalno putovanje je zaplovio 9. travnja sljedeće godine na redovnoj putničko-teretnoj pruzi Hamburg - Southampton - Cherbourg - New York. Tijekom eksplo-

Vergnügungs- und Erholungsreisen zur See

HAPAG-MITTELMEERFAHRTEN
1929

MIT DEM VERGNÜGUNGSREISEN-DAMPFER „OCEANA“

1. MITTELMEERFAHRT 19. Januar bis 11. Februar 1929 · 23 Tage
Hamburg, Southampton, Lissabon, Madetra, Teneriffa, Tanger, Malaga (Granada), Algier, Mallorca, Villefranche (Karneval in Nizza), Genua.
Fahrpreis RM. 650.- und aufwärts
2. MITTELMEERFAHRT 14. Februar bis 13. März 1929 · 27 Tage
Genua, Neapel, Messina, (Taormina), Catania, Athen, Rhodos, Haifa (Jerusalem usw.), Port Said (Cairo, Gizeh usw.), Corfu, Gravosa (Ragusa), Venedig.
Fahrpreis RM. 900.- und aufwärts
3. MITTELMEERFAHRT 16. März bis 15. April 1929 · 30 Tage
Venedig, Gravosa, (Ragusa), Corfu, Athen, Konstantinopel, Rhodos, Beirut (Damaskus, Baalbek), Haifa (Ostern im Heiligen Land), Jaffa, Port Said (Cairo, Gizeh usw.), Catania, (Taormina), Messina, Neapel, Genua.
Fahrpreis RM. 1000.- und aufwärts
4. MITTELMEERFAHRT 19. April bis 8. Mai 1929 · 19 Tage
Genua, Korsika, Neapel, Messina, Catania, Malta, Tunis, Algier, Mallorca, Barcelona (Internationale Ausstellung), Villefranche (Nizza usw.), Genua.
Fahrpreis RM. 600.- und aufwärts
5. MITTELMEERFAHRT 10. Mai bis 31. Mai 1929 · 21 Tage
Genua, Villefranche (Nizza), Barcelona, Mallorca, Algier, Malaga (Granada), Tanger, Cadiz, (Sevilla), Lissabon, Southampton (Insel Wight), Hamburg.
Fahrpreis RM. 625.- und aufwärts

MIT DEM DOPPELSCHRAUBEN-DAMPFER „NEW YORK“

31. Januar bis 1. April 1929 · 60 Tage, von New York nach Hamburg über Funchal (Madeira), Casablanca, Algier, Tunis, Malta, Port Said, Haifa, Larnaca, Konstantinopel, Piräus, Korfu, Cattaro, Gravosa, Ragusa, Venedig, Neapel, Palermo, Ajaccio, Villefranche, Gibraltar, Cadiz, Lissabon, Boulogne s. m.
Fahrpreis \$ 900.- und aufwärts
einschließlich einer größeren Anzahl Landausflüge und Überlandtours, für europäische Teilnehmer einschließlich freier Fahrt I. Klasse mit Hapag-Dampfer von Europa nach New York möglichst in gleicher Unterbringung wie auf D. „New York“.

*

HAPAG-NORDLANDFAHRTEN 1929

1. NORDKAPFAHRT 14. Juni bis 2. Juli 1929
2. NORDKAPFAHRT 4. bis 22. Juli 1929
3. NORDKAPFAHRT 24. Juli bis 11. Aug. 1929

Je 18 Tage mit Vergnügungsreisen-Dampfer „Oceana“

Hamburg, Odda, Aandalsnaes, Molde, Swartisen, Lyngseidet, Hammerfest, Nordkap, Digermulen, Drontheim, Merok, Loen, Gudvangen, Bergen, Hamburg.
Fahrpreis RM. 500.- und aufwärts

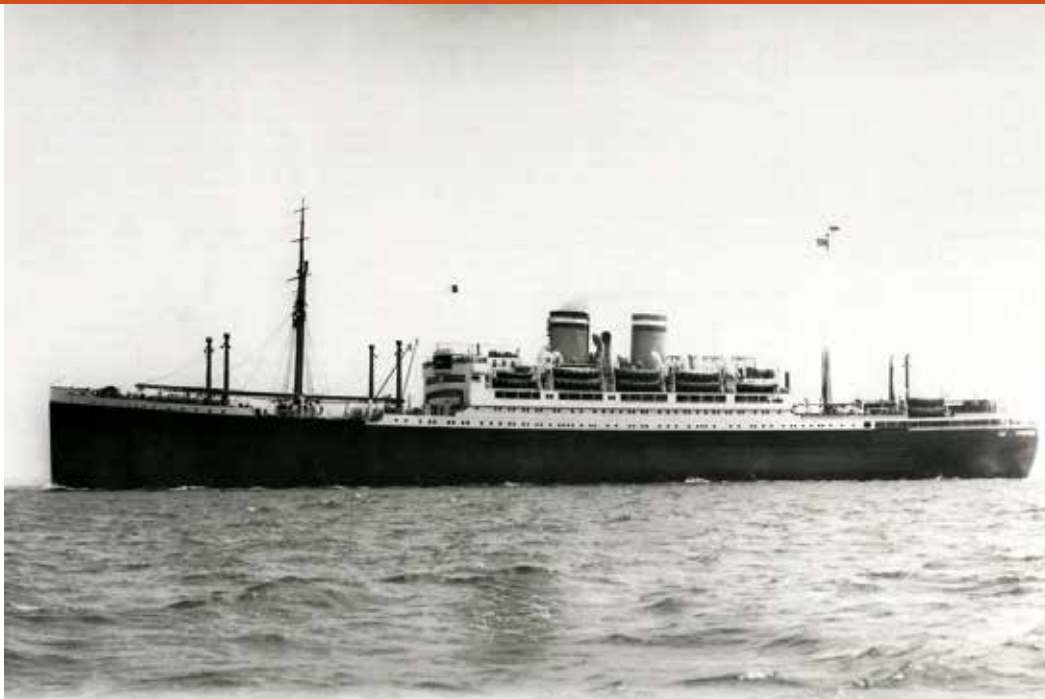
FJORD- UND POLARFAHRT

mit Dreischrauben-Luxusdampfer „Resolute“, vom 11. Juli bis 3. August 1929, 23 Tage. Hamburg, Odda, Molde, Aandalsnaes, Drontheim, Tromsø, Lyngseidet, Hammerfest, Nordkap, Spitzbergen, Polareisgrenze, Digermulen, Merok, Hellesylt, Oie, Loen, Fjærland, Balholm, Gudvangen, Bergen, Hamburg
Fahrpreis RM. 850.- und aufwärts

Program putovanja 1929.

atacije se pokazalo da glavni pogonski strojevi nisu zadovoljavali uvjete za zahtjevne prekooceanske plovidbe, pa su čak dva puta morali biti potpuno zamijenjeni. Prvi put 1929. a drugi put 1933., od kada HAMBURG postiže brzinu od zavidnih 20 čvorova. Ponekad sa polascima iz New Yorka poduzima i kružna putovanja, pa je tako na jednom od njih posjetio i našu Boku.

Početak Drugog svjetskog rata HAMBURG dočekuje kao brod za smještaj mornara nacističke Kriegsmarine u luci Gotenhafen. Kada je početkom 1945. uposlen u evakuaciji njemačkih vojnika i izbjeglica sa Istočnog fronta, doživio je sudbinu mnogih njemačkih transportnih brodova toga vremena. Nedaleko luke Sassnitz naletio je 7. ožujka 1945. na podvodnu minu i uskoro potonuo. Pet godina poslije, 1950. Sovjeti ga izvlače na površinu te ga započinju preuređivati u putnički brod pod imenom YURI DOLGORUKIY. Koliko su u tome bili uspješni i vješti, govori podatak da je brod zaplovio tek 1960. ali kao – kitorovac. Po oskudnim podacima, u lovu na kitove ostaje sve do

Hamburg 1926.

1977. kada je izrezan u staro željezo.

NEW YORK je zaplovio godinu dana iza HAMBURGA, 1. travnja 1927. na istoj redovnoj putničko-teretnoj pruzi iz Europe prema New Yorku. I on je imao jednake probleme sa glavnim pogonskim strojevima koje je zamijenio prvi put 1929. a drugi put 1934. Cijelo vrijeme plovio je na istoj ruti, te povremeno poduzimao i kružna putovanja. Na njima dolazi i u jedini posjet Kotoru sa 284 putnika na turističkom

krstarenju sa polaskom iz New Yorka 31. siječnja 1931.

Od 1940. NEW YORK u Kielu služi za prihvatanje ročnika Kriegsmarine. Tu ostaje gotovo do samog završetka rata, ali ga zla kob u savezničkom bombardiranju Kiela 3. travnja 1945. šalje na morsko dno. Nakon dvije godine saveznici su ga, čisteći kielsku luku, izvukli na površinu. Kako je bio u doista lošem stanju, otegljen je u Englesku gdje je tijekom 1949. konačno razrezan u staro željezo.

New York

SERIJAL

GRBOVI KOTORSKE VLASTELE

XIV VIJEKA

Piše:

Jovan J. Martinović

Za istoriju grada Kotora tokom prve polovine XIV vijeka neicrpno vrelo podataka čini prva, zapravo najstarija sačuvana knjiga kotorske notarske kancelarije od 1326 -1335. godine, te druga knjiga isprava za 1329. i period od 1332 – 1337. godine.

Ove dvije knjige, preklapajući se djelimično, pokrivaju razdoblje od 1326. do 1337. godine, a sadrže svaka po osam sveščica razne debljine, koje su ispisivali zakleti gradski notari.

Sadržaj notarskih isprava je izuzetno raznovrstan i zahvata sve oblasti života i društva srednjevjekovnog Kotora. Zapravo su ti unesci minijturni isječci svakodnevnog života visoko razvijene gradske komune Kotora u jednom re-

lativno ograničenom periodu, nešto poput kockica mozaika koje je moguće složiti u suvisle cjeline, kako bi se dobila jedinstvena i višeslojna slika života svih staleža kotorskog društva.

Podaci za plemićke porodice Kotora dobijeni su pažljivim čitanjem originalnih latinskih tekstova notarskih unesaka u kojima se kriju brojni podaci o svim vidovima aktivnosti za svakog pojedinog člana roda, te o rodbinskim odnosima i stepenu srodstva

među članovima pojedinih porodica, na osnovu čega su izrađena rodoslovna stabla. Takođe su doneseni i heraldički simboli, grbovi tih porodica sa opisima i grafički prikazanim bojama, te sa fotosima pojedinih sačuvanih primjeraka.

ZAGURI

(ÇAGURI, ÇAGURRI)

Iako Jireček za ovu porodicu jednostavno kaže da su plemići u Kotoru u XIV – XVI vijeku, na osnovu kotorskih notarskih knjiga i drugih izvora zna se da je porijeklom iz Bara i da se njen prvi predstavnik u Kotoru, Ilija Nikolin Zaguri, u unescima notarskih knjiga posmatranog perioda gotovo uvijek upisuje kao porijeklom iz Bara, a građanin Kotora (Elia Çagurii de Antibaro, civis Catharensis), a sama porodica je tek sredinom XV vijeka primljena u kotorsko Veliko vijeće, sastavljeno isključivo od predstavnika vlastele.

Iznesena je vrlo nategnuta pretpostavka da je daleki predak porodice Zaguri ustvari ktitor prvobitne crkve

– martirija sv. Tripuna sa početka IX vijeka, kotorski građanin Andrea Saracenis ili tačnije Andreaci, čiji je kameni sarkofag sa natpisom pronađen u ulici između katedrale sv. Tripuna i kotorske Biskupije još 1840. godine.

Grb porodice nije nigdje u Kotoru sačuvan u tvrdom materijalu, pa se prenosi njegov

opis iz Grbovnika kraljevine Dalmacije, međutim, potrebno je znati da se jedna grana porodice preselila u Veneciju i da je, nakon velikih uspjeha i zaslug u Kandijskom ratu, bila 1.07.1646. godine agregirana u mletački gradski patricijat, pa se možda ovaj opis odnosi na taj mletački ogranak porodice: na polju štita crvene boje poprsje crnkinje, okrenuto udesno i odjeveno u haljinu zlatne boje, sa zlatnim koluta-

stim naušnicama i srebrnim povezom oko glave, čiji krajevi sasvim slobodno lepršaju.

U kotorskim notarskim knjigama pominju se samo tri člana ove porodice i to Nikola Zaguri iz Bara, njegov sin Ilija, građanin Kotora, i Ilijina žena Roza, kćerka Kotoranina Nucija Gile. Na osnovu gornjih podataka, rodoslovno stablo porodice Zaguri u prvoj polovini XIV vijeka je vrlo jednostavno:

NIKOLA IZ BARA

ILIJA

ž. Roza

kćerka Nucija Gile

porodica prilmljena u patricijat
Venecije dana 01.07.1646. godine

(Po želji autora, tekst nije lektoriran.)

In memoriam

Članak je prvotno objavljen na stranici *Prometej.ba*, 12. 7. 2019.
Objavljuje se u cijelosti uz odobrenje autorice i uredništva portala.

Onoj koja živi u svojim pjesmama

*U povodu odlaska
pjesnikinje Maje Perfiljeve*

Piše:

Nevenka Šarčević

*Maja Perfiljeva na snimanju emisije Mladi Hrvati
Boke- Radio Dux*

Zasigurno je mnoge dirnuo odlazak Maje Perfiljeve (1941. – 2019.), proslavljene autorice stihova pionira jugoslavenskog rocka, sarajevskih Indexa, ali i mnogih popularnih pjesama regionalne scene – neke se smatraju i klasicima. Pri tome se može govoriti o njezinoj obitelji (sestrama Asji, Nadi,...), glazbenim suradnicima, pa onda prijateljima, učenicima kojima je predavala hrvatski jezik i književnost u zagrebačkim školama, a napose brojnim slušateljima – ljubiteljima pjesama koje je napisala. Iako je ona prilično poznata u glazbenim krugovima, dojmljiva je pomisao kako mnogi niti ne znaju koja i kakva se to pjesnikinja „krije“ iza stihova neponovljivo legendarnih naslova „Da sam ja netko“, „Sanjam“ i „Voljela je sjaj u travi“ (Indexi), „Bokeljska noć“ (Vice Vukov), „Put do zvijezda“ (Josipa Lisac) ili pak u novijim izvedbama „Ako te ikada sretnem“ (Silente), „Okus pelina“ (Marko Prentić), „Uspavanka“ i „Ja biram“ (Dušanka Belada), „Balada“ (Vesna Pisarović)... Pisala je i za Radojku Šverko, Zdenku Kovačiček, Gabi Novak,... Neki naslovi pokazuju da Majine pjesme nisu obilježile isključivo razdoblje jugoslavenske pop-rock glazbe, nego su gotovo izvanvremenski. Pjevačici Vesni Pisarović Maja Perfiljeva bila je inspiracija, ali i suradnička podrška kada je radila na svom nedavno objavljenom albumu „The Great Yugoslav Songbook“ ili „Naša velika pjesmarica“ koji je odraz njezina ugledanja na popularnu domaću glazbu pedesetih i šezdesetih te senzibiliteta

za aktualna eksperimentalna glazbena kretanja u Europi.

Kada odu osobe ili ličnosti čija nas prisutnost oplemeni, katkad dio njih još intenzivnije nastavi živjeti u našem životu. Čuvamo to kao baštinu duha. Govoriti o Maji Perfiljevoj čini se da je gotovo nemoguće bez osobne relacije. Susret s njom zbio se u Boki kotorskoj, u njezinu rodnom gradu Tivtu gdje je dolazila iz Zagreba tijekom ljeta na odmor. Maja je ustvari imala dvije adrese, ljetnu tivatsku i zimsku zagrebačku. U Tivtu je stvarala i napisala neke antologijske pjesme. Među onima posvećenim Boki posebno se ističe „Bokeljska noć“ koja predstavlja svojevrsnu himnu istoimene manifestacije koja predstavlja nematerijalno kulturno dobro Crne Gore. Zanimljivo je što je tu pjesmu napisala po slikama i utiscima sestre koja joj je pričala što je vidjela i kako se provela na toj veličanstvenoj noći kada čitav grad slavi i pozorno prati okićene barke kako plove Kotorskim zaljevom. *Zlatni jubilej* pjesme „Bokeljska noć“, odnosno pedeseta obljetnica od nastanka i pobjede na Splitskom festivalu, svečano je proslavljena u srpnju 2016. godine u Tivtu. Uz Majin nastup večer su obogatile izvede popularnih glazbenika iz Hrvatske, Crne Gore i Srbije (Radmila Karaklajić, Dušanka Belada, Anita Popović, Nikola Trtica, Stefan Čelanović, Andrijana Božović.). Nije naodmet istaknuti kako je ona i u Zagrebu živjela Boku kotorsku. To se moglo uočiti u njezinu stanu na Ribnjaku u kojemu je ozračje Boke uprisutnjeno na njezinim slikama, a sam stan uređen je na sličan način kao onaj na Pinama u Tivtu u koji je svoje prijatelje ljubazno i gostoljubivo pozivala.

Uz pjesništvo i književnost, (zbirke „Izvor“, „Samo jedan život imam“, knjiga za mlade i odrasle „Moj tajanstveni dječak“) Maja Perfiljeva njegovala je i senzibilitete i potrebu za likovnim izražavanjem, ponajprije slikanjem na svili. Osobito se ističu njezini prikazi Boke kotorske, osamljenih barki u moru, dva otočića u Zaljevu, vizura koje su davala brda oko Veriga te Maji svojstvena plavetna, narančasta ili noćno-zvezdana prostranstva snovitih imaginacija.

U svili si je Maja dizajnirala i krojila odjeću. Kreirala je prostor u kojem živi što se činilo da je bilo iz potrebe da umakne onoj pasivnosti koja obično ljude zahvati kada svoju okolinu uzimaju „zdravo za gotovo“ (kod Maje to nikada nije bio slučaj!). Time je i nastanak njezinih radova imao istovremeno privatnu pobudu, praktičnu namjenu, a pokazatelj je i njezine urođene potrebe za lijepim. Voljela je šušiti,

Maja je podržavala hrvatsku nastavu u CG, voljela rad s učenicima i poticala ih na kreativno stvaranje

kapute, šalove, lijepe stvari i fine materijale. Sve ih je pomno godinama skupljala, čuvala, dugo nosila i rado pokazivala. Bila je prava dama. Čuvala je i njegovala uspomene na svoju obitelj, nagrade i priznanja koja su joj mnogo značila – ponajprije radi poticaja da i dalje stvara i mašta. Gotovo dječje ili naivno (što je odlika onih rijetkih umjetnika), odnosno do kraja i bezrezervno živjela je za svoje pjesme. I svi „znakovi života“ tih pjesama tako su je iskreno radovali da su bili *čisto* zarazni.

Kakva sjeta usred ljeta

Majin odlazak – kakva sjeta usred ljeta, i to ljeta kojeg je ona toliko voljela. Bilo je nepovljivo pa i čudesno kako je samo mogla i u svojim ozbiljnim godinama tako neumorno plivati dvaput dnevno, koliko je voljela more, koliko je rado boravila u Tivtu, sjedila u svom vrtu s cvijećem, govorila o svom životu u Zagrebu, suprugu Hegedušiću, o Indexima i susretima i druženjima s glazbenim umjetnicima koje je cijenila. Govorila je s posebnim žarom o svom znakovitom susretu s grupom Indexi na Opatijskom festivalu 1968. godine – susretu koji se pokazao afirmativnim za Maju kao tekstopisca, a napose o „spoju“ s vokalom, Davorinom Popovićem koji je tako dobro umio izraziti emociju njezinih stihova. Sjedili bismo u jutarnjim satima na kavi u hladovini terase tivatskog hotela „Mimoza“ (sagrađenog 1958. godine prema projektu Miroslava Begovića koji je nedavno srušen), a Maja bi znala proći vraćajući se s plaže. Običavala bi nositi svijetlo-

Nevenka Šarčević i Maja Perfiljeva

plave odjevne kombinacije koje je, naravno, sama skrojila, s plavim šešikom na glavi jer se ljetno sunce brzo i intenzivno uspinjalo. Uglavnom nas, uskoro bi se vedro pridružila i počeli bismo razgovore... Voljela se družiti, a druženja s Majom morala su imati istovremeno uz osobnu i kreativnu notu, a katkad bi bila obilježena obiteljskim, privatnim spomenom. Slikala nas je (uz sestru Anu) u Tivtu u ljeto 2016. godine, u barki kako plovimo Zaljevom. Zadivljujuće da iako joj je zadavala ta slika i „muke“ jer je bilo kolovoški sparno i vruće, ona je neumorno na njoj radila jer je žarko željela sačuvati uspomenu na naša, tada intenzivna, prijateljska druženja. Dojmljivo je kako je doživljaj topline prenosila u boje prikazavši nebo užeglo od sunca dok se odsijava u moru. Je li uopće nužno dijeliti tē brojne, neponovljive trenutke i uspomene na susrete koji bi opet, čini se, samo išli u prilog njezinoj već ranije okarakteriziranoj osobnosti, osobnosti od koje su i brojni drugi mladi ljudi mnogo baštinili.

Maja je voljela povezivati ljude, surađivati s glazbenicima s kojima se povezala po liniji senzibiliteta, a ne nekih izvanjskih koristi. Pri tome je kod nje izraženo bilo prepoznavanje i afirmiranje mladih talenata. U prijelomnom razdoblju svoje karijere s Majom se povezao i surađivao Tibor Karamehmedović, inače solo izvođač i vokal grupe Silente, koji je povodom njezine smrti na svom Facebook profilu istaknuo kako mu je to bila prva pjesnička suradnja s nekim drugim tko nije bio njegov brat Sanin. Kasnije je još u razgovoru za pripremu ovog prikaza kazao da, iako mu je Maja ponudila da slobodno izabere neku njezinu pjesmu

i uglazbi je, pjesma je izabrala njega. Intrigantno. Tibor o tome kaže: „Taj je tekst za mene izvan ovoga svijeta. ...Poželim tada da imam nekog / s kim mogu da pričam o tebi / da ne lutam vječno stazama davnim / na kojim smo nekad se sreli.... Sve se poklopilo. Primjerice, kada je recitirala tu pjesmu na Zlatnom jubileju pjesme „Bokeljska noć“ u Tivtu, Maja recitira identično kako ja pjevam. Sve su stanke i silazni tonovi isti. Pogodili smo se na nekoj suludoj razini. To je sveto za mene. Drhtim pred tim.“

Maja je posvećeno pratila „život svojih pjesama“ i birala autore izvedbi. Ne samo da je afirmirala druge, nego je imala i svoje radne principe u kojima je naročito držala do etičnosti i dostojanstva tuđeg rada. Rado je surađivao s njom i nekadašnji član crnogorske grupe *No name*, klasični gitarist Marko Prentić. Svoj doživljaj Majina odlaska znakovito je približio

riječima: „Nisam doživljavao da ona ima ozbiljne godine. Zapravo, gledajući nju shvatio sam koliko i nisu bitne. Taj njen duh... kao neka djevojčica, puna života je bila. Vjerovao sam da imamo još mnogo toga da podijelimo.“ Ipak, ostaje nam da slušajući njezine pjesme i dalje dijelimo i povezujemo zajednički svijet.

Maja Perfiljeva izražavala je veliku ljubav za život jer joj je bio važan život u ljubavi – o kojoj je pjevala i govorila, a još najviše tako rado maštala. – To su, čini se i temeljne odrednice koje objašnjavaju njezin put koji sam imala priliku donekle upoznati, ali i ne samo put, nego i poezija kroz koju se provlači *perfiljevski* izražena prolazna ljepota jednostavnosti, snovitosti i nostalgije te čežnje za trajnom, vječnom ljubavi. Voljela je govoriti o svom životu i još više o porijeklu, ocu iz Rusije, kako je stigao do Tivta i zaprosio njezinu majku. To je uvijek činila na neki topao pripovjedački način, a imala je rijetko nježan, upravo kakav se može činiti da i treba biti, pjesnički glas. I ako je nekome ona bila na prvi dojam neobična, nije mogao umaći pounutarnjenju onoga što je govorila, jer govorila je iz srca. Tako je ulazila u živote ljudi ondje gdje nisu ni očekivali. Slično je tako i s njezinom poezijom kojom dopire do svojih slušatelja i čitatelja, na način oslobođen od svega prizemnog. Možda baš zato često svrstavamo ove pjesme u kategoriju klasika, poput poznate *Da sam ja netko* za koju je govorila da je najviše ponosna, a upravo je kroz reputaciju i život ove pjesme, ona i postala *Netko*.

*Kod Maje na Ribnjaku - Marko Prentić,
Dušanka Belada, Ana Šarčević, Tibor
Karamehmedović*

DA SAM JA NETKO

**Da sam ja netko
pozvala bih sve dječake
dala bi im igračke
i pustila ih da se cijeli dan
igraju i jure.**

**Radili bi divne stvari
prekratki bi bili sati
voljeli bi svoje škole daci.
da sam ja netko!**

**Da sam ja netko
svim majkama bih
izbrisala bore učinila da očevi ih vole
davnu ljubav da im vrate
i da mirno žive svoje sate
da sam ja netko!**

**Da sam ja netko
ne bi, ne bi ljudi
život proklinjali
sve bi ruže zemlji poklanjali –
kako bi se živjelo
i kako bi se voljelo
i kako bi dobro bilo
da sam ja netko!**

**Da sam ja netko
svim majkama bih
izbrisala bore
i vratila im sinove heroje
neka opet kao prije
budu samo djeca
svoje majke –
da sam, da sam ja netko!**

In memoriam

Umrkla je Beba Marušić.

*Tiho, neprimjetno,
što nije bio odraz
njezinog temperamenta.*

Radili smo zajedno u „onoj” redakciji Radio Tivta, još za sretnih vremena. Bila je vrlo talentirana novinarka, obrazovana, samouvjereni, atraktivna, skretala je pažnju i tekstovima i žučnim polemikama. Voljela je biti u pravu. Iz ove distance vidim koliko je zaista i bila. Sretna vremena su brzo prošla, došla su neka druga, s drugim ljudima i drugim idealima. Suprotstavili smo se, Beba među prvima, ostali bez posla. Ostalo je historija...

Beba je počela pisati za Monitor, kasnije i za Slobodnu Evropu, prvo kao dopisnica, a onda i urednica u Pragu. I tu je bila među najboljima. Sjećam se da me je tada Slobodna Evropa angažirala, uz dobar honorar, da ocjenjujem njihove emisije. Rekao sam joj u šali: „Konačno je došlo vrijeme da ja tebe ocjenjujem i za to me još i plaćaju.” Treba li uopće reći da je dobila najveću ocjenu, ne zbog drugarstva, već zbog kvalitete njezinih priloga.

Nakon povratka iz Praga povukla se iz novinarstva i s javne scene, samo ona zna zašto. Mislio sam da nema takav karakter da to može izdržati. Prevario sam se. Posljednji put smo se čuli kad sam je pozvao na proslavu jubileja Radio Tivta. Iznenadio sam se koliko je bila dobro informirana. Pratila je sve, od našeg portala do moje porodične situacije. Nije mi obećala da će doći, ali je rekla da će se potruditi. Nije došla, poslala je telegram-čestitku. Takva je bila Beba. Dugo nisam ni znao da joj je pravo ime Jasmina. Nitko je tako nije zvao.

Vjerojatno sad u raj u objašnjava anđelima da nije u redu da se duše klasificiraju jer treba svima dati šansu za popravak. Da mogu, pitao bih je: „A što sebi nisi dala novu šansu?”

Adio, Bebo!

Dragan Popadić

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu kod Andrije Krstovića

Tiskanje časopisa potpomogli:

FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA CRNE GORE • GRAD DUBROVNIK
• DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA • TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA •
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK • MERCATOR CRNA GORA - IDEA • SREDIŠNJI DRŽAVNI URED
ZA HRVATE IZVAN R. HRVATSKE • INA CRNA GORA • ZAKLADA ADRIS

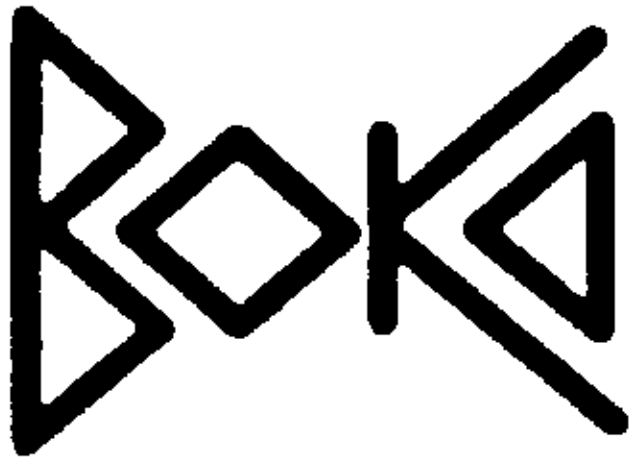
MEDIJSKI PARTNERI

99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!

**Boka Aluminium Windows Pty Ltd,
SYDNEY, Australia**

INIA
CRNA GORA

Izravni letovi iz Dubrovnika!

<p>Croatia Airlines Rim Venecija Vueling Rim Volotea Venecija easyJet Milano</p>	<p>easyJet Edinburgh London Bristol British Airways London Monarch Birmingham London Jet2.com Belfast Edinburgh Leeds Manchester Newcastle Nottingham Norwegian London Thompson Airways Bristol Glasgow London Manchester Newcastle Birmingham</p>	<p>SAS Kopenhagen Oslo Stockholm Norwegian Bergen Helsinki Kopenhagen Oslo Stavanger Stockholm Trondheim Finnair Helsinki</p>
--	--	--

<p>Croatia Airlines Düsseldorf Frankfurt Lufthansa Frankfurt München Eurowings Berlin Düsseldorf Hamburg Hannover Stuttgart EasyJet Berlin Air Berlin Düsseldorf Transavia München</p>	<p>Croatia Airlines Pariz Nica easyJet Lyon Pariz Toulouse Volotea Bordeaux Nantes Marseille Transavia France Pariz</p>	<p>Vueling Barcelona Iberia Madrid Norwegian Barcelona Madrid</p>
--	---	--

DUBROVNIK AIRPORT
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK

headoffice@airport-dubrovnik.hr / +385 (0) 20 773 100 / +385 (0) 20 773 322

ISPLATI SE!

kupovina u iDEA prodavnicama

- Uvijek mi je usput jer ima više od 100 prodavnica
- U Idei uvijek mogu da pronadem domaće crnogorske proizvode
- Baš svaki dan pronadem više od 300 artikala na akciji!

akcija! KATALOG vikend akcija!

ISPLATI SE!

AKCIJA! KATALOG

Penzioneri
-10% ZA PENZIONERE
SENIOR KLUB
SENIOR SKOP

super cijena

ISPLATI SE!

Penzionerima se posebno isplati!

Sa Super Karticom sakupljam bodove i svaki dan imam preko 1000 Super cijena.

Dokazano dobri i povoljni K plus proizvodi

ZG

CROATIA
Full of life

ZAGREB

GRAD KULTURE / CITY OF CULTURE

pogledajte poslušajte osjetite / see listen feel

ISKORISTITE
MOGUĆNOSTI
KOJE VAM PRUŽA
ZAGREB CARD

USE THE
POSSIBILITIES
OFFERED BY
ZAGREB CARD

tel. + 385 (0)1 481 40 51

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
ZAGREB TOURIST BOARD

infozagreb.hr